

naš tovariš

TV 15

Glasilo Zveze združenj borcev NOV
in Zveze razarjenih vojaških staršev Slovenije

Št. 13 ● 7. apr. 1977 ● Leto XV

Zaupajmo v lastno moč!

V soboto so koroški Slovenci in njihovi somišljeniki storili še en odločen korak v boju za svoj nacionalni obstoj in v boju proti vedno glasnejšemu neonacizmu v Avstriji. V zgodnjih jutranjih urah se je z zbornega mesta v Celovcu in Pliберку podala na pot kolona 153 avtomobilov, ki se je pri Dunaju, kamor je bila namenjena, povečala na 200. V avstrijskem glavnem mestu namreč zaseda odbor OZN za odpravo vseh oblik rasne diskriminacije. Čudno, da tako »pedantna in svobodoljubna« avstrijska diplomacija ne počisti najprej pred svojim pragom! Politika avstrijske zvezne, še posebej pa koroške deželne vlade, je namreč tako daleč od uresničevanja državne pogodbe — tega pravzaprav mednarodnega dokumenta — da so bili koroški Slovenci prisiljeni organizirati pohod na Dunaj pod geslom: »Slovensko manjšinsko vprašanje pred OZN!«

Kolono avtomobilov je že v predmestju Dunaja poskušala razbiti avstrijska policija, kar pa ji ni uspelo. Skozi središče mesta so si morali demonstranti priboriti prehod skozi vsako križišče posebej, zato se je zborovanje začelo s triurno zamudo. Le kje je bila avstrijska policija, ko so pred dnevi na dunajsko univerzo korakali mladi avstrijski neonacisti v rjavih uniformah in čeladah?

Razveseljivo je, da so se Slovencem pridružili številni nemško govoreči demokrati — pripadniki solidarnostnega komiteja na Dunaju. Na protestnem zborovanju na Jožefovem trgu se je zbralo okoli tisoč demonstrantov, spregovorila pa sta predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij Franci Zwitter in Matevž Grifo. Njuna osnovna misel je bila, da so Slovenci prisiljeni braniti svoje pravice, zapisane v 7. členu avstrijske državne pogodbe in prav tako so prisiljeni svoje zatiranje razkriti pred mednarodno javnostjo, saj je od podpisa pogodbe minilo že 22 let. Slovenci so na Dunaj prinesli tudi celotno dokumentacijo o svojem boju za obstoj, ki so jo šele v ponedeljek uspeli izročiti odboru OZN; avstrijske oblasti so namreč vedele za demonstracije, zato so v soboto člane odbora OZN odpeljali v — Celovec. Predstavniki koroških Slovencev so enako dokumentacijo nameravali izročiti tudi generalnemu sekretarju OZN Kurtu Waldheimu, ki se je mudil na Dunaju. Težko je verjeti, da gospod Waldheim, ki je tudi sam Avstrijec, manjšinske politike v svoji domovini ne pozna. Mogoče pa jo pozna preveč dobro in zato »ni utegnil« sprejeti predstavnikov koroških Slovencev?

PRAZNIK V NIŠU — Na slovesnosti na Trgu osvoboditve v Nišu se je 27. marca pred odhodom štafete mladosti srečalo 40 lokalnih štafet, ki so simbolizirale 40 let, kar je tovariš Tito prevzel vodstvo Komunistične partije Jugoslavije, spremljalo pa jih je 85 rdečih zastav v počastitev 85 let Titovega življenja.

MLADOST NA TITOV POTI

Mladina ima svoj mesec — mesec mladosti, ki mu letošnje jubilejno leto tovariša Tita in naše partije daje še posebno ogrinjalo. Blesteče je, bolj kot običajno, saj se v njem manifestativna slavlja prepletajo z delovnim obeležjem, z željo po uspehih v storilnosti in v učenju. Še več! Med akcijami, ki jih načrtuje in skrbi za njihovo izvedbo tako imenovani odbor meseca mladosti pri republiški konferenci Zveze socialistične mladine Slovenije, bi le stežka našli takšno, v katero ni vpletenega ustvarjalnega in poglobljenega sprehoda po revolucionarnih poteh naše zgodovine in v kateri ni prisotna Titova legendarna misel.

Pa naj govorimo o že tradicionalni taborniški akciji »Prežihovo 77«, ki se bo začela sedemnajstega aprila v Kotljah in kot osrednja akcija proslave dneva mladosti v Sloveniji dosegla svoj višek še isti dan na Preškem vrhu, kjer se bo zbralo osem tisoč mladih, katere je pot vodila mimo obeležij narodnoosvobodilnega boja. Ali o »Majskih srečanjih slovenske in hrvaške mladine«, ki se bodo začela šestnajstega aprila na mostu bratstva in enotnosti v Bistrici ob Sotli in sklenila z istoimenskim pohodom po poteh slovenskih in hrvaških partizanov. Pa naj govorimo o sprejemih pionirjev v Zvezo socialistične mladine Slovenije, ki jih že zdaj krasi načrtovana številka: dvanajst tisoč novih članov. Ali o »Štafeti mladosti«, ki jo tudi letos nosi tisoče mladih po vsej Jugoslaviji in ki bo sklenila svojo pot petindvajsetega maja, na dan mladosti, ko bo zadnji nosilec štafetne palice izročil tovarišu Titu, tvorcu vseh naših zmag, najboljšje želje vseh naših narodov in narodnosti za njegov petinosemdeseti rojstni dan in štirideseto obletnico dneva, ko je prevzel vodstvo Komunistične partije Jugoslavije. Pa naj govorimo o akciji, ki jo mladi načrtujejo skupaj z borčevsko organizacijo in ki si je v svoj delovni program zapisala: sleherni osnovna organizacija Zveze socialistične mladine Slovenije naj bi prevzela skrb nad enim spominskim obeležjem narodnoosvobodilnega boja!

Koliko simbolike je v teh akcijah slovenske mladine, posvečenih mesecu mladosti v tem prazničnem letu! Tudi v »tisoč kresovih«, ki bodo zagoreli na predvečer prvega maja in v geslu »čim več tabornih ognjev« na predvečer osrednje proslave štiridesete obletnice slovenske partije na Čebinah, da ne govorimo o taborniški akciji »Naš pozdrav Titu« na predvečer petindvajsetega maja, dneva mladosti. In koliko vroče želje dokazati pripadnost naši samoupravni socialistični skupnosti!

To je le del vsega, kar v tem jubilejnem letu načrtuje republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije, pa se ob koncu tega zapisa lahko toliko mirneje spomnimo Titovih besed, da »bo revolucija trajala toliko časa, dokler ne bo zgrajen socializem« in da je tej revoluciji potrebna avantgarda, v kateri je prostor samo za tiste, »ki bodo pravi revolucionarji«, sposobni na svojih plečih in v svojih srcih nositi njeno breme. Kajti mladost, ki je bila in bo vedno nosilka napredka in ki nam lahko edina daje vero v trajno zmago socializma, bo takšna, kot se nam predstavlja v tem prazničnem letu, dala avantgardi, o kateri govori tovariš Tito, še večjo revolucionarnost.

Revolucionarnost, kakršne si lahko samo želimo. Naša mladost je s svojim prispevkom k praznovanju pomembnih obletnic v letošnjem letu torej še enkrat potrdila, da gre ponosno, zvesto in nemajno po Titovi poti nadaljnega razvoja socializma in s tem nasproti še lepši jutrišnjosti, ki je ne bo krasil le bel kos kruha in brezskrben sen, marveč tudi človek, uresničitev Titove vizije socialističnega samoupravljalca.

Kdo bi se tega ne razveselil, kdo bi tega ne pozdravil!

MILENA ŠTRAJNAR

TITO, naš TITO

str. 5

Premalo svetlobe na Kobanskem

str. 6

od torka do torka

Sreda, 30. marca 1977

Republiška konferenca ZSM Slovenije je sporočila, da bo štafeta mladosti na poti skozi slovenske zgodovinske kraje od 16. do 21. aprila.

Na skupni seji svetov za vprašanja družbene ureditve gospodarskega razvoja ter ekonomske politike so v Beogradu razpravljali o vlogi krajevne skupnosti v samoupravni družbi.

Francoski zunanji minister de Guiringaud je imel za ljubljansko televizijo poseben intervju o beograjski konferenci o varnosti in sodelovanju.

Cetrtek, 31. marca 1977

V domu JLA v Beogradu je bila volilna seja konference organizacije ZKJ v JLA. Prebrali so tudi pozdravno pismo tovariša Tita.

V Rimu se je spopadla policija s skupino neofašistov. Ujetih je bilo enajst neofašistov.

Tudi na dunajski univerzi so se spopadli pripadniki levičarskih sil in v rjave uniforme oblečeni ter s čeladami na glavah, neonacisti. Hoteli so preprečiti govor predsednika KP Avstrije Murija.

Petek, 1. aprila 1977

V Moskvi so se končali neuspeli ameriško-sovjetski pogovori.

Na Poljskem je izšla knjiga »Josip Broz Tito — govori in članki 1969—1975«.

Po vsej državi so proslavili 30-letnico mladinskih delovnih brigad.

Sobota, 2. aprila 1977

Štafeta mladosti je na poti skozi Vojvodino.

Koroški Slovenci so na Dunaju pripravili velike demonstracije.

Tovariš Tito si je v Bugojnu ogledal maketo spominskega muzeja in spominskega parka v Jablanici in spomenika na Makljenju.

Ponedeljek, 4. aprila 1977

Delegacija zveze komunistov Jugoslavije, ki jo vodi Stane Dolanc, je na uradnem obisku v Londonu.

Tovariš Tito je sprejel delegacijo slovenske vlade.

Na štiridnevni obisk v ZDA je prišel egiptovski predsednik Sadat. Torek, 5. aprila 1977

Torek, 5. aprila 1977

V Moskvi sta se pogovarjala prvi sekretar CK KP Kube Fidel Castro in generalni sekretar CK KP SZ Leonid Brežnjev.

Spansko vrhovno sodišče je vladi vrnilo štiri prošnje levičarjev za legalizacijo svojih strank.

Predsednik Tito je pri Bugojnu sprejel delegacijo republiške konference zveze socialistične mladine BiH.

Kdo izkrivlja resnico o Kozjanah

Zaključku polemike o Brkinih na rob

Stane Čehovin se je lotil v 12. številki TV-15 »kritike« mojeg sestavka Umirajoče brkinske Kozjane, objavljenega v št. 7 tega lista. V njej je v grobem tonu, z žaljivimi izrazi, izkrivljanjem dejstev in podtikanjem piscu tujih namenov poskušal rehabilitirati svojo vlogo v »prizadevanju« za napredek Brkinov. Kočljivca in delikatnega problema! Poskušal je torej zadušiti glas protesta zoper zapostavljanje Brkinov, namesto da bi povedal, kaj je kot bivši predsednik sežanske občine storil za njihov napredek?

Čehovinu nisem v svojem sestavku očital nobene krivde. Ponovil sem le 1971. leta zastavljeno vprašanje. On pa mi je v odgovoru, v nasprotju z vsako zdravo logiko, poskušal drzno podtakniti prav ta očitki s tem, da je prepustil krila svoji domišljiji in naštel kar trinajst vrstic dolg seznam, v mojem pisanju domnevanjih in njemu menda očitanih krivd.

Jalovo prizadevanje! Toda, če Čehovin misli, da je res za vse to kriv, mu pač moram prepustiti samobitožbo.

Končno mu priporočam, naj ne zamenjuje svojih »ad hoc« trditve z »dokumentiranimi dejstvi«. Svojo obrekljivo, še bolj pa žaljivo trditev, da nisem hotel nikoli razumeti, da brkinski problem presega občinske zmogljivosti, naj pretehta z branjem mojih sestavkov v Delu — 26. 8. 1965, 9. 11. 1970 in 27. 2. 1971; v Nedeljskem dnevniku 27. 9. 1970; v TV 15 12. 4. 1973 in mnoge druge sestavke. Trdil sem le, da občine niso napravile za Brkine niti tistega, kar so zmogle.

In če bo to gradivo in druge sestavke, ki sem jih v trinajstih letih o Brkinih objavil, primerjal s svojimi »prispevki« in za laze privlečenimi trditvami, se bo, če mu je kaj do resnice, kaj kmalu prepričal, kdo baranta z resnico, izkrivlja dejstva in podtika sosedniku sprenevedanje! Potem pa si bo lahko tudi izprašal svojo vest, sicer mu jo bodo »Brkinci«.

MAKS ZADNIK
Ljubljana

Kdo uničuje pomnike »ob žici«?

Prepričan sem, da se bo gotovo našel kdo, ki bo takoj odpravil posledice početja neodgovornih posameznikov pri pomniku »Veletekstila«

Ljubljana je obdana z ličnimi pomniki, ki dostojno in s spoštovanjem ohranjajo spomin na medvojno žico okrog okupirane Ljubljane. Ta sistem pomnikov je zlasti domiselno postavljen na Golovcu, kjer so po poteh ob nekdanji žici urejene sprehajalne poti, ožja okolica okrog številnih pomnikov pa je preurejena v manjše parke oziroma počivališča. Zato ni čudno, da se po poteh na Golovcu vsak dan in ne glede na letni čas sprehaja na desetine ljubljancev, ob lepem vremenu in ob dela prostih dnevih pa se to števílo sprehajalcev gotovo podeseteri.

Ureditev poti, postavitve pomnikov in ureditev njihove okolice na Golovcu gotovo ni bila poceni. Zato in tudi iz drugih znanih razlogov je tem bolj nerazumljivo, da se najdejo posamezniki, ki si iz takšnih ali drugačnih nagibov dovoljo onesnaževati ali celo uničevati okolico pomnikov, kot je to primer takoj nad naseljem Hrušica in sicer pri pomniku, ki ga je postavil, kot to piše na njem, delovni kolektiv trgovskega podjetja Veletekstil.

Ob tem pomniku so lani odnesli eno klop, zdaj pa še drugo, čeprav sta bili na betonske podstavke pri-

Eden izmed pomnikov ob žici okupirane Ljubljane

trjeni z vijaki. Lepo tablo, ki je prepovedovala odlaganje smeti, so razbili, poškodovali pa so tudi roštilj in več betonskih stebričkov in robnikov. V okolici pomnika, ki je po svoji zanemarjenosti tudi sicer pravo nasprotje drugih, je tudi polno umazanije in raznih odpadkov, kar gotovo ne sodi na takšna mesta.

Zaradi vsega tega se velja vprašati, ali k pomniku, ki ga je postavil Veletekstil, zaide kdaj kak delavec tega kolektiva ali morda kak član najbližje borčevske organizacije.

Ali za opisano stanje, ki traja že od lanskega poletja, vedo učenci in vzgojitelji najbližjih šol? Kaže, da ne, sicer bi stvari gotovo drugače uredili, tako, kot so zelo lepo urejeni tudi naslednji pomniki v osrčju Golovca, ki so jih postavili kolektivi Agrotehnike, Sadja in zelenjave, Tiskarne Toneta Tomšiča itd. Toda ne glede na vse to, se bo gotovo našel kdo, ki bo takoj odpravil posledice početja neodgovornih posameznikov pri pomniku »Veletekstila«, zaradi česar sem tudi čutil potrebo po javni objavi tega pisma.

GORAZD MIKLAUVIČ
Ljubljana

Nekaj misli o odlikovanjih

Mislim, da bi to lahko rešili in bi odlikovanja kot priznanje za delavnost v našem boju za lepši jutri, povsod dobila vrednost in pomen, ki ga zaslužijo

Nikoli ni odveč, če ponavljamo besede tovariša Tita; tokrat sem na pomoč poklical pogovor Dare Janečević s tovarišem Titom, ki je bil objavljen v časniku Delo 2. februarja lani.

D. J.: Mislim, da, tovariš Tito, tudi na tiste ljudi, ki se v določenem okolju bojujejo proti nepoštenemu ravnanju posameznikov in skupin, zgodi pa se, da ostanejo v manjšini, ker drugi molče, se boje ali so oportunisti. In je tako tisti, ki se je drznil opozoriti na to, kar ni v redu, lahko celo kaznovan...

Predsednik Tito: »Vzemimo na primer, da kritizira, pa ga vržejo iz podjetja, toda kritiziral je po pravici, ima prav. Bilo je in je še precej takih primerov. In kaj se je zgodilo? Bolj so verjeli in verjamejo tistim, ki so te stvari povzročili, kot pa tistemu, ki je opozoril na napake.

Pismo

Prosili ste me za izjavo, da bi mi lahko izplačali honorar. Pa bi vam rad povedal, da imam pokojnino in če napišem članek za naš TV 15 je to moja dolžnost, čeprav me takšno pisanje stane kar veliko truda, saj sem tega dela nevede. Kako je bilo pa med vojno? Čeprav si tvegal življenje, si dal za OF denar in še na kraj pameti ti ni padlo, da bi kdaj hotel povrnjenega.

JOŽE MARN
Kranj

ki se je gnal za pravico. V svoji praksi sem dobil veliko takih pritožb in sem potem zahteval, da to preverijo, naročil sem, recimo, republiškim centralnim komitejem, republiški centralni komiteji pa občinam, kjer se take nepravilne stvari tudi porajajo. In kaj se je zgodilo? Verjeli so tistemu, kar je odgovorilo občinsko vodstvo. Jaz pa sem potem spet dobival dvakrat, trikrat in še večkrat take pritožbe, dokler se ni na koncu, ko sem nazadnje naročil, naj stvar znova na drug način preučijo, pokazalo, da tisto občinsko vodstvo nima prav.

Iz tega pogovora se spominjam še drugih misli, tudi tiste, da je treba probleme reševati hitro, da se ne smejo vleči leta.

Pa sem ob teh mislih tovariša Tita začel razmišljati.

So primeri, to vsi vemo, da nekateri tovariši prejema več let zapovrstjo odličja in tudi takšni, da odličja vedno ne pridejo v prave roke. Mislim, da bi morali na takšne primere vsi opozarjati, pri tem bi morali spregovoriti tudi borci in če kaj ni prav, bi bilo treba na to ostro opozoriti.

Vse to ustvarja slabo voljo in hudo kri pri zaslužnih tovariših, ki se jih nihče ne spomni. S pravilnim dodeljevanjem priznanj tega ne bi le preprečili, s tem bi spodbudili še druge, da bi z večjo vnemo delovali v družbeno korist. Tako pa se zgodi, da mnogim zaradi tega upade volja in postanejo pasivnejši.

Takšnih priznanj, ki bi upravičila svoj obstoj in svoje ime, pa ne bi bilo nikoli preveč!

V pogovorih z borci narodnoosvobodilnega boja in tudi z mladimi komunisti se pogosto sliši, da bi bilo, na primer, potrebna hitrejša rotacija — še posebno v komisijah, katerih naloga je sestava predlogov za razna priznanja. Le-te naj bi sestavljali vsako leto drugi ljudje, saj objektivnih, poštenih in iskrenih ljudi v naši samoupravni socialistični domovini ne manjka.

Mislim, da bi to lahko rešili in bi odlikovanja kot priznanja za delavnost v našem boju za lepši jutri povsod dobila vrednost in pomen, ki ga zaslužijo.

J. H.
Sežana

Reševanje zahtevkov za priznanje posebne dobe

Posebna komisija republiškega odbora ZZB NOV Slovenije za spremljanje reševanja zahtevkov posebne dobe z dvojnimi šteti in pričami je imela 17. marca 2. sejo, na kateri je ocenila uspešnost posvetovanj z enakimi komisijami pri občinskih odborih. Podobna posvetovanja bo pripravila tudi skupnost invalidskega in pokojninskega zavarovanja Slovenije za svoje strokovne sodelavce podružnic.

Novosti zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. SFRJ št. 18/76) in sprejeta navodila za dokazovanje posebne dobe s pričami omogočajo udeležencem NOV, ki pravice do dvojnega štetja let niso uveljavljali do konca leta 1966, ter tistim, ki so organizirani in aktivno delali za NOB, da to pravico uveljavijo. Zvezni in republiški odbor ZZB NOV sta izdala pismena navodila, poleg tega pa so bila pri vzemem. republiškim in občinskih odborih ZZB NOV ustanovljene še posebne komisije, ki spremljajo uveljavljanje posebne dobe s pričami.

Posebna komisija republiškega odbora ZZB NOV Slovenije je v začetku februarja pismeno obvestila vse občinske odbore na nekatere pomanjkljivosti in napake, do katerih je prišlo. Od 21. februarja do 3. marca je komisija imela tudi posvetovanja s predstavniki občinskih komisij in predstavniki skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja, da bi izmenjali delovne izkušnje in se dogovorili za enotnejšo uporabo sprejetih predpisov. Posvetovanja je vodil predsednik komisije za spremljanje uveljavljanja posebne dobe pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije, tovarš Mirko Remec s člani komisije oziroma predstavniki republiškega komiteja za vprašanja borcev, SPIZ in CK KP Slovenije.

Doslej je bilo pri občinskih odborih vložnih 1551 zahtev za priznanje posebne dobe z dvojnimi šteti let, do konca februarja pa je bilo izdanih 123 potrdil za začetek postopka. V primerjavi s stanjem 31. decembra 1976 se je število zahtevkov povečalo za 558, število izdanih potrdil pa za 71 (do konca lanskega leta je bilo vložnih 993 vlog, izdanih pa 52 potrdil). Večino vlog so vložili nekdanji člani mladinskih in skrajnih organizacij, nekaj pa tudi žene gosposodine ter kmetije, med katerimi pa je le malo neposrednih udeležencev NOV. Vlaganje zahtevkov še ni končano, zato bo število še večje.

Pri reševanju vlog pa se pojavljajo nekatere težave in napake. Večina zahtevkov je pomanjkljivo dokumentirana in tudi precej doslej izdanih potrdil ni v skladu s sprejetimi navodili in predpisi. Na področnih posvetovanjih so opozorili, da je treba sprejete predpise enotno upoštevati v vsej republiki. Predsedstva občinskih odborov ZZB NOV, ki so že izdala potrdila za začetek postopka osebam, ki ne izpolnjujejo pogojev, bodo prišla v neroden položaj, saj bo služba skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja po zaslišanju prič te zahtevke vrnila občinskemu odboru in ga ponovno obravnavo in bodo predsedstva občinskih odborov ZZB NOV prisiljena razveljaviti že izdana potrdila.

Na posvetovanju so še posebej opozorili, da nekatere priče dajejo neodgovorne izjave, kar zelo podaljšuje in zapleta reševanje vlog. Taki primeri nas opozarjajo, da je zaradi časovne oddaljenosti dogodkov potrebno, da se tudi osebe, ki dajo izjavo kot priče, same prepričajo o resničnem delovanju prošilca, ki uveljavlja dvojno dobo.

Dobljeni podatki tudi kažejo, da vlagajo zahtevke v večini primerov sodelavci narodnoosvobodilnega gibanja, v manjši meri pa tisti, ki izpolnjujejo pogoje za priznanje dvojnega štetja let na podlagi svojega aktivnega in organiziranega delovanja za NOB.

MILAN VOGEL

Novinarji v Tolminu

V četrtek 31. marca je bil v Tolminu pogovor z novinarji, ki so jih predstavniki skupščine občine Tolmin seznanili s potekom in rezultati pri obnovi Posočja in položajem pred začetkom letošnjega nadaljevanja obnove tega območja.

Istega dne je predsednik tolminske občinske skupščine Anton Ladava v domu JLA pripravil sprejem za predstavnike tiska in RTV, ki so se posebej prizadevali pri sprotnem obveščanju v zvezi z obnovo od potresa poškodovane tolminske občine. Po kulturnem programu, v katerem so sodelovali dijaki tolminskega šolskega centra, so podelili priznanja sredstvom obveščanja in časnikarjem. Med drugimi je dobilo listino občine Tolmin tudi naše uredništvo.

Storjene napake ne bomo ponovili

V enajstih krajevnih skupnostih ljubljanske bežigradske občine, oziroma bežigradskega občinskega odbora ZZB NOV je vključenih deset združenj borcev, ki štejejo nekaj več kot 4.000 članov, med katerimi je kar 180 spomeničarjev.

Priznanju dvojne delovne dobe, reševanju stanovanjskih težav borcev, zdravstvenemu in socialnemu vprašanju ter delu borcev v SLO, so lani in seveda tudi letos namenili kar največjo mero pozornosti, oziroma dejavnosti svojega članstva. Prav o tem sva se pred dnevi pogovarjala s predsednikom občinskega odbora ZZB NOV v občini Ljubljana Bežigrad s tovaršom MIRKOM JERMANOM.

● Z uveljavljanjem pravic, oziroma zahtevkov za priznanje dvojne delovne dobe, se še marsikatera organizacija ZB v Sloveniji še vedno srečuje. Kako je s tem pri vas?

»Verjetno taklo kot drugod! Nekateri hočejo še vedno izsiliti tisto kar niso zaslužili. Natančno se držimo navodil, predpisov in zakonov. Menim pa, da nekateri premalo poznajo te predpise, mnogi pa jih še sedaj nočejo poznati. Zdi se mi, da smo imeli pred leti za priznavanje dvojne dobe vsem na široko odprta vrata, zdaj pa zaradi strogih in po mojem mnenju skoraj v celoti pravih predpisov, se uspejo prebiti le redki posamezniki in še to skozi šivankino uho!«

● Rekli ste »skoraj v celoti pravih predpisov«. S čim se torej ne strinjate?

»V teh predpisih se omenjajo samo dvojna leta, vendar bi bili nekateri udeleženci NOV zadovoljni s priznanjem enojnih let. Poleg tega pa menim, da bi morali kaj storiti tudi za mladince, ki so med vojno opravičali pomembna kurirska dela, zdaj pa zaradi takratne mladosti in pa zaradi tega ker niso bili oboroženi, nimajo pravice do uveljavitve priznanja delovne dobe!«

● Kdo pri vaši organizaciji rešuje take in podobne zahtevke?

»Pri našem občinskem odboru ZZB NOV imamo posebno šestčlansko komisijo, ki

prva rešuje posamezne primere, pozneje pa še sleherni zahtevki rešuje predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV. Sleherni zahtevki obravnavamo kar se da natančno, po svoji vesti in zakonih. Nočemo, da bi se ponovile stare napake, ko so dobili priznane dvojno delovno dobo tisti, ki je niso zaslužili. Kdor pa jo je zaslužil, tisti naj jo dobi; mi smo za to!«

Pri tolikšnem številu članstva se verjetno srečujete tudi s težavami, ki zadevajo stanovanjsko vprašanje?

»Nedvomno! Vendar vse nastale težave poizkušamo reševati z zamenjavo stanovanj. Večim družinam večja, posameznikom zopet manjša, vendar ustrezna stanovanja. Pri tem moram pohvaliti razumevanje ljubljanske stanovanjske skupnosti, ki nam pri tem delu vedno z razumevanjem priskoči na pomoč. Upam, da bomo v nekaj letih uspeli ugodno rešiti vsaj večino stanovanjskih težav naših borcev, seveda, če bomo s stanovanjsko skupnostjo tudi v prihodnje nadaljevali z začetim delom!«

● Zdravstvena in socialna vprašanja borcev verjetno tudi pri vas silijo v ospredje?

»Seveda! Iz leta v leto namreč postajamo starejši. Tistih mlajših od 50 let je še bore malo. Kar tretjina naših članov je stara več kot 60 let. Posledice vojne pa se nedvomno kažejo v veliki meri tudi v zdravju. Lani smo sicer dobili v bolnišnici

dr. Petra Držaja v šiški nov dispanzer za borce, vendar postaja že sedaj premajhen. Tudi s socialnimi težavami borcev se skoraj redno srečujemo. Mnogi namreč še sedaj mislijo, da imajo borci številne prednosti in da so si v teh letih uspeli zagotoviti dober gmočni položaj. To pa ni res! Naj povem, da imamo v naših vrstah še vedno veliko ljudi, ki na delovnih mestih ne dosega poprečja OD v Sloveniji. S tem pa seveda naletimo še na druge težave. Socialno skrbstvo teh ljudi, zaradi nizkih osebnih dohodkov ali pokojnine, ne da v dom oskrbovancev, kjer je oskrbnina dokaj visoka. Se mar ne zdi skoraj nemogoče, da na primer borci od 1942. leta spričo sedanjih majhnih osebnih dohodkov ne morejo preživeti jeseni življenja v takih domovih. Ko bodo zgrajeni še nekateri domovi, se bo to stanje zagotovo nekoliko spremenilo. V naši občini bo namreč zgrajen dom za ostarele z 220 posteljami že v letošnjem avgustu!«

● V bežigradski občini pravijo, da ni akcije v občini v kateri ne bi sodelovalo veliko število nekdanjih borcev, članov vaše organizacije?

»Ta ugotovitev nedvomno drži. Moram reči, da smo na to ponosni, vendar si bomo tudi v prihodnje še v večji meri prizadevali in sodelovali pri ureditvi začetnih nalog na območju naše občine. Nalog, ki nas čakajo v prihodnje, pa je še veliko!«

TONE URBAS

Komisija za vojaške vojne invalide pri RO ZZB NOV Slovenije je na seji 5. aprila 1977 obravnavala poročilo o poslovanju doma vojaških vojnih invalidov v Strunjanu ter sprejela načrt poslovanja v letošnjem letu. Spregovorili so o težkem položaju doma, saj so prostori, razen res sodobnega novega dela, precej slabi. Na seji so se pogovarjali tudi o predlogih medobčinskega posveta komisij za vojaške vojne invalide gorenjskih občin. Sejo je vodil predsednik komisije VVI tovarš Ivan Jenko.

Poslovanje doma VVI v Strunjanu

Dom vojaških vojnih invalidov v Strunjanu je posebna delovna enota pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije, ki posluje z lastnim ekonomskim računom. Lansko leto je bil dom prvič odprt celo leto, ker je dobil pokrit bazen s toplo morsko vodo. Skupno so lani opravili 43.761 oskrbnih dni, kar je za 5 odstotkov več kot so načrtovali. Za oddih svojih članov so porabili 24.385 oskrbnih dni, za zdravljenje vojaških invalidov 16.008, za spremljevalce 1575 in za druge goste 1793 oskrbnih dni. V primerjavi z letom 1975 se je struktura gostov precej spremenila. Leta 1975 je bilo namreč na zdravljenju še 50 odstotkov vseh gostov in na oddihu 44 odstotkov, lani pa se je zdravilo le še 36 odstotkov gostov, na oddih pa je prišlo kar 56 odstotkov gostov. S tako spremenjeno strukturo se spreminjajo tudi dohodki doma, saj so tisti, ki so prišli na oddih v pred ali po sezoni plačevali 85 dinarjev, v sezoni pa 100 dinarjev na dan, za tiste, ki so prišli v dom na zdravljenje, pa je bila cena oskrbovalnega dne 216 dinarjev. Podatki kažejo, da se s pokritim bazenom s toplo morsko vodo in poslovanjem doma vse leto uresničuje njegov namen — omogočiti članom ZZB NOV poceni oddih in okrevanje, hkrati pa to močno zmanjšuje dohodke doma. Če k temu prištejemo še majhno število postelj (sedaj jih je samo 150, od tega 120 v bungalovih, kjer so v majhnih sobah tri postelje brez ustrezne garderobe), vidimo, da je dom vojaških vojnih invalidov v resnih težavah. Imeti bi moral vsaj 250 do 300 postelj in to v primernejših prostorih kot so bungalovi, ki so v zimskem času zaradi vlage neprimerni za bivanje. Bivalni prostori bi morali biti bolj povezani z bazenom in tudi restavracijski prostori so dokaj slabi. Uprava doma in komisija za vojaške vojne invalide pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije sta že izdelali načrt za gradnjo novih objektov oziroma adaptacijo sedanjih, vendar je vprašanje, kdaj bodo zbrana in kdo bo zagotovil tako velika finančna sredstva, ki so potrebna. V sedanji situaciji namreč dom stagnira in se resnično odpira vprašanje njegove perspektive. Komisija je na seji poskušala poiskati nekatere rešitve. Treba bi bilo spet privabiti invalide iz drugih republik, ki so jih izgubili okoli 20 odstotkov prav zato, ker so morali priti na letovanje brez svojih družin. Zato bo treba v prihodnje omogočiti, da bodo lahko invalidi v domu letovali skupaj s svojimi družinami. Najbolj pa si bo treba prizadevati, da bi preprečili padanje števila članov, ki pridejo v dom na klimatsko zdravljenje z bolniškim listom, saj je njihovo bivanje plačano po ekonomski ceni. Pri tem bi lahko največ storile zdravniške komisije, če bi pošiljale paciente v dom celo leto in ne samo v času glavne sezone, kot je bilo lani. Vzrok, da prihaja na zdravljenje v dom vedno manj invalidov in borcev, je treba iskati v starosti te populacije, pa tudi v sedanjih razmerah v domu (manj primerne prostori za bivanje).

Tudi cene letovanja, ki so letos nekoliko višje kot so bile lani (za letovanje bo treba letos odšteti 120 dinarjev na dan — lani 100 dinarjev) doma ne bodo potegnile iz težkega položaja. Da bi cene še povišali, pa zaradi konkurence nikakor ni mogoče. Vsi člani komisije so bili enotnega mnenja, da bo večina težav pri poslovanju doma v Strunjanu rešena, ko bo dom dobil ustreznejše prostore in večjo kapaciteto ležišč. Torej je adaptacija oziroma gradnja novih objektov v Strunjanu nujna.

MILAN VOGEL

PUGLED — 35 LET

Triindvajsetega marca je minilo 35 let, odkar je 2. štajerski bataljon na Pugledu v celodnevni borbi izbojeval eno najpomembnejših zmag tistega časa v Sloveniji. Tudi ni naključje, da je bilo to prav v tem kraju, kjer so se zavedne sile s Komunistično partijo Jugoslavije na čelu in OF že leto prej, to je leta 1941, kmalu po okupaciji Jugoslavije organizirale in ustanovile partizanske enote za boj proti okupatorju. Že 16. julija 1941 je zaloška partizanska enota ubila prvega nemškega okupatorskega vojaka. V bližini je bila ustanovljena Malniška četa, ki je skupaj s Stiško, Grosupeljsko in Mokronoško sestavljala štajerski bataljon.

Skopnel je sneg in prvi zvončki so pokukali v zgodnji marčevski dan leta 1942. V gozdu Griču, nad pokopališčem v Grahovem pri Cerkljici, so se zbrali mladinci. Vsi mladi in polni želja, da preženejo tujca, ki je zasedel našo domovino. Tiho so posedli po skalah, prekritih z mehkim mahom. Skozi veje gozdnih dreves je kukalo sonce in širilo tople žarke na prostor, kjer se bo pravkar pričel skojevski sestanek.

Prisotne je pozdravil prvoborec, tovariš Stane Šega. Srca so mladim hitreje in močno utripala, ko jim je govoril o nalogah Komunistične partije v boju z okupatorjem in domačimi izdajalci. Tovariš Stane jih je pozval k enotnemu in organiziranemu delu, ki ga bodo opravljali v skojevski organizaciji, katere člani bodo postali.

Med zbranimi je bila tudi Malka Gornik-Uleča. Toplo ji je bilo pri srcu, ko je slišala vzpodbudne besede. Stisnila je prijatelji Fanči roko in ji šepnila: »Se nikoli nisem bila tako srečna!«

Tiho so se poslovili. Vsak od njih je pomembno nalogo shranil v najbolj skrit kotiček svojega srca. Ponosni, polni upanja za lepši jutrišnji dan, so odšli na domove.

Odslej se je za Malko začelo organizirano delo za NOB, za ideale, ki jim je bila kljub rosnim mladosti tako srčno predana. Starejši brat Matija je bil partizan, ostala družina je aktivno sodelovala v OF. Malka se je sestajala skrivaj s skojevci, vzdrževala zveze s partizani, zbirala hrano in sanitetni material, trosila po zloglasni belogardistični postojanki v Grahovem partizansko literaturo ter poročala partizanom številčno stanje sovražnika.

SKOJEVKA MALKA

Nekega soparnega junijskega dne leta 1944 sva s sestro pleli na njivi ob cesti proti Martinjaku. Mokra in razrita zemlja je izpuhtevala svoje sokove. Jug je rahlo vel iz Cerkljskega jezera in tiho šumel v gozdovih pod Slivnico. Na ozelenelih pobočjih je bilo vse tiho in mirno... V grmovju so se oglašale ptice.

Takrat s sestro nisva čutili bližajoče se tragedije. Medtem so domobranci vdrl v hišo Malkinih staršev. Malka je bila sama doma. Kuhala je kosilo. Ko je zagledala »krdlo krvi lačnih psov«, se je opotekla. Slutila je, da je njeno poslanstvo končano, njene sanje pokopane. Krvniki so jo priganjali. Imela je le toliko časa, da je odvrkla predpasnik. Odnjali so jo vso neobgljeno in nemočno v avto in odpeljali mimo šole ter naprej po prašni beli cesti proti Martinjaku. Kdo ve, kje so bile takrat njene misli, kam so potovale, kje so se ustavljale? Morda so iskale počitka v senci svobodnih gozdov? Kdo ve? Nihče ni vedel, kam jo peljejo, nihče ni slutil, da je to njena poslednja pot.

V gozdiču v vnožju Slivnice se je v tišino zarezal bolesten krik. S sestro sva slišali mlo stokanje in jok. Pretreslo naju je do kosti. Fašistični rablji so ji odrezali prst, da so ji sneli materin prstan, ki ga je z največjo ljubeznijo varovala in nosila.

Odjeknil je osamljen strel in vse je ogrnil molk. Le črni gozdovi so šepetali. Med vejevjem na zeleni ruši je obležalo mrtvo truplo mladega dekleta iz Grahovega. V njeni topli rdeči krvi so potonile travniške rože...

Vetrič je rahlo pel skozi veje pogrebno pesem... Nemo sva strmeli v drevje ob robu gozdiča pod Slivnico. Kasneje so skojevko Malko našli martinjski pastirji v grmovju, prekrito z vejami.

Z Malkino izgubo je pri Ulečih nastala vrzel, bolečina, ki traja, ki ne zamre.

Množica ljudi se je strnila na njen pogreb. Poleg njenih najbližjih smo jo tiho v nemi žalosti spremili na njeno poslednji poti njeni prijatelji, mladinci — skojevci. Tih spreved je bil to. Usta so onemela. Govorila so srca, stiskale so se pesti in se obvezovale za še trši boj proti fašistični tiraniji, za svobodo narodov.

Težko verjamem, da Malke ni več. V njej je tudi moja mladost, vsa vihrava, vendar mladost brez mladosti! Ostal je le spomin, ki nikdar ne bo zamrl. Spomin na skojevko Malko...

DANA PETRAČ

Nimam namena opisovati aktivnosti bataljona do njegovega prihoda na Pugled v začetku januarja 1942, po napadu in poskusu uničenja italijanske vojaške postojanke na Turjaku 6. januarja 1942, v boju na Primskovem 26. decembra in na Tisju nad Litijo 24. decembra 1941. Vsekakor je bila to enota, ki je že šla skozi borbe in kljub žrtvam postopno izgrajevala svojo notranjo enotnost, izpopolnjevala vojaško sposobnost in udarnost.

Nastopajoča zima s precej debelo snežno odejo je pospeševala izvajanje stališča glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet, da je treba partizanske enote temeljito pripraviti na spomladansko dejavnost. Bataljon je na Pugledu vzorno uredil svoje taborišče in se sistematsko začel vojaško in politično izpopolnjevati. Na vsakodnevem zboru bataljona so konkretno določali obveze vseh čet za njihove vojaške in politične ure, prosti čas pa je bil namenjen kulturnemu delu, razvedrilu in oddihu. Organizirani so bili posebni tečaji iz tehnike in topografije kot tudi priprave za politično in kulturno delo. Enako organizirano je bilo tudi delo partijske organizacije, ki je imela nalogo, oblikovati partizane v primerne borce in vzor vsem drugim. K takšni dejavnosti bataljona je vsekakor pripomogla vzorna oskrba bataljona, ki so jo organizirale terenske organizacije v tem kraju. Zato je popolnoma razumljivo, da se je bataljonu priključevalo vedno več borcev, ki so v zelo kratkem času dobili potrebno znanje. Devetnajstega marca je bilo v bataljonu že pet čet z okrog stopetdesetimi borci, kar je skoraj dvakrat več kot januarja, ko je bataljon prišel na Pugled.

Komandant bataljona Franc Rozman Stane, politkomisar Dušan Kveder-Tomaž in namestnik komandanta Peter Stante-Skala, ki so tako uspešno pripravljali partizane na novo delovanje, so kmalu ugotovili, da ne smejo ostati samo pri pripravi in urjenju, ampak je treba to preizkusiti v boju. Zato so postopoma začeli napadati sovražnika. Njihova zamisel je bila, da bi tako dolgo izzivali sovražnika, da bi proti bataljonu nastopil z večjimi silami, v takšni borbi pa bi do popolnosti preskusili uspehe dvoipolmesečnega urjenja. Za to je bilo več razlogov, prevladoval pa je moralno-politični.

Zaradi stalnih akcij posameznih čet bataljona se je komanda italijanske divizije Granatieri di Sardegna odločila, da 23. marca 1942 začne resnejšo akcijo, ker je tega dne dobila sporočilo, da se v rajonu Lipoglav—Podlipoglav—sv. Lenart zadržuje okoli dvesto partizanov. Tretji bataljon črnih srajc naj bi iz smeri Grosuplje proti Lipo-

glavu in Podlipoglavu pregledal gozdne predele, 1. bataljon 23. sektorja okrajne straže pa bi preiskal področje med Sostrim, okupacijsko mejo in Podlipoglavom. Tako se je okrog petnajste ure vnel boj na grebenu od Lipoglava proti Pugledu. Borba je trajala pozno v noč, ko se je bataljon brez kakršnegakoli stika s sovražnikom ob poldevetih zvečer spustil po gozdni grapi do ceste Lipoglav—Repče—Podlipoglav in krenil na Malnik in pozneje v okolič Grosuplje. Sovražnik je še dva dni zamaš poskušal ugotoviti, kam je bataljon izginil.

Nekateri pisci so več ali manj podrobno opisali sam boj in podali zelo verno sliko kadrovske enote slovenskih

partizanskih čet v tem času. Vsem nam je znano, da je iz 2. bataljona zrasla prva štajerska partizanska brigada — pozneje slavna 2. grupa odredov. Ivan Ferlež v svoji knjigi 2. grupe odredov izčrpno pojasnjuje tudi širše vojno-politične vidike in nekatere moralno-politične probleme, ki so se takrat pojavljali skoraj v vseh enotah naše razvijajoče se vojske.

Ker je zgodovinskega gradiva dovolj, bi želel svoja razmišljanja usmeriti v današnjo situacijo in jo povezati s takratnim časom.

Mislím, da se mi takrat sami nismo zavedali vse širine zmage, ki smo jo dosegli. Spominjam se, da smo jo ocenjevali preveč z vojaškega vidika. Okupator je do-

živel tik pri Ljubljani moralno-politični poraz, ki je imel daljnosežne posledice na razpoloženje ljudi in dvignil vero v zmago slovenskega naroda.

To zmago so omogočile ne samo dobro organizirane enote z visoko borbena moralo, vojaško izurjene in prekaljene v dotedanjih bojih in z vzgledno moralno-politično zavestjo, ampak tudi izredno dobro organizirano delovanje celotnega terena. Različne oblike terenskih organizacij, narodne zaščite, obveščevalne službe so enote oskrbovale z materialnimi sredstvi in uspešno povezovali delovalce s skupnim ciljem, preganati okupatorja preko naših meja in osvoboditi našo rodno grudo. Mislím, da je medsebojno usklajena akcija bila podlaga za zmago v tej in še drugih borbah.

Danes gradimo sistem ljudske obrambe in samozaščite na podobnih načelih. Izkušnje preteklosti so pokazale, da je to prava pot. Nastopajo pa nekatere težave, ki se jih moramo zavedati. Pravimo, da moramo izkušnje prenašati na mlajše generacije. To tudi vedno in vztrajno delamo. Organizirane imamo tečaje, občasne vaje in podobno. Toda, ali smo na tej poti res storili vse?

Vedeti moramo, da z različnimi oblikami prenašanja izkušenj le delno pokažemo resnično sliko stanja, kakršno je bilo. Spominjam se samo, kako smo doživljali pripovedovanja naših očetov o prvi svetovni vojni. Dokler ni lastnih izkušenj, je treba pač čimveč povzemati iz preteklosti. To govorim zato, ker vsi mi nosimo v sebi velike izkušnje, ki se niti ne morejo izpovedati ali opisati, imamo pa jih...

Mnogi pozabljamo, kakšne uspehe smo dosegli — eden od njih je tudi boj na Pugledu — s širšega vidika. Danes pred seboj sicer nimamo sovražnika z orožjem v roki, imamo pa zelo žilave nasprotnike, ki nasprotujejo utrjevanju naših medsebojnih odnosov. Sami zakoni in razne druge oblike direktiv, programi in dogovori ne rešujejo ničesar, če za njimi ne stojijo ljudje, ki želijo in hočejo ta stališča uresničiti. Zato gojimo in negujemo vse tiste pozitivne karakterne lastnosti, ki so bile tako visoko cenjene v času naše borbe in zaradi katerih so partizane cenile široke ljudske množice. Visoko moralni lik partizana borca naj postane del našega hotenja v oblikovanju graditelja samoupravne socialistične družbe.

(Iz govora tovariša FRANCA SEVERJA-FRANTE na proslavi v počastitev 35-letnice bojev 2. štajerskega bataljona na Pugledu, ki je bila 26. marca v združenem domu v Zadvoru pri Ljubljani.)

*Tam na Pugled gori, tam so hudi boji.
Mimo pa koraka četa partizanov.
Vsi so čvrsti, zdravi, samo eden ranjen.
Ranjen mlo prosi: »Skopljite mi jamo,
puško na globoko, sabljo na široko.
Vanjo položite moje mrtvo truplo!
Zraven položite mojo zvesto puško! ...«*

IVE SUBIC, RANJENEC 1944, LINOREZ

Dolina Prosce nad Zaklancem. Prvi spomladanski sončni žarki se sramežljivo obešajo po valovitih pobočjih in rebrih, poraslih z gostim drevjem in grmičevjem in se stapljajo z žuborečim potočkom, ki veselo vijuga po dnu. Idila, kakršno bržčas ne vidiš vsak dan. Toda tu skorajda ni ljudi, ki bi občudovali vso to lepoto narave. V vsej dolini je le nekaj hiš, pa še te so precej narazen.

Hiša ali bolje posestvo Franca Malovrha leži na goličavem bregu na gornjem koncu doline. Okrog in okrog, vse tja do polhograjske strani in veličastnih vrhov Korena, se razprostirajo prostrani gozdovi — prijazna domačija je na prvi pogled ujeta skoraj v brezmejno samoto. Vendar pa to Franca Malovrha, kakor tudi ostale člane Rožnikove domačije (kakor se pravi po domače pri hiši), očitno ne moti. Z »zunanjim svetom« jih povezuje ozka gozdna pot in cesta, ki pelje iz Zaklanca (pri Horjulu) proti Polhovemu Gradcu.

Ko se po vijugastem kolovozu s težavo prigrizem do Rožnikove domačije, je gospodar (Franc Malovrh) že pred hišo. Kot naročen. Tako se nehote izognem neprijetni začetni tremi, ki se me poloteva vedno, kadar imam opravka s častivrednimi in zaslužnimi ljudmi. Seveda, najina beseda kaj hitro nanese na njegovo vlogo in delež v NOB. Pravzaprav je do tega prišlo skorajda spontano, kajti že neposredno ob srečanju sva napeljala pogovor v to smer. Kakorkoli že: sedla sva za široko pogrnjeno kmečko mizo sredi prostorne in s starožitnimi podobami okrašene sobe in ob štetanu pristne domače kapljice začela najin pomenek.

»Prve stike z narodnoosvobodilnim gibanjem sem imel že kmalu po vstaji leta 1941.« Franc Malovrh razgrne pred menoj svojo življenjsko pripoved, medtem ko išče v svoji »fototeki« morebitno fotografijo iz tistega časa. »Tedad so se v naši hiši na Brišah pri Polhovem Gradcu (kjer je Franc tedaj živel) začeli zbirati prvi dolomitski partizani in z njimi sem, čeprav komaj sedemnajstleten, kaj hitro stopil v stik. Sprva sem jim pomagal s prenašanjem pošte in zbiranjem raznih podatkov, čez čas pa tudi z orožjem in drugim materialom. Orožje sva z bratom Janezom po kapitulaciji stare Jugoslavije dobila na Logu. Sicer pa lahko rečem, da je bila vsa naša družina na strani narodnoosvobodilnega gibanja. Od sedmih otrok, kolikor nas je bilo v družini, smo se kasneje kar štirje aktivneje vključili v NOB, med temi tudi dve sestri.«

Besede so tekale Francu Malovrhu kot narodna pesem. Tu in tam je postal, da je nekoliko uredil svoje spomine in iz njih izluščil ta ali oni potrebni podatek, potem pa je ponovno zastavil besedo.

»Moje sodelovanje z NOB sovražniku ni moglo biti dolgo prikrito. Kmalu po odhodu brata Janeza med partizane (mene niso vzeli, ker sem jim bil bolj potreben na terenu), so me Italijani v Polhovem Gradcu zasilili in pretepli, z namenom, da bi jim kaj povedal o svojem bratu in da bi kaj izvrtali iz mene o mojih resničnih namenih. Seveda niso izvedeli veliko. Vendar pa me poslej niso več pustili pri miru. Nenehno so mi bili za petami in prežali na ugoden trenutek, da bi me zopet dobili v pest. Naposled je prišlo tako daleč, da si še spati nisem več upal pod domačo streho. Poleti 1942 sem tako več kot mesec dni prespal v neki »šupljini« v gozdu pri Brišah. Potem se je zgodilo. Italijani so me zalotili

Pot pravičnega boja

na domu in me aretirali. Tokrat ne brez posledic. Skupaj z nekaterimi tovariši so me odpeljali na Rab.«

Francetovo sodelovanje s partizani je bilo tako prekinjeno. Zdaj je na lastni koži okusil vsa grozodejstva koncentracijskega taborišča — spoznal je pravo podobo fašizma. Vendar pa na Rabu ni ostal dolgo. Še decembra istega leta (1942) so ga s transportom deportirali naprej v Renicci, kjer je ostal vse do kapitulacije Italije.

»Septembra 1943, se pravi, takoj po kapitulaciji Italije, nas je skupina kakih štiridesetih internirancev pobegnila iz taborišča. Hoteli smo priti do zaveznikov. Toda nismo bili dovolj organizirani, zato smo več kot dva meseca brezuspešno taval po Italiji. Ko pa zaveznikov le nismo našli (tedaj je bilo spričo vojnega stanja na Apeninskem polotoku to še povsem nemogoče), smo se razdeljeni na več skupin, obrnili proti Jugoslaviji. A nova nesreča. Zajeli so nas italijanski vojaki in nas zaprli v Riminiju. Od tam pa so nas že čez krajši čas izročili Nemcem (leti so tedaj zasedli Apeninski polotok), ki so nas odpeljali v Nemčijo.«

Mosburg — nacistično taborišče za vojne ujetnike. Novo trpljenje, to pot pod drugim tiranom. Potem delo v Münchnu — v tovarni plinov. Vmes pa nenehen strah in trepet pred nasiljem, pomešan z grozovitimi bombnimi napadi zahodnih zaveznikov. Živci so morali biti zategnjeni do zadnjega vlakna, človek je le stežka ostal gospodar svoje volje.

Končno leto 1945 — leto, ki je prineslo poraz fašističnim in nacističnim zavojalcem in svobodo vsemu miroljubnemu človeštvu. Toda Franc Malovrh zavoljo čudnega spleta okoliščin ostane v Nemčiji vse do julija tega leta, nakar skupaj z bivšimi sotrpini krene proti domovini. A ne, svoboda, ki ji je gledal v oči, mu še vedno noče podati svoje roke. Na poti skozi Avstrijo se nekaj zaplete z zahodnimi zavezniki (zaradi Trsta) in Franc mora s tovariši nazaj med ruševine tretjega rajha. Tu preživi še skoraj mesec dni pri nekem nemškem kmetu, pri katerem je tudi med pravkar minulo vojno nekaj časa bival, potem pa se končno vendarle uspe preko Avstrije vrniti v domovino. Svoje domače tako uzre šele 22. julija 1945 — dobra dva meseca po osvoboditvi. Toda žal ne brez bridkosti. Leto poprej (1944) mu je na Storžiču nad Kranjem padel brat Janez, istega leta pa so pokopali tudi njegovo mater. Zdaj je Franca Malovrha čakala še vojaška obveznost, ki je spričo vojne ni mogel opraviti. Najprej služi na Sušaku, potem v Zagrebu. Leta 1949/50 opravi še podoficirsko šolo KNOJ v Zrenjaninu, avgusta 1952 pa je slednjič dokončno demobiliziran.

Poslej je član ZZB Horjul, od leta 1975 njegov predsednik. Francova pripoved se mi je zdela kot film, ki nima ne konca ne kraja. Še več: kot pisan mozaik razburljivih dogodkov, prežet z vso tragiko polpreteklega boja; boja, ki mu je tudi Franc Malovrh ostal zvest vse do današnjih dni.

BRANKO VRHOVEČ

Vine je bil dvanajst let upravnik dvorca na Brdu

TITO, NAŠ TITO...

»... Iz zakladnice spominov spoh ni težko izluščiti tistega, ki je običal daleč najgloblje v mojem spominu. Ne vem natančno, koliko krat sem se srečal s tovarišem Titom, toda sleherno srečanje z njim me je notranje vznemirilo. Trema se me je lotila prvič in drugič pa vedno znova. Toda v trenutku, ko sem stal v njegovi bližini, ko se mi je predsednik nasmehnil, je bilo vse drugače, preprosteje, sproščeno in verjemite mi — res brez treme.

Okrog teh srečanj so spleteni moji najprijetnejši spomini ... !

● Pridite, otroci!

Tako je začel pripovedovati Tone Pelko, Vine po partizansko. Iz kopice fotografij pred seboj je privlekel zdaj eno pa spet naslednjo, tisto, na kateri je bil v partizanski uniformi. Prikazovala ga je kot komisarja čete in namestnika komandanta Levstikove brigade.

Vine se je priključil narodnoosvobodilnemu gibanju oktobra leta 1941 v vasi Podturn. Najprej je bil v zapadno-dolenjskem odredu, pozneje pa...; no, Levstikovo brigado smo že omenili. Če dodamo še to, da je bil od leta 1944 pa do konca vojne pooblaščenec prve slovenske artilerijske brigade, ki je bila v sestavi 2. divizije KNOJ, smo že skoraj tam, kjer tiči vsebina najinega klepeta. Vinetovemu srečanju z Borisom Kraigherjem je sledila premestitev iz okrevališča v Bohinju (kjer je bil upravnik) na Brdo pri Kranju. Tod je preživel dvanajst »upravnških« let. Za svoje delo, ki ga je opravljal z največjo mero odgovornosti in srčnosti, ga je predsednik Tito odlikoval z ordenom za delo s srebrnim in pozneje še z zlatim vencem. Ob neki priložnosti mu je podaril še zlato uro z njegovim vgraviranim podpisom.

Pa ne le Vine, tudi njegovi otroci se živo spominjajo še tako drobnih dogodkov, ki so vezani na njihova srečanja s predsednikom Titom.

»Spominjam se zime v letu 1957, ko smo se otroci igrali na ledu pri Zgornjem jezeru. Tedaj je prišel mimo tovariš Tito in nas dobre volje povabil, da bi se skupaj fotografirali. Brž smo se zbrali okrog njega in zdi se, da je bila naša skupina nenadoma pretežka. Led je začel pokati. Tovariš Tito je to prvi opazil. Kolikor nas je pač mogel objeti, nas je začel potiskati proti bregu. Malo pred tem, ko smo se razkropili, je tovarišica Jovanka naredila fotografski posnetek. Lahko verjamete, kako dragocena fotografija je to za nas,« je pripovedovala Vinetova hči Cvetka. Na fotografiji jo vidimo na desni strani, skupaj z bratom Toneom.

● Lovska potegavščina ni uspela

»Katero srečanje mi je ostalo najbolj v spominu? Prvo. Zaradi treme sem imel potne roke. In nič

drugega mi ni preostalo kot da sem mu kar s takimi segel v roke. Ob vsakem njegovem obisku na Brdu sem mu namreč predal raport o stanju v domu in sem pri tem vedno znova občudoval njegov izredni spomin. Včasih je spraševal po podrobnostih, ki so se zgodile že pred leti in bi celo jaz nanje kmalu pozabil. Pa sem ga nekoč vprašal, kako, da se utegne spomniti takih malenkosti. Veselo mi je odgovoril: »Res, vsega se spominjam, tudi drobnih dogodkov iz moje mladosti!«

Veste, marsikdo bi mislil, da je tovariš Tito na Brdu počival. Kje pa! Zanj je bil vsak dan delovni dan. Ze ob šestih zjutraj sem ga srečeval, ko se je sprehajal po parku. Zdelo se je kot da si nabira moči za naporen delavnik. Mislim, da ni bilo ure, ki bi jo nekoristno potrošil.

Mimo vsakdanjosti pa je zabeležen v spominu tudi prenekateri dogodek, o katerem smo še posebno dolgo govorili. Tako je bilo, ko je odšel nekega dne tovariš Tito, skupaj z domačini, na lov na kozoroga. Lovska sreča in mirna roka ga nista zatajili. Odstreljeni kozorog se je kmalu znašel pred gostilno in ker je predsednik Tito vedel, da so lovci vseh muh polni, je pustil ob kozorogu stražiti vojaka — gardista. Lahko bi se primerilo, da bi mu lovci ulov skrili. In res so drezali v vojaka in ga hoteli pregovoriti, da bi jim dovolil skriti kozoroga, pa je bilo vse skoraj zaman. Skoraj zato, ker je dovolil, da so ga pokrili z zabojem. Ampak to ni bilo, kar so lovci želeli. Ponesrečeno potegavščino je tovariš Tito seveda takoj odkril.

Toda lovci so ga začeli nagovarjati na »lovski krst«. »Dobro,« jim je odgovoril, »toda kdo me bo krstil?« Ker še nihče izmed prisotnih lovcev ni ustrelil kozoroga, je nastal molk. Tovariš Tito se je nasmehnil, s krstom pa seveda ni bilo nič.

Tako je pripovedoval Tone Pelko. Vine in povedal bi še morda marsikaj, če bi si vzela več časa. Pravi, da spremlja Titove obiske po televiziji in časnikih in da si vselej, kadar ga vidi na ekranu ali na fotografiji, predstavlja, kako mu sega v dlan. Morda, kdo ve, bo še kdaj imel to srečo in morda bo spet imel potno dlan. Naš Tito, naš Tito...

REMŠNIK — stara vas v dravski dolini. Na cerkvenem zvoniku piše, da je bil zgrajen 1065. leta. Spoštljiva starost!

Pod lipo pred vaško cerkvijo stoji spomenik padlim domačinom Rupertu Koležniku, Petru Kornu, Kristjanu Miholaču, Antonu Volmajerju, Jožefu Mazganu, Antonu Hartmanu, Tomažu Šnablu, Jožetu Voduščku in Mihi Krničniku, ki so za svobodo domovine žrtvovali svoja življenja.

Lučaj od tod je 165 let stara osnovna šola, natrpna mladosti in življenja, hotenj in načrtov, ki nič več ne vodijo samo v dolino kot nekoč. Tudi na Remšniku ostaja mladina, ostaja življenje, ki se kuje in kali v štirih zaselkih.

Nekdaj, ne še dolgo tega, med zadnjo vojno viharo, so skozi Remšnik in zaselke Brezni vrh, Radelca, Vas in del Kozjega vrha, ki sodijo v krajevno skupnost Remšnik, vodile pomembne kurirske steze. Zdaj te kurirske steze križajo nekoliko širše poti, s katerimi so povezane številne domačije tod okoli, vendar si domačini že tri desetletja želijo in načrtujejo cesto, pravo asfaltno cesto, ki naj bi povezovala Remšnik, središče krajevnih skupnosti, z dolino, z Radljami ob Dravi, središčem občine.

Na Remšniku še ni pripejal avtobus, tisti redni avtobus, ki bi ob določenih dnevih ali pa celo vsak dan, povezoval Remšnik z dolino. Ko bo do

PREMALO SVETLOBE NA KOBANSKEM

obmejnimi kmetijam pred leti namenili večjo mero pozornosti. Vsaj toliko, kot so to storili pri sosedih. Veste, manj nekoč trdnih kmetij bi bilo praznih pa tudi kmetij brez naslednika, kar je pri nas še poseben problem, skoraj ne bi bilo. Tako pa... No, pri nas kar zadeva nasledstva se ni bati, sicer pa kaj se ve, če se bodo otroci ali pa vsaj eden izmed štirih odločil, da bo ostal doma na kmetiji!

● Ceste, elektrika, telefon

Marsikaj se je na Remšniku in njeni okolici spremenilo od takrat, ko se je na tem območju za-

»Še pred dvajsetimi leti, ko sem prišla sem gor na Remšnik«, pripoveduje ravnateljica osnovne šole in predsednica zbora krajevnih skupnosti Remšnik **MARIJA KAJZERJEVA**, »je bilo na šoli okoli 200 učencev in učenek. Letos jih imamo vpisanih le še 139! Razmišljamo o preseljanju v novo osnovno šolo na Brezno, ki naj bi bila zgrajena v prihodnjih treh letih. Toda, če gredo učenci iz Remšnika, bodo šli tudi učitelji. Vsaj večina njih! Kraj bo zaradi tega kulturno in seveda tudi družbeno-politično osiromašen. Tega seveda ne želimo. Grozi nam kombinirani pouk, spričo vedno manjšega števila učencev. Odločitev zagotovo ne bo lahka. Vendar moramo stremeti za boljšim in sodobnejšim šolanjem naših učencev, ki pa jim ga v naši, sicer pred leti preurejeni šoli, ne bomo mogli nuditi.

S težavami vozačev se ne srečujemo! Pa ne zato ker težav ne bi bilo, temveč zato, ker nimamo vozačev. Vsi naši učenci hodijo v šolo le peš. Iz Kapuna, ki je mimogrede rečeno najvišji vrh na Kozjaku, pešajo vsak dan naši učenci po dve uri v eno smer. Pozimi še več, vendar jih sedaj, če zapade sneg, vedno več ostaja pri sorodnikih bližje šoli!«

Jeseni, seveda, če bo šlo vse po načrtih, naredi cesta in položen asfalt od vasi Brezno do Remšnika, bo po tej sicer nekoliko strmi, približno šest kilo-

metrov dolgi cesti, začel redno voziti avtobus. Domačini pa si želijo še nekaj, vendar tega nič kaj radi ne povedo na glas, da jih ne bi narobe razumeli in jim morda očitali neskromnost. Potem, ko bodo imeli asfalt iz doline skozi Brezno na Remšnik, si bodo prizadevali, da bi zgradili, oziroma podaljšali asfaltno prevleko še po cesti, ki vodi iz Remšnika po drugi strani do Spodnje Vižinge. Samo šest kilometrov jih loči na vsako stran do doline!

● Zaselki ob meji

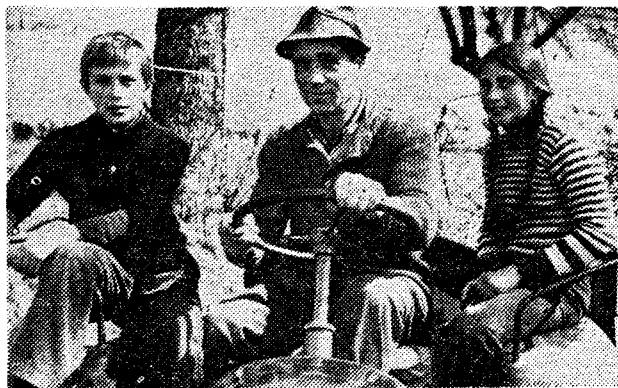
Brezni vrh in Radelca sta tik ob jugoslovansko-avstrijski meji. Opošcene kmetije nam zagotovo niso v ponos! Vendar je iz leta v leto vedno več ostarelih in za delo nezmognih kmetov, ki so že pred tridesetimi in nekaj več leti tudi veliko žrtvovali na oltar svobode. Posebno zaskrbljujoče je v zaselku Radelca. Zdaj dela občinska socialna komisija, skupaj s strokovnjaki kmetijske zemljiške skupnosti, temeljito analizo, oziroma pregled socialnega stanja in možnosti razvoja kmetijstva v prihodnje.

Na Remšniku je šele 1953. leta zasvetila električna luč. Vodovod so si domačini napeljali pred petimi leti. Nekaj oddaljenih kmetij v tej krajevni skupnosti pa še danes nima elektrike, kot v posameh vsem elektrarnam na Dravi, ki se takorekoč vije pod njihovimi nogami in pošilja ogromne višre električne energije širrom po naši zemlji. Žal pa ta moč ne seže še do sleherne hiše samo deset ali morda kakšen kilometer več na levi breg v hrib!

Prav zato sodi med prioritete naloge, ki si jih je zadala krajevna skupnost, napeljava elektrike v sleherno hišo. Žal pa v nekaterih hišah živijo starejši ljudje, ki nimajo niti denarja, niti svojih moči, da bi prispevali svoj delež k napeljavi. Graničarji — ti marljivi fantje s karaula »Alfonza Šarha« si veliko prizadevajo in pomagajo pri delih za napeljavo elektrike starej-

Za svobodo domovine in lepšo prihodnost je žrtvovalo svoja življenja devet domačinov, katerim je odbor ZB NOV na Remšniku postavil spomenik.

Kmetije na Kobanskem počasi umirajo zaradi ostarelosti gospodarjev. Nasledniki številnih kmetij tod okoli so si že zdavnaj poiskali večji kos kruha v dolini.

Maks Vezonik, gospodar kmetije na Breznem vrhu s tem sicer nima težav, zato je svoja prizadevanja še bolj usmeril v delo pri preusmerjanju svoje kmetije, kajti kmetije na Kobanskem se bodo uspešno razvijale le, če bodo njeni člani poleg gospodarstvu in živinoreji, veliko časa in dela posvetili tudi razvoju kmečkega turizma.

Na sliki je gospodar Maks s sinom Sandijem in hčerko Andrejo, ki hodita v šesti, oziroma sedmi razred osnovne šole na Remšniku.

šim in onemoglim krajanom in pravijo, da bodo storili vse, kar bo v njihovih močeh, da bo v sleherni kmetiji v njihovi bližini že do občinskega praznika občine Radlje ob Dravi, ki ga bodo praznovali septembra na Remšniku, zasvetila električna luč.

Luč in asfaltirana cesta iz doline na Remšnik bo nedvomno najlepše darilo domačinom ob praznovanju občinskega praznika, ki ga bodo praznovali skupaj s še tremi pomembnimi praznovanji, kajti prihod tovariša Tita na čelo partije, njegov 85. rojstni dan in štiri desetletja KPS, so tesno povezani z dogajanjem in življenjem na Remšniku in njeni okolici.

● Po grebenu teče meja

Da, nedaleč od Remšnika, tam po grebenu, teče meja med našo državo in Avstrijo. Ni še pet let tega, ko je več domačinov hodilo na delo k bližnjim kmetom in v neko opokarno. Da so jih Avstrijci opeharili pravijo in zdaj ne dela nihče več tam. Zasluzek preko meje jih nič več ne mika, saj so si našli delo v dolini, na svoji strani.

● Kmetijstvu več veljave

Preusmerjanje kmetij tu na Kobanskem ni več novost. Strokovnjaki kmetijske zadruge iz Podvelke so se že pred leti načrtno lotili preusmeritve dvanajstih kmetij. Zivinoreja in kmečki turizem sta poglavitni dejavnosti preusmerjenih kmetij.

»Vsak začetek je težak«, pravi kmet Maks Vezonik iz Breznega vrha, gospodar kmetije tik ob meji, ki je bila pred vojno in med njo pomembno shajališče aktivistov in borcev NOV. Zdaj je Maks tudi predsednik ZB na Remšniku, ki šteje 66 članov. »Veste«, je potožil, »čez dobrih deset let nas bo še bore malo ostalo. Delo strokovne pospeševalne službe pa se že dobro pozna. Uspehi so vidni. To nas tudi ohrabljuje! Škoda je, da niso našim

»Vsa dela pri gradnji in asfaltiranju ceste iz Brezna do Remšnika naj bi veljala okoli 800.000 din. Ne vem, če bo denarja dovolj na voljo, kajti nekatera dela so se bistveno podražila. Na pomoč so nam že prišle nekatere delovne organizacije v občini in upam, da bomo z našim delom in prispevki vaščanov končno le uspeli priti do asfaltirane ceste, ki nas bo povezovala z dolino«, je povedal tajnik krajevnih skupnosti na Remšniku **MILOŠ PEČOVER**.

drževal Lackov odred, vendar... Ceste so sicer povezale posamezne zaselke in kmetije med seboj, elektrika bo kmalu vsakdanji gost še zadnjih gospodarstev, le en telefon in še to privatni, samuje na celotnem območju Remšnika in njene krajevnih skupnosti. V prihodnje naj bi domačini imeli več takih priključkov, posebno zaselki naj bi imeli na voljo vsaj po en telefon, če že zaradi drugega ne, za klic v sili, s katerim so graničarji karaula »Alfonza Šarha« že večkrat pravočasno priklicali pomoč, ki je bila namenjena domačinom.

Remšniku in njenim zaselkom se v prihodnje veliko obeta. In prav je tako! Vendar upamo, da ne bo ostalo le pri obljubah in željah, kajti sedanje delo in prizadevanja domačinov, ki ob vsem tem ne stojijo križem rok in čakajo, temveč si prizadevajo, da bi načrtovane akcije, želje in hotenja tudi uresničili s njihovo pomočjo, s skupnim delom!

TONE URBAS

Zbirka v Knjižnici NOV in POS že globoko čez polovico

Knjižnica o naši vojski — dejanje brez primere

Svet za razvijanje in negovanje revolucionarnih tradicij, oziroma koordinacijski odbor odborov enot in služb NOV in POS pri Republiškem odboru Zveze združenj borcev NOV Slovenije je sklical sejo predsednikov ali pooblaščenih predstavnikov odborov tistih partizanskih enot in služb, katerih zgodovina v Knjižnici NOV in POS še ni izšla ali pa se sploh še ne pripravlja. Teh enot je nekaj več kot trideset, glavnina pa je že obdelana. Sejo je vodil tovariš Franci Kolar, predsednik koordinacijskega odbora, prisostvovali pa so ji tudi tovariši Zdravko Klanjšček, predsednik Zgodovinske komisije Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, tovariš Tone Turnher, sekretar Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije in številni predstavniki partizanskih enot in služb, ki so bili na sejo vabljeni.

Pogovor, ki je bil posvečen poljudno-znanstvenemu zgodovinopisju o uspehih in organizaciji naše narodnoosvobodilne vojske v letih 1941—1945, je pokazal, kakšno veličastno delo je pravzaprav že v osnovi ideja o Knjižnici NOV in POS, zbirka o enotah partizanske vojske, rodov in služb ter nekoliko del, ki obravnavajo splet zgodovinskih problemov kot n. pr. raznarodovalna politika, kapitulacija Italije itd., kar je pomembno za slovenski narod kot celoto in razkriva takratne posebne pogoje dela, ilegalno delovanje, kulturno delo in seveda naše vodstvo, komunistično partijo.

Knjižnica NOV in POS izhaja že dvanaest let. V njenem okviru pišejo zgodovino slovenske narodnoosvobodilne borbe poklicni

zgodovinarji in ljudje, ki so jo sami doživeli. Pišejo na osnovi zbranih in ohranjenih dokumentov, spominov in seveda z veliko mero ob-

jektivnosti in odgovornosti, ki leži na odboru enote, domičilni občini, ki delo tudi finančno podpre, na avtorju in nazadnje na mentorju oziroma recenzentu določenega dela.

Dela, ki so že izšla, dokazujejo, da gre za vsestransko sodelovanje in pomoč. Kljub nekaterim spornim težavam se s pomočjo objektivnih in demokratičnih dogovarjanj vedno, najde za vse zadovoljiva rešitev. Zato ni zaželen poskus, da se določene knjige skušajo izdajati izven okvira in koncepta, oziroma predpisane metodologije zbirke, kar je resnično škoda za celotni pregled partizanske vojske.

Kot so pokazala poročila in razprava, je veliko dela že opravljenega, gradivo je za manjkajoče enote več ali manj zbrano, tako da lahko v času dveh ali treh let že pričakujemo končno obliko nekaterih del, ki bi jih v končni fazi potrdila še zgodovinska komisija, oziroma recenzenti. Ponekod drugod se pojavlja vprašanje avtorja, drugod je potrebno še uskladiti metodologijo ali sploh že začetni pristop v pogledu razvrščanja in vključevanja manjših skupin v večje enote, ki so navadi tudi dalj časa delovale.

Precej bolj načrtno pa bo potrebno vključevati programe dela enot v programe domičilnih občin posameznih brigad in odredov, tako da se bo denar stekal redno in skozi več let in bo na koncu vsota zadostovala vsaj v glavnini za tiskanje knjige. Republiški odbor sicer ima določeno denarno vsoto za publikacije v zbirki Knjižnice NOV in POS, ki ga odborom dodeljuje na podlagi njihovih argumentiranih zahtev. Vendar pa morajo glavne stroške kriti domičilne občine ali pa podjetja, ki so se zavezala sodelovati pri izdaji določenih knjige, sami.

Knjižnica je predvsem zbirka vojaško politične zgodovine, vendar pa dopušča v vsebini posameznega dela prostor tudi za vse ostale dejavnosti med našo borbo, ki je bila čisto nekaj posebnega, zaradi česar je takrat uveljavljenega splošne-

ga ljudskega odpora. Bilo bi pa potrebno vključiti v tovrstno vsebino tudi šport in njegov pomen za vojsko, ne glede na to, da imamo že lepo število športnih prirediteljev, posvečenih prav dogodkom iz naše narodnoosvobodilne borbe. Teme, ki bi bile še zaželeni v okviru te zbirke, so predvsem šolstvo in pa ženske enote, oziroma kar ženske na splošno v času NOB in nekaj več o vezistih in inženirih, partizanski saniteti, o intendantih, o obveščevalcih, o dejavnostih, ki so bistveno lajšale zmagovit razvoj NOV in POS.

Zgodovinska komisija in koordinacijski odbor sta se obvezala sklicati na razgovor vse predvidene avtorje knjig, kiso v delu, da se načelno pogovore o težavah, načrtih in končnem izgledu del, pa tudi mentorje in recenzente je potrebno spoznamo določiti. Po drugi strani pa komisija pričakuje od avtorjev in odborov, da pošljejo načrt svojih del, se pravi vsebinski pregled po poglavjih, ki morajo biti vezana na koncept knjižnice.

Pri tako organiziranem in resno zastavljenem delu vseh dejavnikov, ki so potrebni za izid ene vojaške monografije, lahko v obdobju nekaj let pričakujemo, da bo Knjižnica popolna. Uresničitev te naloge je tudi ena osnovnih nalog ZZB NOV Slovenije. Prav tako bo potrebno rešiti še nekaj problemov v zvezi z založniško dejavnostjo in prodajo, oziroma skupnim nastopom posameznih organizacij s sorodno dejavnostjo. Gre tudi za sodelovanje med Založbo Borec in Partizansko knjigo v Ljubljani.

Knjižnica NOV in POS je že dobila politično verifikacijo, vse ostalo leži na trdem delu avtorjev, odborov in komisij. Dosedanje delo pa je pri tem seveda velika vzpodbuda, da se zbirko pripelje do konca in se sproti rešuje probleme ali želje, ki sicer ne spadajo v že preverjen model, hkrati pa tudi ne predstavljajo nepremagljive ovire za nadaljnje delo.

NEVA MUŽIČ

Režiser Matjaž Klopčič je za televizijo posnel v sodelovanju z Vibo igro »Zadnja šolska naloga«, ki govori o mladih v času narodnoosvobodilnega boja. Scenarij je nastal po literarnih delih pisatelja Bena Zupančiča. Na sliki prizor s snemanja z Radkom Poličem.

beležke

»Tito — državljan sveta« — v esperantu

Knjigo, ki jo je napisal Zvonko Štaubinger, sedaj prevajajo v esperanto. Pri prevodu sodelujejo vsa esperantska društva v Jugoslaviji. Kot so povedali v ošipeškem društvu »Liberiga spelo« bo promocija tega dela meseca maja v Kumrovci. Prvič se bo zgodilo, da je kakšno delo o Titu prevedeno na esperanto. Tako so se tudi esperantisti pridružili letošnjim jubilejem partije in tovariša Tita.

Deset likovnikov prejelo nagrade

Predsednik republike Josip Broz-Tito je odlikoval več likovnih umetnikov, članov Društva slovenskih likovnih umetnikov, za zaslužno delo v času NOB in obdobju naše socialistične izgradnje. Odlikovanja je podelil v prostorih IS dr. Avguštin Lah, podpredsednik IS. Nagradenci so prejeli: Evgen Sajovic red dela z rdečo zastavo, Bogdan Borčić, Roža Piščanec, Cita Potokar, Sonja Segula-Vončina in Janez Vidic red zasluga za narod s srebrnimi žarki, Gabrijela Zugel-Spanring red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem in red za hrabrost, Alenka Eržen-Suštaršič in Nikolaj Omerza red dela z zlatim vencem ter France Uršič red republike z bronastim vencem.

partizanska ljudska pesem

Pesem žene padlega partizana

Odšel je v boj...

V očeh žarel ponosa mu odsev je,
ko z ognjem v srcu se boril hitel je
za narod svoj...

Prešel je čas...

Večer vsak sem na domačem pragu
stala,
da uzrla bi od daleč, sem čakala
njegov obraz...

A vsem zaman...

Ne glas njegov — prišlo je sporočilo,
da na bojišču našel je gomilo...

O, strašen dan!

Jokala sem...

Ni moglo solz srce mi zatajiti,
preveč je moralo gorja čutiti
ob udarcu tem.

A zdaj v očeh
ni mojih več solza in ne obupa
in najti v srcu ni grenkobe strupa
v dnevih teh.

Zdaj vem le to,
kako kljubuje narod moj usodi
in da že dviga k jasni se svobodi
skozi temo...

In da i on,
ki padel kot junak je sredi boja,
prinaša rodu svojemu pokoja,
brez tujih spon!

Pesem je napisala Marija Perdih — Jasna iz Zatočnice, žena na Golobarju padlega partizana aprila 1943. Pesem je bila napisana kmalu po tragediji na Golobarju in avtorica jo je deklamirala na raznih partizanskih kulturnih prireditvah.

Razpis nagrad vstaje slovenskega naroda za leto 1977

Predsedstvo republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije razpisuje na osnovi prvilnika za podeljevanje nagrad vstaje slovenskega naroda nagrade za najboljše literarne, zgodovinske, memoarne, likovne, glasbene, radijske, televizijske in filmske stvaritve o revoluciji in narodnoosvobodilnemu boju na Slovenskem.

Namen nagrad je vzpodbujanje umetniškega in znanstvenega obravnavanja revolucionarne tematike in prizadevanja za doseg čim večje kvalitete takih stvaritev, ki ohranjajo in razvijajo etične vrednote naše revolucije in jih prenašajo na mlade generacije.

Razpis za nagrade vstaje slovenskega naroda zajema vsa izvirna dela iz omenjenih področij, ki so bila prvič objavljena, razstavljena, izvajana ali prikazana v času med dvema razpisoma, izjemoma pa tudi za življenjsko delo.

Predsedstvo republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije razpisuje 5 nagrad po 15.000,00 dinarjev, dela pa bo ocenjevala posebna žirija, ki jo je imenovalo predsedstvo republiškega odbora.

Umetniško in znanstveno delo lahko predlagajo založbe, galerije, umetniška in znanstvena strokovna društva in ustanove, organizacije Zveze borcev, muzeji NOV in posamezniki.

Rok za prijavo kandidiranih del je 1. MAJ 1977.

Predlogu naj predlagatelj predloži delo v 3 izvodih, če je izšlo v knjigi, sicer pa izčrpen prikaz in naj navede kje si ga žirija lahko ogleda.
Ljubljana, 25. marca 1977

TITO, partija, revolucija

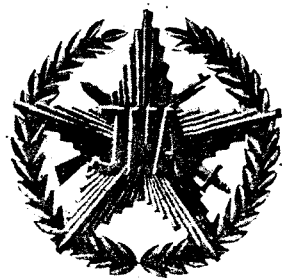
Ob praznovanju 40-letnice prihoda tovariša Tita na čelo KPJ in ob njegovem 85. rojstnem dnevu, so začeli v organizacijah ZK v JLA organizirano uresničevati program marksističnega izobraževanja z imenom »TITO, PARTIJA, REVOLUCIJA«, ki ga je pripravil komite konference ZK v JLA in politična uprava zveznega sekretariata za narodno obrambo, v sodelovanju z mladinsko politično šolo »Borba«.

Program marksističnega izobraževanja v JLA bo trajal dva semestra po tri mesece. Prvi semester se je že začel 24. marca letos in se bo končal 17. junija. V tem semestru bodo obravnavali dvanaest tem, ki govorijo o zgodovinski poti tovariša Tita in KPJ pred vojno in med NOV.

Z drugim semestrom

pa bodo začeli 17. oktobra in končali 17. januarja prihodnje leto, kjer bodo v enajstih poglavjih govorili o vlogi ZKJ in tovariša Tita v boju pri izgradnji socialistične samoupravne družbe za nove odnose v mednarodnem delavskem gibanju in za mir v svetu.

Studij programa marksističnega izobraževanja je namenjen vsem članom ZK, starešinam in vsem, ki so v službi v JLA, ne glede na partijski staž, čin, izobrazbo ali položaj. Za čimbolj še uspehe tega izobra-

ževanja so odgovorne vse organizacije ZK, komande in ustanove. Delo, ki je široko zasnovano, zato pričakujejo tudi dobre uspehe.

Že v prvem semestru sta predvideni dve testiranji, medtem ko bodo ob koncu drugega semestra diplomski izpiti. Literatura in vse potrebno gradivo je objavljeno v prilogah »Borbe« in »Narodne armije«, tako da bo na voljo tudi vsem enotam, ustanovam in posameznikom v JLA.

V vseh enotah in ustanovah ljubljanskega armadnega območja so tečaji političnega izobraževanja že začeli z delom in je med vojaški, starešinami in vsemi zaposlenimi v JLA veliko zanimanje, kar je tudi porok, da bo ta zares masovna politična šola nadvse uspela.

S. NIKOLIČ

Pomembnost vaških korit za SLO

Že naši predniki so si zgradili prve naselbine v neposredni bližini izvirov stalne vode. Iz zajetij stalnih virov studenčnic so napeljevali vodo v hrastova debla, izdolbena korita, do središča vasi. Tako so nastajala vaška korita ali napajalniki, kot jih tudi imenujemo. Po letu 1900 so te lesene napeljave začele izpodrivati cementne in litoželezne cevi.

Nekaj takih obnovljenih korit imamo še sedaj na Poljšici, v Spodnjih Gorjah, Podhomu, na Spodnjih in Zgornjih Lazih in v Mevkužu.

Tam kjer sedaj stoji vas Mevkuš, je bila nekoč višelniska srenjska gmajna. Vas Višelnica namreč leži v dokaj strmi sončni rebri, kjer ni talne vode, zato so si vaščani zgradili svoje korito nižje na gmajni za vaško cerkvijo, kjer so našli stalen

vir talne studenčnice. Niti najstarejši ljudje teh vasi se ne spomnijo, da bi ta izvir kdaj presahnil.

Kinalu po drugi svetovni vojni so sicer v nekaterih vaseh porušili taka korita, češ, da kvarijo videz vasi. Korito so na primer porušili v Ratečah, medtem ko so se v Gorjah skoraj v zadnjem trenutku premislili. Da so ravnali prav, so se lahko že večkrat prepričali, ko je v sušnih dneh zmanjkalo vode v vaškem vodovodu in jih je žeje in umazanje rešilo vaško korito.

Nedvomno bi taka korita prav prišla tudi v primeru vojne. Prav zato je komisija za splošni ljudski odpor pri skupščini občine v Radovljici vzela vsa ohranjena vaška korita pod svojo zaščito.

JOZE AMBROZIC

Elektronabava

p. o.

specializirano trgovsko, izvozno-uvozno, podjetje z elektrotehničnim materialom, Ljubljana, Titova c. 40

Predstavništva: Beograd, Čačak, Novi Sad, Zagreb, Rijeka nudi pod ugodnimi pogoji elektrotehnični material in opremo vseh jugoslovanskih proizvajalcev.

Izvaža in uvaža ves elektrotehnični material in opremo, ter opremo za industrijo.

Zastopa tuje firme: CATU Bagneux Paris, SCHRACK Wien

Aktiv ZRVS na šoli v Dobrovem

Aktiv ZRVS na dobrovski osnovni šoli je organiziral v sodelovanju z vodstvom šole predavanje za učence osmih razredov o možnostih in pogojih šolanja na vojaških šolah in akademijah. Za predavatelja so povabili domačina Dušana Lucoviča, ki je končal osnovno šolo na Dobrovem, gimnazijo pa v vojaškem dijaškem domu Franc Rozman-Stane v Ljubljani. Sedaj je kadet drugega letnika vojaške akademije kopenske vojske v Beogradu.

Predavanje je bilo dobro pripravljeno in pestro. Predavatelj je najprej govoril o lastnih motivih za odločitev šolanja na vojaški šoli, o poteku tega šolanja, o življenju in delu na Akademiji, o poteku enega šolskega dneva na Akademiji, o predmetih v šoli, o zabavnem in kulturnem življenju, o vojaških poklicih in pomenu JLA za koncept SLO, o vojaških srednjih šolah in akademijah JLA ter o pogojih in možnostih šolanja občanov SFRJ na teh šolah in akademijah.

Akcija na osnovni šoli Dobrovo je vredna pohvale in prav bi bilo, ko bi jo posnemali tudi drugi aktivni ZRVS po ostalih šolah.

MILE GOJKOVIČ

Kadet Dušan Lucovič med predavanjem na šoli.

Za večjo angažiranost SLO

Na osnovni šoli »Ivana Roba« v Šempetru so ustanovili aktiv ZRVS, v katerega so vključeni rezervni starešine, zaposleni na tej šoli ter starešine iz KS. Aktiv je še pripravil program dela za letošnje leto. S svojim strokovnim in vojaškim znanjem bo lahko veliko prispeval pri izvrševanju obrambnih priprav in nalog SLO. Člani aktiva bodo sodelovali pri organizaciji obrambnega dne v šoli, pri organizaciji CZ, nadalje pri usposabljanju ekip ter pri izvajanju, preizkušanju zaščitnih ukrepov na šoli. Poleg tega bodo pomagali vodstvu šole še pri usmerjanju mladine v vojaške šole in gimnazije.

V te namene bodo učence že prej seznanili z delom in življenjem v JLA. Pokazali jim bodo tudi nekaj filmov s tematiko obrambe domovine. Sodelovali bodo tudi pri organizaciji taktično orientacijskih tekmovanj, pohodov, obujan-

ju tradicije NOB. Vse to bodo dosegli v obliki predavanj, z obiski partizanskih grobišč in krajev, ki so poznani po bojih iz NOB.

Vsi akcije in sile aktiva bodo usmerjene v krepitev obrambnih moči. S tem se bodo ukvarjali pri strelstvu, taborištvu, radioamaterstvu, planinstvu, modelarstvu in še kje. Ne nazadnje bodo mladino seznanjali tudi z vsebino časopisa TV-15, Našo obrambo, kot tudi z drugo literaturo na temo NOB. S tako široko zastavljenim delom bodo starešine močneje angažirali učence pri spoznavanju SLO. Vodstvo aktiva je prevzel družbenopolitični delavec, rezervni major Cveto Markič.

Podobne aktivnosti so že organizirali v šoli v Solkanu, Novi Gorici in po drugih krajih novogoriške občine.

LEOPOLD KOTAR

Nadaljevanje aktivnega dela

Zveza rezervnih vojaških starešin iz murskosoboške občine je pred dnevi končala z lani začetimi strokovnimi predavanji za svoje članstvo.

SZDL pa je v številnih KS organizirala predavanja o družbeni samozaščiti, medtem ko bo sredi aprila pripravil oddelek za narodno obrambo murskosoboške občine za vse člane ZRVS številna predavanja o zakonu o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah.

Občinski odbor ZRVS v Murski Soboti je tudi že pripravil vse potrebno gradivo za izpite rezervnih starešin, ki se bodo skupaj z taktično-orientacijskimi vajami začeli okoli 15. aprila. V taktične vaje in izpite se bodo lahko vključili tudi člani mladinske organizacije, za

katere bodo pripravili posebna vprašanja.

Septembra bodo rezervni oficirji na posebnem poligonu reševali vprašanja iz topografije, orientacije in nekatera vprašanja iz idejnopolitičnega programa izobraževanja. Hkrati pa bodo z metanjem bombe, plezanjem po vrvi in pohodom preverili fizične sposobnosti svojih članov.

Vzporedno z vsemi temi akcijami bodo potekale tudi priprave na redne skupščine osnovnih organizacij ZRVS ter na skupščino občinske organizacije ZRVS Murska Sobota. Poleg tega se bodo člani ZRVS tvorno vključevali v vse proslave praznovanj partije, tovariša Tita in 30-letnice ZZB NOV.

FILIP MATKO

Naloge v celoti izpolnjene

Pri občinskem odboru ZRVS v Mariboru so na nedavni seji ugotovili, da so vse načrtovane naloge v lanskem letu uresničili, seveda po zaslugi in prizadevanjih vseh RVS, zlasti pa odborov osnovnih organizacij.

Poleg tega pa tudi uspešno rešujejo naloge, ki jih čakajo v letošnjem letu. Lani je bilo v članstvo ZK sprejetih 70 RVS. V višji čin je izredno napredovalo 59 članov, redno pa kar 1560 RVS, medtem ko je bilo 82 članov za svoje delo in prizadevanja odlikovanih.

Na območju mariborske občine je bilo lani pripravljenih v šolah kar 27 obrambnih dni, kjer je sodelovalo 148 RVS.

Za letošnje leto pa pripravlja občinski odbor ZRVS Maribor, s komando

garnizije, v maju ali začetku junija za vse RVS in mladince taktično-tehnični zbor. Novembra ali decembra pa se bodo vrstile skupščine osnovnih in občinske organizacije ZRVS.

Število naročnikov za revijo »Naša obramba« se je v zadnjem času sicer nekoliko povečalo, žal pa je še veliko RVS, ki na to revijo še niso naročeni. Zaradi tega so že zadolžili odbore osnovnih organizacij, da ugotovijo, kdo še ne prejema revije pa tudi tednika TV-15.

Lani je bilo sicer na območju mariborske občine ustanovljenih veliko aktivov ZRVS v organizacijah združenega dela, ustanovah in šolah, žal pa jih še niso ustanovili tam, kjer imajo vse pogoje za to.

DRAGO MIKLAVEC

PRVA ŠUMADIJSKA UDARNA BRIGADA

Slovenecem je le malo znanega o obstoju in bojih 1. šumadijske narodnoosvobodilne brigade, saj je delovala komaj štiri mesece in deset dni. Toda to kratko življenje je bilo povezano z nenehnimi boji. Ob borbeni poti brigade stojijo danes spomeniki in grobovi, ki opozarjajo na vse padle borce, komandirje in komandante. Preživeli pa se s ponosom spominjamo prehojene poti trpljenja in žrtev.

Tudi Slovenci smo bili v 1. šumadijski NO udarni brigadi; Mira Vrabčič iz Šoštanja je bila v njej brigadna zdravnica, njen brat Janko Vrabčič, komisar čete, španski borec Ratko Viktor-Pregelj je bil član štaba 3. bataljona, jaz pa mitraljezec v 1. bataljonu. Brigada je bila ustanovljena po ukazu vrhovnega štaba NOV in POJ 5. oktobra 1943 na planini Rudnik. Tako je bila 1. šumadijska brigada hkrati tudi prva partizanska brigada NOV Srbije, ki je bila ustanovljena na njenem ožjem območju. Do takrat so bili namreč samo odredi, bataljoni in čete.

Na dan ustanovitve smo imeli le dva bataljona. Jedro smo sestavljali borci 1. šumadijskega bataljona NOV, ki se je imenoval »Jekleni« bataljon in je to tudi bil. 1. šumadijskega odreda »Milan Blagojević« ter Kosmajskega in Čačanskega odreda. V zboru je stalo dvestopetdeset prekaljenih borcev.

postojanke nam niso dale dihati. A kljub temu je narodnoosvobodilno gibanje živel, se širilo in postajalo z vsakim dnem močnejše. Napad in hiter umik, pa spet napad in umik — to je bila naša taktika.

Naša brigada je imela operativno teritorialni značaj na šumadijskem območju. Delovala je na najbolj občutljivejšem delu operativno strategijske smeri skozi Srbijo (Balkan-Srednja Evropa). Že od prvega dne naprej je uspešno razbijala nemško-bohgarske okupacijske sile ter enote domačih izdajalcev. V dvajsetih hudih bojih prvih dni je vedno bila zmagovalca, kamor pa niso prištet spopadi posameznih bataljonov in čet.

● Največ mladih

V brigadi je bilo 80 odstotkov mladincev in mladink mlajših od dvajset let. Po nacionalnem sestavu so bili zastopani vsi narodi in

Srečanje s »proletarci« je bilo za vse nas enkratno doživetje. To je bilo svobodno ozemlje. Enote 2. proletarske divizije so bile za takratne razmere dobro oborožene in opremljene. Gledali smo in občudovali. Tu je vozil celo partizanski vlak, kamioni pa niso bili že nič posebnega. Štab divizije je za našo brigado priredil poseben sprejem v Prijepolju. Pozdravni govori, kulturni program in srečanje starih borcev iz leta 1941 so nam nagnali solze v oči.

Brigada je dobila nekaj dni počitka. Dobiti bi morali boljše orožje, obleko in opremo, toda tedaj je tresčilo. Nemci so v operaciji, imenovani »Kugelblitz«, udarili najprej na Prijepolje. Nemška udarna skupina Pfajfer z okrog 10 000 možmi je imela nalogo, da s hitrim prodorom skozi partizanske položaje zavzame Prijepolje ter da v enem dnevu prodre do Plevlja, kjer je bil štab 2. udarnega korpu.

vrsto napadov in jurišev. Nemci so v boj pritegnili tudi topništvo, tanke in metalice min, vendar mostobran ni popustil. Boj se je stopnjeval. Velika zgradba z zidovi iz kamna in betona, kjer sta držala položaje naša bataljona, je hitro kopnela. Zvečer je bil tam le še kup ruševin. Nemcem ni uspelo priti čez most in očitno je bilo, da na takšen odpor niso računali. Reka Lim je zaradi odjuge močno narasla in je bila neprehodna.

Boj v mestu in okoli nje je potekal od hiše do hiše, od kamna do kamna. Boj na nož! Padali in krvaveli so borci proletarskih enot in ob njih, z ramo ob rami, borci 3. bataljona naše brigade. Mrak se je spuščal v dolino Lima, ki jo je pokrival oblak dima. Narasla reka je odnašala mrtve, ranjene in žive, ki so se s plavanjem hoteli prebiti na drugi breg. Le redki na desnem bregu so ostali živi in uspeli prebiti nemške vrste. Naš tretji bataljon je bil razbit, rešila se je le slaba desetina. Na levi strani je mostobran držal do noči. Pod okriljem teme smo se umaknili v stromo pobočje nad nami. Med preživlimi je bilo le nekaj borcev, ki niso bili ranjeni. Komaj smo se umaknili kakšnih tristo metrov v hrib, so se ob mostu zasvetile rakete in Nemci so začeli jurišati. Treskale so bombe in regljaje brozostrelke. Nemci so se bojevali z mrtvimi šumadinci.

V teh bojih je brigada izgubila polovico starih mož ali 190 borcev, med njimi veliko komandnih ljudi. Junsko sta padla tudi Janko Vrabčič in Viktor Pregelj. Tu so umirali heroji in se rojevali novi junaki. Na tem mestu stoji danes veličasten spomenik borcem 1. šumadijske udarne brigade. Po tej borbi se je brigada reorganizirala. Ostalo nas je le za dva manjša bataljona. Nosili smo še ranjence. Pot smo decembra 1943 in januarja 1944 nadaljevali v sestavi 2. proletarske divizije v Srbijo in spet nazaj v Sandžak. Za nami je bilo novih 450 kilometrov prehojene poti in številne žrtve. Štiri mesece in deset dni neprestanih bojov in pohodov. Za nami je bilo 1300 kilometrov prehojene poti, 260 padlih borcev in komandantov. Ko smo krenili iz Srbije, nas je bilo 368!

Iz preživelih borcev 1. šumadijske in 1. južnomoravske brigade, ki je prišla za nami v Srbijo, je bila 2. februarja 1944 sestavljena 3. srbska udarna brigada 2. proletarske divizije. Formirana je bila v vasi Ponikve nad Čajničem v Bosni. In spet smo krenili na pot borb in zmag.

Med borci 1. šumadijske udarne brigade je deset narodnih herojev, brigada pa je bila odlikovana z redom partizanske zvezde 1. reda, z redom zaslug za narod 1. reda in redom osvoboditve. Podatki so vzeti iz zgodovinske monografije in lastnih spominov.

IVO CERIN-PERO
SLOVENAC

Slovenski partizani v Srbiji

V Naši obrambi šteje 8-9/76 sem prečital članek »Dobrodošli Slovenci!«, ki je bil povzet iz glasila ZZB NOV Jugoslavije »Četrti jul«. Avtor sestavka je bil Radovan M. Marinković. Avtor je lepo opisal prispevek slovenskih izgnancev v NOB v Srbiji. Med drugim omenja tudi prvoborce, ki so med prvimi stopili v Čačanski partizanski odred »Dr. Dragiša Mišović«. Ker dobro poznam zgodovino tega partizanskega odreda in tudi prispevek slovenskih izgnancev v prvih dneh vstaje ugotavljam, da je spisek, v katerem avtor navaja slovenske izgnance, ki so med prvimi vstopili v Čačanski partizanski odred »Dr. Dragiša Mišović«, pomanjkljiv. Pomanjkljiv pa je zaradi tega, ker v njem niso navedeni vsi prvoborci — Slovenci iz tega odreda.

V tretji četi takovskega bataljona, ki je bil v sestavi Čačanskega partizanskega odreda »Dr. Dragiša Mišović«, so bili še naslednji borci:

Franček Volhein, Čeh iz Maribora, tekstilni mojster, padel v Pranjanih leta 1941.

Vlasto Volhein, tekstilec, sin gornjega, padel v Pranjanih leta 1941.

Ivan Kirbiš, kmečki sin iz Prepolj pri Staršah na Dravskem polju, ki je padel pri Čajetini 30. 11. leta 1941, drugi dan po tistem, ko so Nemci zasedli Užice.

Vsi trije so vstopili v tretjo četo takovskega bataljona, ki je bil v sestavi Čačanskega partizanskega odreda »Dr. Dragiša Mišović« s Francom Šimekom iz Maribora, ki je med slovenskimi izgnanci, ki so bili v okolici Gornjega Milanovca, propagiral vključevanje v narodnoosvobodilno gibanje (v članku je imenovan).

Takovski bataljon je skupaj z borci Ljubičkega bataljona v noči med 27. in 28. septembrom 1941 osvobodil Gornji Milanovca. Pozneje so v Nevadah borci takovskega bataljo-

na in tretje čete Ljubičkega bataljona sodelovali pri obrambi Gornjega Milanovca, ko so Nemci prodirali iz Kragujevca. V ogorčenem boju, ko je Nemcem pomagalo tudi letalstvo, so partizani Nemce odbili in jim zaplenili tank, nekaj dni kasneje pa še enega. Tako je bila v tem mestu ustanovljena tankovska enota. Oba tanka sta pozneje sodelovala v bojih pri obleganem Kraljevu, kot prva partizanska tanka, ki sta sodelovala v bojih za osvo-

Prvi nemški tank, ki so Nemcem, ko so napadali zaplenili partizani dali iz smeri Kragujevca že osvobojeni Gornji Milanovca.

boditev Kraljeva. Sedaj je eden od teh tankov pred muzejem v Titovih Užicah.

Omenil sem le dve pomembnejši partizanski akciji, v katerih so sodelovali vsi trije neimenovani tovariši. Takih in podobnih akcij je bilo še več.

Ko je bila v Užicah formirana, po nalogu tovariša Tita in Edvarda Kardelja, Slovenska partizanska četa »Ivana Cankarja«, so se vanjo vključili vsi trije tovariši, četa je bila ogorčene boje pri obrambi Užice.

Ugotavljam, da so viri o sodelovanju slovenskih izgnancev, ki so se že poleti leta 1941 vključevali v Srbske partizanske enote pomanjkljivi, zato predlagam, da jih izpopolnimo, ker je še več sodelavcev tega odreda, verjetno tudi borcev, ki niso nikjer imenovani, vendar so dali svoja mlada življenja med prvimi za našo svobodo.

TONCEK KIRBIŠ-TONE

Ob nenadnem napadu nemških enot na Prijepolje, je 1. šumadijska NO udarna brigada utrpela velike izgube

Tridesetega oktobra je prišel v brigado še tretji bataljon z okrog 130 borci z območja Kosmaja in Podonavja, ki je zamudil zaradi vsakodnevnih bojov na poti. Tudi to so bili borci, ki so svojo borbenost kalili v mnogih bojih pod najtežjimi pogoji.

Brigada je bila torej matična in kadrovska enota, saj je bila sestavljena iz komunistov in Skojevcev na tem terenu in partizanskih odredov po letu 1941 pa do leta 1943, razen terenskih političnih delavcev in voditeljev.

Povedati moram, da je bilo po letu 1941 v Srbiji zelo težko. Okupatorji in njihovi pomagači četniki, ljotičevci, nedičevci, žandarci in drugi so izvajali strašen teror. Postrelili so na tisoče talcev, polnili zapore in taborišča ter požigali vasi. Plenjenje pridelkov in premoženja je bil vsakodnevni pojav. Ljudje niso imeli hrane in obleke dovolj niti za sebe, a so vseeno delili z nami. Gričevnat teren z redko poraslim listnatim gozdom je bil le slabo zavetje, pa tudi gosto posejane sovražnikove

narodnosti Jugoslavije. Po socialni strukturi je bilo največ kmetov, pa tudi dijaki, študenti ter delavci iz vasi in mesta, največ iz Beograda. Vse to je dajalo brigadi svojstveno borbenost, njeni uspehi pa so močno prispevali k uspešnemu razvoju narodnoosvobodilnega gibanja na tem območju. Brigada je opravila šest pohodov v dolžini šeststo kilometrov in uspešno izvedla vse svoje vojne operacije. Večkrat smo se spopadli z enotami nedičevcev ali četnikov, ki so štele tudi tri do štiri tisoč vojakov. Znani so boji v Dučici, Bečevcu in Tometinem polju.

● Pot v Sandžak

Dne 22. novembra 1943 je brigada, po ukazu vrhovnega štaba NOV in POJ, krenila na veliki bojni pohod v Sandžak, v sestavi 2. proletarske divizije. V sedmih dneh borb in pohodov smo se prebili v Prijepolje in prehodili 250 kilometrov. Med potjo smo zavzeli Kosjerić, o čemer je poročal radio »Svobodna Jugoslavija«.

sa, vojaška šola, skladišča in bolnišnica z okrog 4.000 ranjenci.

● Boj na nož

Nad Prijepoljem in v samem mestu se je 4. decembra razvnela bitka. Deli nemških sil so se ponoči prikradli skozi zunanje položaje do samega mesta. Bile so to posebne smučarske SS enote v maskirnih oblekah. Manjše skupine pa so se tudi preoblekle v ženske obleke in podobno. Dva naša bataljona (1. in 2.) sta bila na levi strani reke Lim. Preoblečenim Nemcem je uspelo likvidirati stražo na mostu in zavzeti položaje ob sami zgradbi, kjer sta bivala bataljona. Kmalu se je začela bitka, ki je trajala deset ur. Oba bataljona 1. šumadijske udarne brigade sta takoj zgrabila za orožje in se spopadla z Nemci ob sami zgradbi in v njej. Varovali smo limski most, ker smo se zavedali, kaj bi pomenilo, če bi se umaknili. Nemci bi lahko prišli v Plevlje, kaj je bilo v njem, pa smo že povedali. Zdržali smo

Spomenik skupne grobnice padlih partizanov in zverinsko pomorjenih ranjencev, ki so bili ranjeni ali padli pri obrambi Užice leta 1941.

v nekaj vrsticah

HORJUL

Tudi letos živi kraj v znamenju intenzivnih priprav na razne spominske slovesnosti in proslave. Osrednja proslava, ki bo hkrati počastila tudi vse jubileje, bo spominski pohod na Rupe pri Žažarju, kraju, kjer je bil med zadnjo vojno tabor dolomitskih partizanov in prizorišče hudih bojov. Spominski pohod bosta pripravila v drugi polovici aprila, skupaj s KK SZDL Horjul in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami tega kraja ZZB NOV in ZRVS Horjul. Pohoda se bodo udeležili tudi učenci tamkajšnje osnovne šole.

B. VRHOVEC

LJUBLJANA

V počastitev svetovnega dneva invalidov je Društvo invalidov Ljubljana-Bežigrad priredilo brzopotezni šahovski turnir. V vsaki ekipi je bilo šest šahistov. Sodelovali so: Društvo živčno mišičnih, paraplegiki, Moste-Polje, Šiška in Bežigrad, kot organizator. S pol točke prednosti je zmagala Šiška pred Bežigradom, sledijo pa živčno mišični, Moste-Polje in paraplegiki. Prvaki so prejeli okusno izdelan pokal, ostali pa diplome. Predstavniki društva Bežigrad tovariš Franc Skedelj je zadel vsem športnikom še večjih uspehov in sodelovanja. Letošnje geslo svetovnega dneva je bilo »Mislimo na invalide, odpravljamo ovire!«

BOVCON

LJUBLJANA

Organizacija ZB Kolezija je priredila 19. marca za svoje člane enodnevni izlet na Dolenjsko. Ogledali so si najprej grad Bogenšperk, kjer je tudi Muzej NOB. V Trebnjah so jih lepo sprejeli predstavniki ZZB, skupaj so položili venec pred spomenik padlim. Ogledali so si tudi galerijo z deli samorastnikov. Sledil je obisk tovarne »Dana« v Mirni. Pot je vodila naprej v Kostanjevico. Ogledali so si vse razstave in galerije v tem kraju. Deležni so bili tudi pokušnje vina v znani vinski kleti. Kratka komemoracija je bila na grobu nekdanjega kolezijskega tovariša slikarja in kiparja Toneta Kralja. Zvečer so se izletniki zadovoljni vrnili v Ljubljano.

BRANKO LOVREČIČ

LJUBLJANA

Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije je po koledarju za letošnje leto priredila prvo področno tekmovanje v šahu »Ljubljana z Dolenjsko«. Organizacijo je prevzel Zavod za usposabljanje invalidne mladine v Ponikvah na Dolenjskem. Sodelovale so ekipe s tremi šahisti iz Kočevja, Ljubljana-Šiška I in II, Komet (gluhonemi), Črnomelj in Ponikve I. in II. Na tekmovanje so bili vabljeni tudi šahisti športnega društva Invalid — Ljubljana, a niso prišli. Šahisti iz Ponikve, Šiške in Komete so bili izenačeni, zato so bile borbe zanimive. Zmagala je ekipa iz Ponikve pred Šiško. Sledi Komet, Kočevje, Šiška II, Ponikve II in Črnomelj. Prvi dve ekipi bosta sodelovali na republiškem prvenstvu meseca aprila v Kamniku, v Zavodu za invalidno mladino. Kolektiv Zavoda in Ponikve je goste gostoljubno sprejel, jim razkazal obnovljene prostore in jih seznanil z delom pri usposabljanju invalidov za primerne poklice.

BOVCON

LJUBLJANA

Novi tehnični pripomočki za slepe in slabovidne

V Sloveniji je po zadnjih statističnih podatkih 1848 slepih občanov (od 90 do 100 % izgube vida) in po oceni oftalmologov okrog 5000 slabovidnih (od 60 do 90 % izgube vida).

V času 30-letnega dela je Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije ob razumevanju in podpori družbe uspela dati na vidu prizadetim občanom možnost usposabljanja, socialne rehabilitacije, zaposlitve, udejstvovanja na mnogih področjih družbenega dogajanja, sodelovanja na kulturnem, športnem in šahovskem področju in vključevanja v družbenih, političnih in samoupravnih organov. Tako so slepi enakovredni člani naše družbe.

Prav tako ob razumevanju družbe Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije z različnimi olajšavami nabavlja — pretežno iz uvoza — razne tehnične pripomočke za slepe, v zadnjem času pa tudi za slabovidne. Kljub olajšavam (oproščeni so carinskih dajatev) so predvsem nekateri uvoženi tehnični pripomočki še vedno zelo dragi, slepi pa so potrebni za izobraževanje, kulturno izpopolnjevanje, za opremo njihovih delovnih mest ter drugi tehnični pripomočki, ki so slepim potrebni pri vsakodnevnih potrebah. Ker so pripomočki slepim nujno potrebni, se nenehno išče nove, da bi jim olajšali njihovo invalidnost.

Prav v zadnjem času so v Sloveniji izumili nekatere tehnične pripomočke za slepe in slabovidne, o katerih želi Zveza obvestiti široko javnost. Ti tehnični pripomočki so:

- zvočni indikator svetlobe
- zvočni fazni preizkuševalec
- naprava za radijsko vodenje slepih smučarjev in
- tehničnica za slepe gospodinjke

Povejmo, da so po prvi oceni ti tehnični pripomočki tolikšne vrednosti, da pričakujejo zanimanje tudi slepih in slabovidnih drugih po svetu. S temi pripomočki pa se Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije vključuje v program proslave svetovnega dneva invalidov, ki je letos pod geslom »Mislimo na prizadete — gradimo brez ovir«.

JOŽE ZUPANČ

VRTOVIN

Spomenik borcem NOB

Že dober mesec tečejo pripravljala dela za spomenik padlim borcem, žrtvam nacizma. Vaščani bodo opravili vsa dela prostovoljno, vsaj tista, kjer ni potrebna strokovna pomoč. Spomenik bo stal pod središčem srednje vasi.

Prvi partijski celici so Vrtovinci postavili kmalu po prvi svetovni vojni, eno za zgornji, drugo za spodnji del Vrtovina. Ustanovitelj in idejni vodja je bil Albin Vodopivec iz Kamenj.

Leta 1924 je od 142 volilnih upravičencev glasovalo za komuniste 87 domačinov. Med NOB je bil Vrtovin že od začetka žarišče OF za spodnji del Vipavske doline. Revolucionarna vloga vasi in množična udeležba sta tesno povezani z legendarnim likom in narodnim herojem Ivanom Kosovelom iz Sela, prvim organizatorjem narodnoosvobodilne borbe v teh krajih.

Vas je postala žarišče njegovega delovanja spomladi leta 1942. Tu so tiskali in razmnoževali propagandno gradivo, obveznice, izdelovali strelivo, zbirali orožje, hrano in obleko.

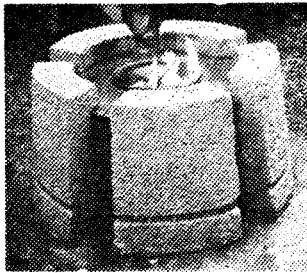
Vas je postala žarišče njegovega delovanja vaščanov. Več o tem bomo slišali ob odkritju spomenika.

FELIKS HLADNIK

NOVA GORICA

Tovariško srečanje borcev in aktivistov obalne sekcije Briško-Beneškega odreda

V februarju so se zbrali na družabni večer borci in aktivisti, ki so se borili na območju Brd, Benečije, Rezije, doline Soče in severnovzhodne Furlanije. Poleg nek-

Kočevsko društvo invalidov bo tudi letos organiziralo daljši izlet po krajih znanih iz naše NOB. Izletniki bodo obiskali Zagreb, Beograd, Kragujevac, Čačak, Užičko Požego, Titove Učice, Zlatibor, Sutjesko, Neretvo in Jajce. Prijave za izlet zbirajo poverjeniki. Lani so kočevski invalidi obiskali Kumrovec, Banja Luko, rPijedor, Kozaro in Dravograd. Na fotografiji je spomin z lanskega izleta, spomenik 23.000 padlim na Kozari.

JOŽE PRIMC

danjih borcev in aktivistov, ki žive na obali in bližnjem Krasu, so se srečanja udeležile delegacije domicilnega odbora in briške, goriške, kanalsko-idrijske in ljubljanske sekcije ter družbeno političnih organizacij Obale.

Prisotne so pozdravili in nagovorili predsednik Obalne sekcije Franjo Mlekuž, predsednik domicilnega odbora Silvo Delfrate-Srečko in predsednik Obalno-kraškega odbora ZZB NOV Rado Pišot-Sokol.

Njihove besede o boju proti skupnemu sovražniku med vojno in po njej in o sedanjih nalogah so prisotni sprejeli s spontanimi ploskanjem.

Na srečanju je bilo enkratno vzdušje. Snidenje po tridesetih in več letih je bilo prisrčno in toplo.

Ob zvokih harmonike in partizanske pesmi so se obnavljali spomini prijateljstva, tkala poznanstva ter izmenjale izkušnje pri izvrševanju nalog sedanega trenutka.

Na srečanju so se prisotni dogovorili, da se bodo v aprilu udeležili delovne akcije za obnovo Posočja.

Udeležba in vzdušje sta ponovno potrdila pravilnost in utemeljenost letnega delovnega programa sekcije, ki je bil sprejet na ustanovnem sestanku 22. novembra 1976.

JOLANDA KOS

GRIZE

Narodna zaščita

Na skupnem sestanku članov vaških svetov in sveta krajevnega skupnosti Grize so organizirali narodno zaščito, potem ko so razčistili pojem, kaj je družbeno in kaj narodna zaščita in kakšna je vloga obeh.

Zadnje čase je bilo v krajevni skupnosti več požarov in nesreč zaradi nepravilne rabe bencina in drugo. Vaščani so se dogovorili, da bodo prav zaradi tega organizirali tečaj prve pomoči. Iz vsakega zaselka naj bi se ga udeležila vsaj po dva krajana. Ti krajani bi kasneje prevzeli v oskrbo omarice s prvo pomočjo, da bi lahko takoj nudili prvo pomoč. To je za krajevno skupnost, ki je zelo razsežna in na hribovitem področju zelo pomembno.

Organizirano bo tudi predavanje za vse krajanke iz področja družbene samozasčite. Obravnavali bodo varstvo pred požarom, ukrepanje v slučaju elementarne nesreče, večjih poškodb itd. Krajani bi se tako seznanili tako z nalogami civilne zaščite kot tudi z narodno zaščito ter družbeno samozasčito.

FRANC JEZOVIK

BIRČNA VAS

Priznanje dosedanjemu odboru

Poročilo predsednika izvršnega odbora Združenja borcev Birčna vas je bilo kratko in jedrnat. Članov je vsak dan manj, je povedal, komaj 81 jih je še ostalo, a so kljub vsemu jedro vsega družbenopolitičnega dogajanja v tej krajevni skupnosti. Ni organizacije v kateri ne bi bili borci na vodilnih mestih. Povsod so pobudniki in organizatorji akcij, dela in proslav. Njihova velika zasluga je, da so vedno uspeli angažirati in animirati ter vključevati ostale krajanke v društva, splošni ljudski odpor, krajevno skupnost, k delu za proslavo in drugo. Še zlasti so vključevali v svoje vrste mladino. Prav tako so zadovoljni tudi s sodelovanjem s pobrateno Zvezo borcev Sentjanž.

Člani pa so imeli pripombe na zdravstveno varstvo borcev. S primeri so utemeljili, da so borci s podoželja glede tega zapostavljeni. Težje ali pa sploh ne pri-

dejo do klimatskega zdravljenja, na primer. Tudi v ambulantah so dolge vrste. Prav tako so opozorili, da je to področje zanemarjeno tudi v srednjeročnem razvojnem programu občine. To se jim zdi še zlasti krivično, glede na doprinos tega območja med NOB in ceno lastnega deleža v povojnih letih pri reševanju osnovnih komunalnih zadev.

Člani so bili nadalje enotni, da ostane upravní odbor še naprej v isti zasedbi, povečali pa so ga za dva člana, dve tovarišici.

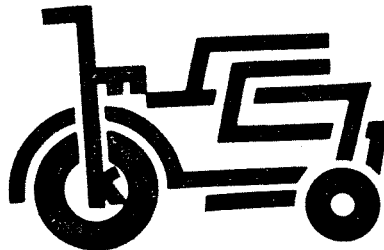
Prav tako so soglasno sprejeli predlog Draga Rozenberga, da bi za vse člane čim prej napisali življenjepis in jih shranili na sedežu organizacije. Vsi so se strinjali, da je v primeru pogreba umrlega borca v zvezi s tem včasih težava, kot tudi v še nekaterih primerih. Takoj so v ta namen in za to delo izvolili tričlansko komisijo.

PETER ROMANČ

XVI. MEDNARODNI
KMETIJSKI IN GOZDARSKI
SEJEM V KRANJU

od 8. do 17. aprila 1977

RAVNE

Dejavnost vojaških invalidov

Komisija za dejavnost Vojških invalidov pri občinskem odboru ZZB NOV Ravne na Koroškem, se je zbrala na svoji osmi redni seji in začrtala delo za leto 1977. Po pregledu dela se je pokazalo, da so v preteklem letu vsa krajevna združenja VI v občini uspešno delovala. Opravila so tudi letne občne zbornice. Vsa združenja so skrbela predvsem za starejše člane, onemogle in bolane in so jih tudi ob koncu leta obiskali.

Mladinski odsek občinske gasilske zveze 85-letnice rojstva tovariša Ma ir izvedel v osnovni šoli v Lescah uspešno organizaciji. Pomerilo se je 9 izbranih dveh trojki osnovnih šol. Med pionirji-g PGD Češnjica v Bohinju, od šol pa dr. Janeza Mencingerja iz Bohinjske Bi pritegnilo v gasilske vrste nove člane, del družbene samozasčite. Na sliki je iz

Vse partizanske matere, stare več kot 70 let pa so obiskali na domu osmega marca.

Pri občinskem odboru ZZB NOV Ravne obstajajo štiri krajevna združenja vojaških invalidov: Ravne, Prevalje, Mežica in Črna. V združenja so zajeti vsi vojaški invalidi ravske občine. Na občinskih zborih so opravili tudi volitve v nove odbore, oziroma potrdili stare odbore z manjšimi spremembami.

Komisija je na seji obravnavala še letovanje svojih članov. Določili so jih dvanajst za letovanje v Strunjanu. Sedmim članom je komisija dodelila denarno pomoč.

Pri zdravniških pregledih so se dogovorili, da bo ravskega dispanza za borce pregledal vse prijavljene invalide. Tudi letos bo prišla iz Maribora komisija I. stopnje in opravila komisijski pregled.

Seji je prisostvovala referentka za borce in VI pri SO Ravne. Komisijo je seznanila z reševanjem invalidskih zadev. Težave so tudi v tem, da invalidi ne dobe dovolj pokojnin o svojem stanju in se potem ne znajo zavzemati zase.

Komisija je bila enotnega mišljenja, da se letos organizira srečanje vseh vojaških invalidov ravske občine. Skupaj bi nato obiskali partizansko bolnišnico v Bistri pod Belo pečjo. K sodelovanju bi povabili vojaške invalide iz sosednjih občin, iz Luče in Solčave v Savinjski dolini. Tam se je zdravilo tudi veliko ranjencev, danes vojaških invalidov.

Komisija je izrazila vso pohvalo dosežkom predsedniku Zdravku Jamarju. Prav tako daje priznanje tudi referentki za borce in VI pri SO Ravne, tovarišici Veri Kalčič. Le v prijateljskem sodelovanju namreč lahko komisija uspešno rešuje probleme borcev in partizanskih mamic.

IGNAC ZDOVC

ZALEC

Štafeta mladosti dvakrat

Pri OK ZSMS Zalec se že skrbno pripravljajo na sprejem štafete mladosti, ki bo letos v žalski občini kar dva dneva zapored. Potem, ko bodo na osrednji proslavi v počastitev 40-letnice KPS na Čebinah začeli s potjo štafete mladosti po Sloveniji in po prenočitvi v revirskih Trbovljah, bodo naslednji dan, 17. aprila, že ob pol sedmih zjutraj prejeli štafeto palico mladinci in mladinke žalske občine. Iz Podmeje bo zvezna štafeta krenila proti Preboldu do Grajske vasi. Če bo mogoče, jo bodo mladinci iz Prebolda ponesli do Šmiglove zidanice, kjer je bila leta 1938 izredno pomembna partijska konferenca, ki ji je prisostvoval sam tovariš Tito. Naslednji dan pa bodo ob pol dveh popoldne žalski mladinci ponovno sprejeli zvezno štafeto od celjskih mladincev. Iz vseh krajevnih skupnosti bodo tega dne krenile na pot tudi lokalne štafete, ki se bodo na posameznih mestih priključile zvezni štafeti.

DARKO NARAGLAV

ČRNOMELJ

ZZB NOV v okviru enotne fronte

Poročilo o delu, uvodni referat predsednika kot tudi nekaj ur trajajoča razprava na konferenci so potrdili, da občinska organizacija ZZB NOV Črnomelj predstavlja družbeno organizacijo, ki sledi sklepom in stališčem 7. kongresa ZKS pri nazorih za nadaljevanje revolucionarne aktivnosti ZK in prenašanje tradicij NOB.

BRANKO BLENKUS

Mlajša generacija, ki postopoma prevzema naloge in vlogo borcev in starejših občanov, prevzema od njih tudi bogate izkušnje in jih primerno uporablja in bogati v praksi.

V občini Črnomelj, ki šteje danes nekaj več kot 17.000 prebivalcev, je danes še nad 4000 živečih borcev. Borci živijo v različnih razmerah, zato si bo njihova organizacija prizadevala zagotoviti za vse primerne pogoje, predvsem z rešitvijo vprašanja priznavalnin, zdravstvenega varstva, stanovanjskega vprašanja, pokojnin itd.

Posebno skrb bodo posvetili borci tudi vzdrževanju spomenikov in obeležij NOB, ki jih je v občini zelo veliko. S sprejemom odloka občinske skupščine o tem je formalno dana možnost za vzdrževanje spomenikov, vendar je potrebno zagotoviti tudi sredstva.

ZZB NOV bo še tesneje sodelovala s šolami pri prikazovanju vloge NOB. Svoje delo pa seveda zveza prilagaja zahtevam na terenu. Potrebno bo tudi boljše angažirati članstvo.

MIRKO JELENIČ

POLSKAVA PRI SLOVENSKI BISTRICI

V spomin padlim ob zarji svobode

Prebivalci Zgornje in Spodnje Polskave se vsako leto spominjajo dne, ko je okupator v zadnjih vzdihljajih pobil trideset talcev v Gaju. To se je zgodilo 23. marca 1945.

Prebivalci in mladina se spominjajo žrtev z žalno komemoracijo, polaganjem vencev, spominskim govorom pri spomeniku. Letos so prebivalci hkrati pregledali tudi svoje uspehe pri delu. Skoraj v vsako hišo so napeljali vodovod in uredili krajevno cestno omrežje. Pri delu so se posebno izkazali mladi. Zastavili pa so si ob tej priložnosti tudi načrte za prihodnje.

FRANJO HOVNIK

RADOVLJICA

Pred skupščinami ZRVS

V petek, 21. marca, je bila v Radovljici seja občinskega odbora ZRVS. Ocenili so delo preteklega leta in potrdili načrt za letošnje leto tako za občinski odbor kot tudi za posamezne komiteje pri občinskem odboru ZRVS.

Člani so se dogovorili, da bodo pričeli organizirati priprave za izvedbo skupščin osnovnih in krajevnih organizacij ZRVS v radovljiški občini. Posebno skrb bodo posvetili evidentiranju možnih kandidatov za vodstva organizacij. Osnovnim organizacijam bodo priporočili, da v vodstva izvolijo čim več članov ZK in mlajših članov. Za skupščine naj bi odbori pripravili tudi izčrpna poročila o dosedanjem delu in predloge programov dela za v bodoče.

Na seji so določili tudi roke za izvedbo skupščin, in sicer: osnovnim organizacijam do 10. maja 1977, krajevnim organizacijam do 20. maja 1977. Skupščina ZRVS občine Radovljica pa bo v mesecu juniju 1977.

Za novo izvoljena vodstva osnovnih, krajevnih in občinske organizacije ZRVS bodo po skupščinah seminarji, da bodo člani pridobili potrebno znanje za delo v vodstvu organizacije ZRVS.

Na seji so potrdili tudi program za tekmovanje osnovnih organizacij ZRVS v letu 1977.

CIRIL ROZMAN

Metod Jurčič

Ognjeni ples pri Jančah in Muljavi

V jeseni in pozimi 1941/42 so se začele ustanovljati na širšem področju grosupeljskega in stiškega področja in Dolenjske prve partizanske enote, vzporedno s hitrim razvojem in utrjevanjem organizacij OF.

Komandir Jože je zjutraj, 18. aprila, postavil zasedo nad cesto v klancu Medvejek, nedaleč od Trebnjega. Na brez uspeha. Kmalu je namreč mimo pripeljala močno motorizirana kolona fašistov. Vozili so zelo previdno, z uperjenimi puškami in v razdalji med vozili po 200 metrov. Prav ta razdalja, ki se je v klancu še povečala, je prišla prav komandirju Jožetu. Četa je šla le trideset metrov in je imela dve lahki strojnici. Jože se je odločil, da bo napadel dve vozili hkrati. Napadel je hitro in popolnoma zmedel sovražnika, ki je imel kar precejšnje izgube. Po napadu na prva vozila, so se Italijani umaknili in uredili svoje vrste za večji in organiziran napad. Borci so poskakali na cesto in pričeli borbo iz neposredne bližine. Za komandirja bi bilo to skoraj usodno. Neki Italijan je namreč nanj streljal s pištolo iz avtomobila, misleč, da je poveljnik. Komandirja je rešilo čisto naključje. Italijan je zadel le os daljnogleda na komandirjevih prsih in to ga je rešilo gotove smrti. Pri tem je imel še dovolj časa, da je oficirja ubil. Ko so pričeli Italijani obkoljevalni manever in bočni napad, so se morali borci hitro umakniti. Četa je imela pri umiku enega padlega in dva ranjena tovariša, ki sta kasneje ranam podlegla.

● Italijanski napad in borba v Bojanskem borštu

V času operacije na Medvejku, se je življenje v taborišču odvijalo normalno. Za spopad zasede niti niso vedeli nismo, ker odjek ni tako daleč nesel. Takrat sem bil bataljonski kurir in dobil sem nalogo, da nesem kosilo Bobekovi zasedi. Prevzel sem gozdarski kotliček poln krompirja v kosih in mesa in brezskrbno krenil v smer zasede. Ko sem ravno prinesel hrano do mrtve straže, je od Ivančne gorice pripeljala kolona Italijanskih vojakov, kakih dvesto, tristo po številu. Bobek me je takoj poslal nazaj v taborišče, da obvestim ostale o nevarnosti. Istočasno je sam začel napad in Italijane silno zmedel, ker niso pričakovali napada tako blizu postojanke. Sam sem bil prav tako prestrašen, saj je bil to zame ognjeni krst in sem bil po svoje kar hvaležen Bobeku, da me je poslal nazaj. Bobekova skupina pa je med zadrževanjem sovražnika celo uspela pojesti, kar sem prinesel.

Na poti do taborišča sem se skušal umiriti. V tem času se je vrnila tudi patrulja iz smeri Šentvida in prav tako poročala o prihodu Italijanov s te smeri. Zato so čete Ristovega bataljona skupaj s preostalimi četami, ki so se zatekile v taborišče pod vodstvom komandanta Staneta, zasedle ključne položaje okoli taborišča in se pripravile za pokrožno obrambo. Čete so nato polni dve uri napeto pričakovale Italijane, ki so potrebovali toliko časa za nekaj kilometrov poti. Uspelo nam je ubiti njihovega oficirja in takrat so se začeli v neredu umikati.

Dobro se spominjam, da me je komandant Risto poslal k Miloševi četi, da menja položaj. Meni se je zdelo njegovo poročilo zelo zagonetno in težko, ker še nisem služil vojske. Dejal je približno takole: »Prenesi Milošu, naj shodno promeni nastale situacije, spremeni pozicijo in naj zasede borbeni poredak na dominantnem visu kote... itd., v cilju obrambe iz smeri...« Sporočilo sem nesel v času najmočnejšega sovražnikovega obstreljevanja čez čisto. Nevarnosti še opazil nisem, ker sem neprestano premišljeval, kako bom predal sporočilo verodostojno. Še dobro koraka nisem naredil, ko me je komandant že nadrl, če se ne znam paziti in naj se vendar sklonim do tal. Plazim naj se, je dodal. Vse to me je še bolj zmedlo in sem seveda povele popolnoma zmešal. Tako sem se moral opreti predvsem na moj spomin o vsebini in nekako prepričati komandanta, kje naj zasede nove položaje.

Italijani napada ni so ponovili. Kot smo med vojno temu rekli, so se »razbežali«. Tako smo tudi mi proti večeru zapustili kraj spopada in odšli v novo taborišče na Orlaki v bližini Sela — Šumberka.

● Svečana proslava 1. maja 1942 na Orlaki

Delavski praznik smo na Orlaki proslavili zelo svečano. Veliko nas je bilo, ki smo prvič praznovali 1. maj svobodno. Že od zgodnjega jutra smo čistili taborišče, orožje in opremo, da bi bil praznik čim bolj svečan. Enota se je postrojila v obliki kvadrata. V sredino smo postavili poveljstvo s tovariši Stanetom, Tomažem, Skalo in Bregarjem.

Med proslavo smo slovesno prebrali povelje glavnega poveljstva NOV in POS o formiranju II. grupe odredov NOV in POS. Sestavljali so jo štirje bataljoni in prištabske enote. Prav tako smo prebrali in skrbno poslušali tudi povelje o novih komandantih bataljonov in čet.

Politkomisar Tomaž, narodni heroj Dušan Kveder, je imel svečan uvodni govor. Pripovedoval je o delavskem prazniku, o borbi delavskega razreda proti izkoriščevalcem, o delavski solidarnosti in o tem, kako je v tistih usodnih časih praznovanje 1. maja v praktično zaslužnjeni Evropi velik dogodek. Govoril je o borbi in viziji novega sveta. Povedal je tudi o nalogah, ki so čakale II. grupo odredov na Štajerskem.

Po slavnostnem govoru smo svečano razvili bojno zastavo II. grupe odredov. To je bila prva bojna zastava, ki jo je glavno poveljstvo dodelilo kakšni partizanski enoti. Naša enota jo je prejela kot priznanje za do tedaj opravljene akcije in borbe in uspehe pri razvoju NOB. Zastavo je prejel zastavonoša, tovariš Franta. Kasneje jo je na slavnih poteh in v znanih bojih po Štajerskem nosil tovariš Tesar, Anton Janežič iz Grosuplje. Zastava je tudi ena redkih, ki so jo borci uspeli ohraniti originalno skozi ves čas borbe. Tako ta zastava še danes spremlja preživele borce II. grupe odredov na proslavah, slovesnostih ali tovariških srečanjih. Prav tako jo uporabljamo na zadnjih poteh umrlih tovarišev.

(se nadaljuje)

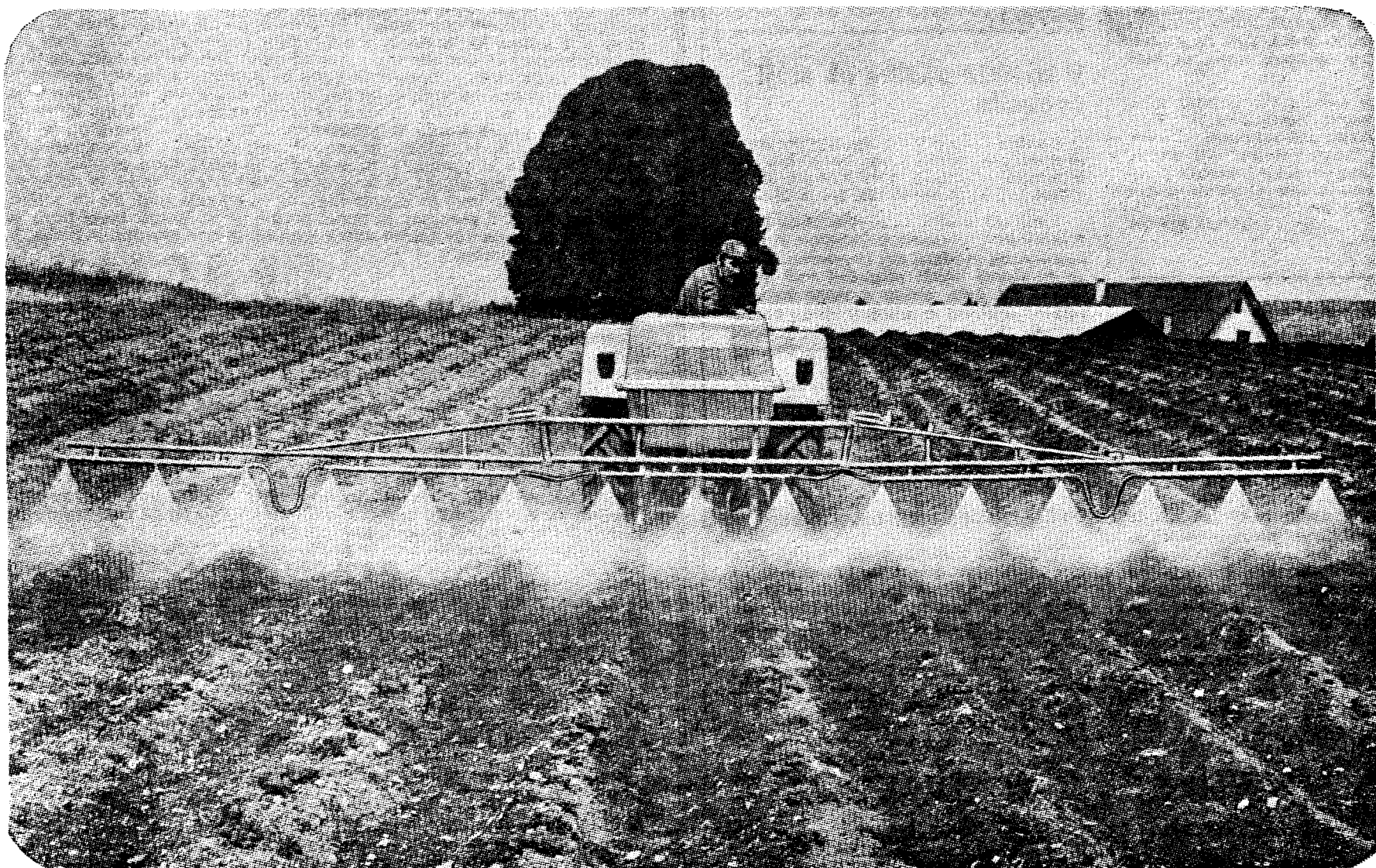

KMETIJSKO ŽIVILSKI KOMBINAT KRANJ

TOZD »Komericalni servis« z n. sol. o.

»Agromehanika«
Kranj, Cesta JLA 2/I

tel. 23-485, 24-778

NOŠENA TRAKTORSKA ŠKROPILNICA AG-300

Na Gorenjskem kmetijskem sejmu v Kranju od 8. 4. do 17. 4. 1977 ter na Radgonskem sejmu od 8. 4. do 11. 4. 1977, vam Kmetijski živilski kombinat Kranj, kot zastopnik Tomo Vinkovića za Slovenijo predstavlja novi program traktorjev in priključkov proizvodnje TOMO VINKOVIĆ.

Poleg gornjega programa predstavljamo na omenjenih s ejmih tudi ostali program kmetijske mehanizacije s posebnim poudarkom na traktorje: DEUTZ, UNIVERSAL, na enosni in dvoosni pogon, ZETOR in IMT 533.

Razstavljali bomo tudi program lastne proizvodnje: škropilnice 200, 300 in 500 l, kulti-
vatorje z drobilci itd.

Za prodajni in proizvodni program nudimo individualnim kupcem 70 % kredita od kupljene vrednosti blaga.

V času sejma so organizirana tudi strokovna predavanja

Vabi vas Kmetijsko živilski kombinat Kranj — agromehanika.

Janko Rutar

V Tolminu smo se 18. marca za vedno poslovili od Janka Rutarja-Jurča s Selišč. Janko se je rodil leta 1922. Najstarejši trije otroci so bili med partizani, hiša pa je bila ves čas široko odprta za partizane. Janko je bil po kapitulaciji Italije borec Gregorčičeve in VDV brigade. Za zasluge med NOB je bil odlikovan z medaljo za hrabrost ter redom za zasluge za narod 1. in 2. stopnje.

Marija Zupančič

Marija Zupančič se je rodila leta 1903 v Zdinji vasi. Leta 1942 so ji požgali domačijo, ker je bil oče komunist. Padel je februarja leta 1943. Marija, ki je ves čas delala za partizane, je bila odlikovana z medaljo za zasluge za narod in z redom hrabrosti. Je tudi nosilka spomenice. Umrla je januarja letos.

Miha Pivk

Februarja letos smo na pokopališču Dobračeva pokopali Miha Pivka iz Fužin. Rodil se je leta 1900. Vse svoje življenje je sodeloval v naprednem delavskem gibanju. Leta 1943 je postal borec Vojkove brigade. Junija 1944 ga je okupator aretirali in odpeljal v taborišče Mauthausen. Po vojni je bil aktiven družbenopolitični delavec.

Alojzija Okoliš

Oktobra lani nas je za vedno zapustila partizanska mati Alojzija Okoliš, doma iz Iga vasi v Loški dolini. Ze leta 1941 se je, skupaj z možem, vključila v NOB. Bila je članica terenskega odbora OF Iga vas. Po kapitulaciji Italije je postala članica odbora AFŽ. Po osvoboditvi je postala članica KP, vrsto let je bila tajnica krajevnega odbora Iga vas in številnih organizacij. Borci in vaščani jo bodo ohranili v trajnem spominu.

Franc Mohar

Februarja letos smo se poslovili od Franca Moharja iz Markovca v Loški dolini. Zaradi slabega zdravja in invalidnosti ni bil sposoben za pot med partizane, je pa po svojih močeh pomagal pri delu za Osvobodilno fronto. Po osvoboditvi se je zaposlil v kmetijski zadrugi, od koder je odšel v zasluženi pokoj.

Franc Žnidaršič

Osmega marca smo se v Loški dolini za vedno poslovili od Franca Žnidaršiča, rojenega leta 1911. Ze leta 1941 se je vključil v NOB kot terenec, aprila 1942 pa je odšel med partizane v bataljon Miloša Zidanška. Pozneje je bil v sevno primorskem odredu in v Gradnikovi brigadi. Med NOV je bil ranjen in je postal 30-odstotni invalid. Za svoje zasluge je prejel številna odlikovanja.

Alojz Cimprich

Na pokopališču v Dragi smo se marca letos za vedno poslovili od Alojza Cimpricha iz Podpreske. Ze leta 1941 je delal za cilje OF, aprila 1942 pa je odšel med borce 3. čete 3. bataljona Miloša Zidanška. Med roško ofenzivo je bil ujet in interniran v Italijo. Po kapitulaciji Italije se je ponovno vključil v delo OF. Po osvoboditvi je bil komandir postaje milice v Dragi, uslužbenec na upravi za gozdarstvo Kočevje in logar do upokojitve.

Izidor Doljak

Na pokopališču na Mostu na Soči smo se marca letos za vedno poslovili od Izidorja Doljaka. Rodil se je v Solkanu leta 1902. V prvi svetovni vojni je bil v avstrijski vojski, v drugi pa se je kot italijanski vojak priključil v Bariju v NOV. Kot partizan je sodeloval v naših enotah vse do osvoboditve.

Nace Vodnik

Decembra lani smo se v Domžalah za vedno poslovili od Naceta Vodnika, ki je omahnil sredi neumornega dela. Rodil se je v Sneberjah pri Ljubljani. Po prihodu okupatorja je bil aretiran in odpeljan v Srbijo. Po vrnitvi v ljubljansko pokrajino so ga Italijani ponovno aretirali in odpeljali v internacijo. Po osvoboditvi je vestno izpolnjeval svoje službene dolžnosti in vzgajal mladi rod v zavedne Slovence. Ni bil le ljudski učitelj, temveč tudi aktiven družbenopolitični delavec.

Alojz Filipčič

Marca letos smo se za vedno poslovili od Alojza Filipčiča iz Sežane. Rodil se je pred 80. leti v Šmarjah pri Sežani. Med prvo svetovno vojno je bil kot avstrijski vojak v Galiciji. V drugi vojni, so mu leta 1942 podivjani fašisti pred hišo ubili 20 let staro hčerko Maro. Ze pred razpadom Italije se je vključil v delo za NOB skupaj s člani njegove družine.

Ernest Sihur

Februarja letos smo se na Dolu pri Hrastniku za vedno poslovili od Ernesta Sihurja, ki se je rodil leta 1925. V NOV je stopil septembra 1944. Bil je borec Tomšičeve brigade (mitraljezec). Med partizani so bili tudi njegovi štirje bratje in sestre. Brat Ivan je padel na Slivnici pri Vačah leta 1944. Ernest je bil odlikovan z redom za zasluge za hrabrost in za zasluge za narod.

Marija Črmelj

Umrla je Marija Črmelj, ki se je rodila pred 82. leti v Brjah na Vipavskem. Rodila je 12 otrok. V njeno hišo so že leta 1942 začeli rpihajati aktivisti in partizani. Leta 1943 so jo Italijani aretirali skupaj z možem, tremi hčerkami in sinom. Dva sinova in hčerka so odšli med prvimi med partizane. Sin Tone je padel.

Ivan Vovk

Januarja letos mo pokopali v Sentrupertu Ivana Vovka-Zana, očeta desetih otrok iz Hrastovice pri Mokronogu. Bil je dolga leta rudar v Holandiji in Franciji. V NOB je sodeloval kot aktivist od leta 1942. Po vojni je bil napreden kmet, ki je svoje izkušnje prenašal na ostale.

Marija Ciuha

Na pokopališču Dobrova pri Ljubljani smo marca letos pokopali partizansko mamo Marijo Ciuha, ki se je rodila leta 1878 v Stranski vasi pri Dobrovi. Med vojno je z vso družino sodelovala pri OF. Moža so že leta 1942 odpeljali v taborišče Rab, kjer je umrla. Marija je nadaljevala delo za partizane do konca vojne. Tudi ves čas po vojni je pomagala pri obnovi domovine.

Alojz Vodopivec

Marca letos smo se za vedno poslovili na pokopališču v Kamnjah na Vipavskem od Alojza Vodopivca-Danila. Lojze (Lekšev) je stopil v NOV s prvo skupino mladincev, ki je odšla med partizane iz naše vasi januarja 1943. Alojz je imel takrat že 41 let. Bojeval se je na Dolenjskem, Jelenovem žlebu, Turjaku in drugod. Prejel je več odlikovanj.

Elizabeta Kocman

Decembra lani smo se na Dolu pri Hrastniku za vedno poslovili od Elizabete Kocman, ki se je rodila pred 91. leti v hribovski vasi Breze nad Laškim. Njeni trije sinovi so bili partizani. Mlajša hči je bila kurirka in obveščevalka na hrastniškem terenu. Njeno delo je opravljala tudi Kocmanova mama.

Ze dolgo me ni nobena stvar tako hudo ogrela, prizadela, ceio zagrenila in hkrati vzpodbudila kot polemika o pogrebu borca NOB, rezervnega starešine JLA v Trbovljah (Nedeljski, 3. 4. 1977, str. 2 — »Kdo bo govoril mrtvim«). Gre za polemiko obtožb, zagovorov in odgovorov, zakaj so morali pokopati borca brez stalnega, plačanega govornika, ker je le-ta zamudil.

Ni dolgo tega, ko sem bral zagrenjeno pritožbo borca iz malega odročnega kraja, češ, da so tam oni hudo prizadeti v primerjavi s tistimi v mestih in večjih krajih, ker da pri njih ni nikogar, ki bi napisal in prečital govor, drugod pa da je to urejeno. Ne samo to. Tudi iz pogovorov se sliši, da je vprašanje pogrebnih svečanosti zelo različno urejeno.

Po dolgoletnih izkušnjah, zlasti z govori, bi rad najprej povedal to — če je kje kaj, kar se ne more kupiti, plačati z denarjem, potem je to prav gotovo poslovilna beseda. Če se naj še kje upirajo čustva, srčnost, tovarštvo proti porajajočemu, brezdušnemu individualizmu in tehnokraciji, potem smo dolžni, da to ohranimo vsaj pri takih trenutkih. A plačani, stalni, zadolženi govornik je daleč od takih ciljev, daleč od našega socialističnega humanizma, še zlasti pa daleč od našega tovarštva.

Vsiljuje se boleča misel, pravzaprav bojazen — je mar res, da smo postali tako brezdušni, je mar res vse tako prevzela dirka za dinarjem v teh treh desetletjih, da ne najdemo nikogar izmed predstavnikov družbe, organizacij, skupnosti, nikogar izmed nekdanjih soborcev, sodelavcev, sotovaršev, somišljenikov, kolegov, sostanovalecev, ki bi bil priprav-

PLAČANI GOVORNICI

ljen, morda v imenu družbe, v imenu soborcev itd. itd., kaj reči ob slovesu? Zlasti če bi mu nekdo pomagal »spraviti na papir« tisto, kar on sam želi povedati, kar on v resnici čuti do pokojnega!

Iz prakse vem, da se (skoraj) vedno najdejo take rešitve. Ne le ene, marveč dve, tri... To sicer zahteva več časa, več truda, organiziranosti, toda slovo je ob tem (lahko) res osebnostno, tovariško, intimno, resnično prizadeto... Pripravljenost in izročeno je posebno nekemu, izrečno in osebno njemu in od tistih, ki ob vsem tem nekaj čutijo.

Ob tem gre za globoko vprašanje ne le občutljive, humane narave, ampak tudi za izrazite ideološke, družbene, revolucionarne oblike določenih obredov našega časa. Če to razmislimo, potem moramo čutiti ustrezno obveznost in opredeljenost do tega. V tem smislu je čutiti dokaj mehanični, paragrafski odnos do tega nasploha, celo v pisanjih napotilih in uradnih določbah. Samoupravna družba osvobodjena duhovnih spon preteklosti, bi se morala vse bolj nagibati (in tudi se!) k civilnim obredom. Se pravi, ne bi smeli v tem »reševati« zgolj borca NOV marveč vse, ki so iste ideološke opredeljenosti. To je končno naša naloga, perspektiva, sodobne, napredne družbe.

Zato mislim, da nisem domišljav, če napišem, da to vprašanje zasluži večjo pozornost. Ob morju simpozijev, seminarjev, posvetov in drugih oblik izmenjave izkušenj, bi tudi to zaslužilo svoje mesto bodisi v občinskih okvirih ali tudi v republiškem obsegu.

In končno ob tem mislih še trboveljski (in prenekateri drugi) dogodek. Kje to torej tradicije delavskih odrov (Trbovlje!), kje so komisariji, prosvetarji, ljudski tribuni, da danes ni moč posamezniku pripraviti dostojno, humano, kulturno slovo. Če bi v odgovornih organizacijah to razmislili, bi verjetno ugotovili, da je ob tem »plačani govornik« znak slabosti. Da je potrebno le več prizadevnosti, več posluha, več humanega odnosa in odgovornosti do tistih, ki iz naših naprednih, borbenih in revolucionarnih vrst odhajajo. A mi, kot družba, kot somišljeniki, kot sopotniki, smo jim dolžni ne le poslovilni pozdrav, ampak tudi zahvalo za tisto, kar je pač vsak posameznik prispeval za našo, današnjo, skupno stvar.

KAREL MAKUC

OZD PINUS

Tovarna kemičnih izdelkov, Rače

proizvaja sredstva za varstvo rastlin pred boleznimi, sredstva za zatiranje rastlinskih škodljivcev, sredstva za uničevanje plevela ter mnoga druga.

- Insekticidi** — so sredstva za zatiranje škodljivih žuželk na sadnem drevju, vinski trti, poljedelskih kulturah, vrtovih in drugod
- Akaricidi** — so sredstva za zatiranje rdečega pajka
- Fungicidi** — preprečujejo nastanek in razvoj rastlinskih bolezni
- Herbicidi** — so namenjeni za zatiranje plevela v vinogradih, sadovnjakih, na polju in še kje

Specialna sredstva — proizvajamo zoper polže, bramorje, podgane, ščurke

Pomembna so tudi sredstva za dezinfekcijo semen in listno gnojenje.

Pinus — tovarna kemičnih izdelkov, Rače
telefon 74440 telex 33130

SPECIAL PERBORAT

BELI je odličan dodatek pralnemu sredstvu pri ročnem in strojnem pranju. Razvija aktivni kisik, ki beli, osvežuje obstojne barve in ne poškoduje tkanin.

Navodilo za uporabo: Pri ročnem pranju dodajte na vsakih 10 l vode, ki že vsebuje milo ali detergent, eno žlico BELI in kuhajte vsaj 15 minut.

Pri strojnem pranju dodajte saki merici pralnega praška 1 žlico BELI. Najboljši učinek boste dosegli pri temperaturi nad 60°C. Po pranju z BELI si sperite roke v čisti vodi. Hranite na suhem.

beli

belinka
tovarna kemičnih izdelkov
ljubljana pp. 5-1

HELIOS

KEMIČNA INDUSTRIJA DOMŽALE,
LJUBLJANSKA 114

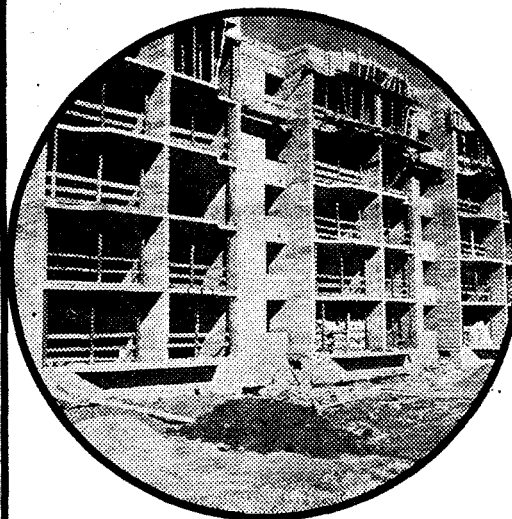
**BARVE
LAKI
EMAJLI
KITI**

**ŠKROBI
DEKSTRINI
LEPILA
UMETNE SMOLE**

iso-span
iso-span
iso-span

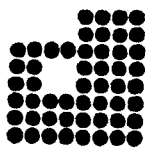
-hitro
-enostavno
-poceni

GRADITE Z
iso-span
ZIDAKI

lip & bled

Isena Industrija 64260 Bled, ljubljanska cesta 52, telefon: 77 384

DELO

ČASOPISNO
IN GRAFIČNO
PODJETJE LJUBLJANA

Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine.

Izdeluje enobarvne in večbarvne klišee v najmodernejši tehniki.

V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnica in plastičirnica.

Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«.

Tednik ITD, štirinajstdnevnik NAŠI RAZGLEDI, revijo AVTO, revijo STOP, revjo JANA, ZABAVNIK.

d

dekorativna
INDUSTRIJSKA PRODAJALNA

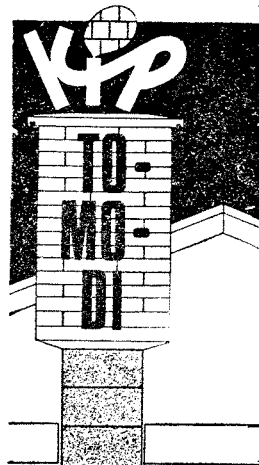
Ljubljana, Celovška cesta 280, telefon 54-241

nudi po tovarniških cenah:

POHIŠTVENE TKANINE, DEKORATIVNE TKANINE, ROČNO TKANE
VOLNE TAPISARIJE, BLAZINE, POSTELJNA PREGRINJALA.
STROKOVNI NASVETI!

Odprto od 8.—19. ure, ob sobotah od 8.—13. ure.

Avtobus štev. 1 — Parkirni prostor

TOPLI
MONTAŽNI DIMNIK
Z GIBLJIVO
KISLOODPORNO
OGNJESTALNO
ŠAMOTNO CEVJO

Uporablja se za peči in kotle od 4.000
do 100.000 Kcal/h

Informacije in strokovni nasveti:

Montažno industrijsko podjetje

61000 Ljubljana, Opekarska 13
Tel. 22-113 in 20-641. Telex: 21 420 YU KIP

Borci, invalidi, rezervni vojaški starešine!

Pri gradnji svojega doma se posvetujte
s strokovnjaki Montažno industrijskega
podjetja!

Gradbeno podjetje »TEHNIKA«

LJUBLJANSKE OPEKARNE

Vošnjakova 8 — Ljubljana

TOZD LJUBLJANSKE OPEKARNE
61000 Ljubljana, Cesta na Vrhovce 2
Telefoni: direktor 61-804, centrala 61-025, Industrijska prodajalna 61-965 in 61-805,
Obrat: BRDU 61-802, INDOF 58-546
Teledižalni račun: 50100 601-10077

VAM NUDIJO

Vse vrste pečnikov izdelkov za nosilce, predelne stene in strope, ter ostali gradbeni
material — apno cement, betonsko železo, dimne tuljave, Schiedel dimnike, beton-
ske strešnike.
Iz nove tovarne Keramičnih ploščic v Račjem selu pa kvalitetne sinter glazirane
in neglazirane keramične ploščice.
Informacije € 1 965

Že 31 let
vodilno geslo
v Sloveniji:

- ZA DRUŽINO,
- ZA STANOVANJE,
- ZA GOSPODINSTVO,
- ZA ŠPORT
IN ODDIH

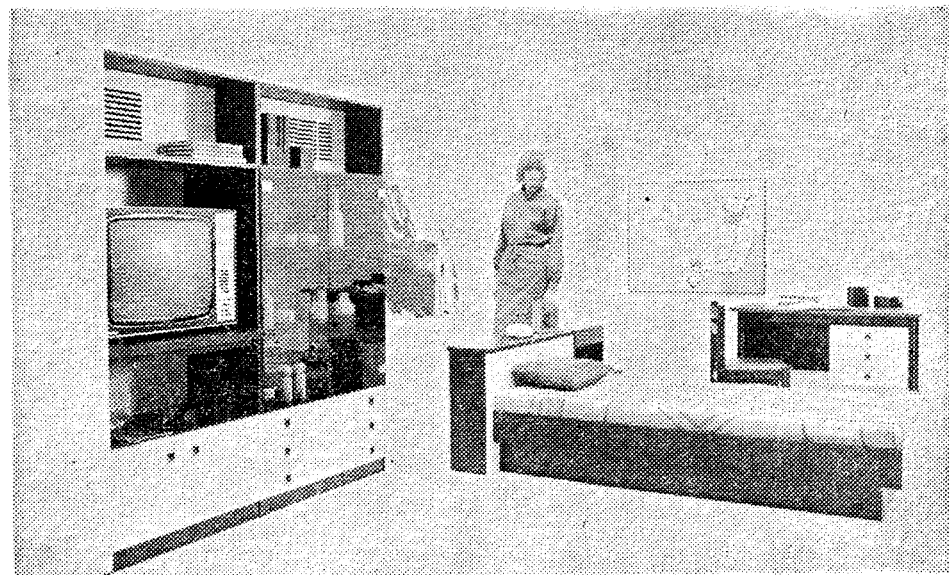
VSE BLAGO
V ENI HIŠI

TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA

31 LET

VELEBLAGOVNICE
v Ljubljani, Kočevju,
Škofji Loki, Velenju,
Slovenj Gradcu in na
Ravnah na Koroškem

ter novi.
VELEBLAGOVNICI
V CERKNEM
IN V ŽALCU

brest
cerknica

industrija pohištva jugoslavija
telefon 061-791 200 telex 31167

dekliška
soba
katarina

program katarina
v vseh trgovinah s pohištvom

za devne sobe
samske sobe
spalnice

salon pohištva brest cerknica in
prodajalna brest v mariboru, kneza koclja 6

potrošniško posojilo do 30.000.—
10% polog
ob nakupu z devizami 5% popust
dostava na dom brezplačna

NAGRADNA KRIŽANKA št. 143

RAŠICA

RAZPIS NAGRADNE KRIŽANKE

Letos poteka trideset let tovarne pletenin »RAŠICA« iz Gameljn. Trideset let vzpona in nenehnega snovanja za moderno proizvodnjo, za nenehnimi novimi modeli in vzorci, za zadostitev vse večjih želja potrošnikov. In »RAŠICA« je uspela z znanjem marljivega delovnega kolektiva, z moderno tehnologijo prisluhniti željam in potrebam tržišča.

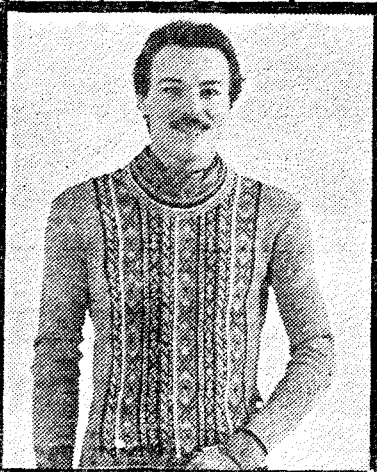
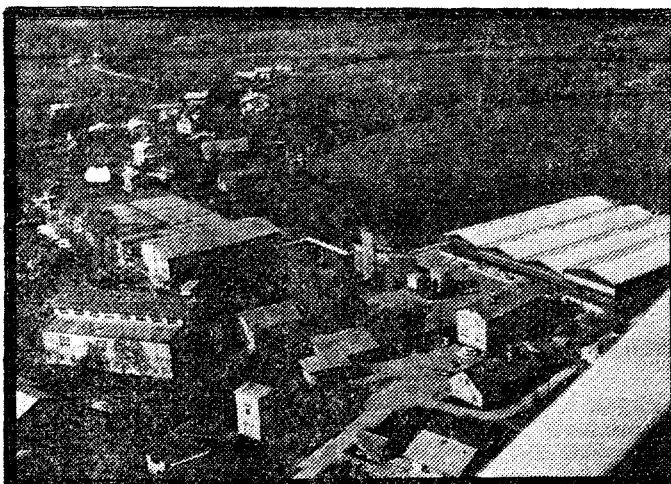
Ob tridesetletnici delovnemu kolektivu naše pristrčne čestitke z najboljšimi željami za nenehnim vzponom in gospodarskim napredkom.

Ob tej obletnici našim reševalcem križank poklanja to nagradno križanko. Upamo, da vam ne bo delala težav. Rešitve nam pošljite najkasneje do 18. aprila 1977.

Pripravili smo dve nagradi, ki jih je pripravila poslovalnica Založbe »BO-REC« v Ljubljani, na Titovi c. 17. Dva, ki jo bosta pravilno rešila, poslala do časa in seveda bila pri tem izžrebana, bosta prejela unikat — keramično vazo. Kar lepo darilce za vaš hobby.

Lepo pozdravljeni

Uredništvo in uprava

Nagradni kupon št. 143

Priimek in ime

Točen naslov stanovanja

rašica
tovarna
pletenin
ljubljana

OS.ZAIMEK

SKUPINA
ŽUŽELK

ORIENTAL.
MERA

PERNATA
ŽIVAL

30

● Interniranci taborišča Renicci!

Vabimo te na tovariško srečanje, ki bo v nedeljo, 17. aprila v Hotederski. Za zakusko bodo poskrbeli naši znani kuharji iz taborišča.

Prijave pošljite na: ZZZB NOV Ljubljana Center (Roman Petruša) ali direktno v Hotedersko tovarišu Jožetu Semrovu.

ZZB NOV Ljubljana Center

● Iščemo podatke za padle, ranjene in zajete 8. 1. 1945 v Slevu nad Kamnikom

Poročilo dela štaba Zidanškove brigade z dne 26. 1. 1945 navaja, da sta imela 2. in 3. bataljon v zasedlu Slevu nad Kamnikom ob spopadu z domobranci naslednje izgube: deset padlih, enega ranjenega, osemnajst zajetih in pet pogrešanih. V knjigi Mirka Fajdige Zidanškova brigada so imena padlih: Jože Bambič, Franc Zupan in Ferdo Vašl. Ranjenca naj bi bila dva: mlad kurir iz okolice Rogaške Slatine, ki je umrl 8. 1. 1945 v Kamniku in Miroslav Burja — Drago iz Nožic pri Radomljah.

Pripomniti je treba, da se poročilo dela štaba Zidanškove brigade ne ujema s pričevanjem domačinov, ki pravijo, da je bilo pokopanih 10. januarja 1945 na njivi pri Stranjah blizu pokopališča šestnajst padlih borcev, ki so jih pripeljali iz Sleva.

Domačini širšega območja Stahovice, Stranja in drugih vasi ter odbor Zidanškove brigade iščejo imena in priimke za padle, ranjene in zajete borce, ker jim želijo čimprej v Slevu odkriti spominsko obeležje. Nekdanje borce Zidanškove brigade in tudi druge, ki bi o tem dogodku kaj vedeli, prosijo, da pošljejo podatke na naslov: Muzej NOV Maribor, Ulica heroja Tomšiča 5.

● Opozarjamo na IV. zbor slovenskih pravnikov — 14. do 16. aprila

Z zborom prevzemamo in nadaljujemo tradicijo prvega zbora slovenskih pravnikov, ki je bil med narodnoosvobodilno borbo na Suhorju. Taki zbori naj bi bili v prihodnje vsako leto v tem času. Namen tega in nadaljnjih zborov je predvsem obravnavati aktualna pravna vprašanja, obenem pa vsaj enkrat na leto zbrati slovenske in tudi zamejske pravnike ter tako poleg strokovnih poglavlji in razširjati tudi tovariške stike in odnose.

Letošnji zbor je sklican prav v času, ko se dograjuje socialistični pravni sistem, ki dobiva nove kvalitete zlasti z uveljavljanjem zakona o združenem delu. Hkrati bo imel letošnji zbor poseben pomen, saj bo pomembna manifestacija in prispevek slovenskih pravnikov k počastitvi rojstnega dne tovariša Tita in štiridesete obletnice, odkar je stopil na čelo naše partije.

Kot izhaja iz programa, bo poudarek na vlogi in nalogah pravnikov ob uveljavljanju zakona o združenem delu, na družbenem varstvu samoupravljanja, delavcev in družbene lastnine kot tudi na vprašanjih, ki so v neposredni zvezi z vzgojo in usposabljanjem

njem pravnikov v naši socialistični samoupravni družbi.

Prepričani smo, da ne bo pravnik, ki se ne bi udeležil tega zbora, in tudi, da jim bodo institucije vseh vrst, organizacije združenega dela in drugi, pri katerih delujejo pravniki, omogočili udeležbo na tem zboru ter temu primerno že sedaj organizirali delo za čas njihove odsotnosti, ker bo to v obsejstransko korist.

Na zbor slovenskih pravnikov vljudo vabimo tudi druge delovne ljudi, zlasti vodilne delavce in delavce, ki neposredno ali posredno delajo na pravnih področjih.

Končno moramo omeniti, da je morebitni presežek dohodkov zbora nad izdatki namenjen publicistični dejavnosti pravnikov, zaradi čim večjega strokovnega izpopolnjevanja in njihove čim tesnejše povezanosti.

Organizacijski odbor:

tajnik: Ciril Rom (tel. št. Ljubljana 21-430) člani: Marko Herman (tel. št. 22-741), Tatjana Skubic (tel. št. 323-451), Joško Žiberna (tel. št. 22-229), vsi Ljubljana

Organizacijsko-tehnična opravila: tajnik: Peter Juren (tel. št. 22-229, Ljubljana)

Tisk in obveščanje:

Slavko Rupel (tel. št. 323-451, Ljubljana)

POPRAVEK

Pod naslovno fotografijo, ki je bila objavljena 24. marca letos, je prišlo do neljubne pomote. Na posnetku ni bila Lukceva, pač pa dobro znana Lekinova domačija.

● Preklic

Gizela Svetlič iz Brestovice pri Komnu obžalujem, da sem Jožetu Semoliču iz Brestovice pri Komnu (številka 61) hudo prizadela, ko sem izjavila, da je sodeloval z Nemci.

Sem varovanka treh vnučkov, ki so ostali brez matere in se tovarišu Jožetu Semoliču zahvaljujem, ker je iz sočutja odstopil od tožbe.

Gizela Svetlič
Brestovica pri Komnu 50
p. Komen

● Vabilo na letno skupščino

ZB NOV Trebnje vabi svoje člane na redno letno skupščino, ki bo v nedeljo, dne 24. aprila 1977 ob 8. uri, v sejni sobi Skupščine občine Trebnje.

Odbor ZB NOV Trebnje

● Obvestilo

Obveščamo vse borce, svoje padlih in po vojni umrlih tovarišev — borcev 12. brigade — da bo 8. aprila ob 19. uri v prostorih doma JLA Ljubljana slovesna podelitev knjige in tovariško srečanje.

Pozivamo tudi tiste borce 12. brigade, ki vabil za srečanje niso prejeli po pošti zaradi nepopolnih naslovov, da se tega srečanja udeležijo.

Pododbor 12. SNOUB
Ljubljana

● Še o srečanju strojepisk

Na strojepisnem tečanju pri okrožnem odboru OF za Belo krajino, ki je bil od 17. 5. do 17. 6. 1944, smo bile poleg udeleženk, ki ste jih našli, še naslednje tovarišice in sicer na fotografiji od leve proti desni:

Moja sestra Zalka Jelenič, poročena Pušič iz Suhorja (zdaj živi v Kanadi), Lojzka Klepec, poročena Ambrožič iz Bereče vasi, p. Suhor, moja sestrčina Jožeta Mihelič, poročena Primožič iz Bereče vasi (zdaj živi v Mariboru, Trubarjeva 12), zadnja sedim jaz, Martina Jelenič iz Suhorja, poročena Požar (zdaj živim v Mariboru, Ljubljanska 25 a).

Pridružujem se želji, da bi se v letošnjem jubilejnem letu ZKJ in petinosemdesetletnici rojstva maršala Tita, srečali udeleženci tega tečaja skupaj s predavatelji!

Martina Požar
Ljubljanska 25
p. Maribor

● Popravek

V polizvedbi »Iščem tovariše« je prišlo do napake.

Stavek se pravilno glasi: Vozil sem ranjence, municijo in hrano za partizane, tudi gradivo, ki sem ga dobil od Cirila Bukovca, sem raznašal (ne razmnoževal!). To se je dogajalo v Veliki Loki, Žužemberku, Starih žagah in drugih kočevskih krajih.

Anton Potrbin
Jama 21
p. Kranj

Pogovor s predsednikom občinskega odbora ZZZB NOV v Ljutomeru Mirkom Antoličem

Veliko načrtov — malo denarja!

Deset krajevnih organizacij ZB združuje v občinskem odboru ZZZB NOV v Ljutomerski občini 525 članov. Vsak član je seznanjen že ob začetku slehernega leta z delom, ki čaka posameznika, organizacijo ZB ali občinsko ZZZB NOV v tekočem letu. Teh nalog ni ravno malo, zagotovo pa jih bi bilo opravljenih še veliko več, če bi imeli na voljo vsaj toliko denarja, da bi bilo zagotovljeno nemoteno delo pri izvrševanju nekaterih nalog, ki so vezane na uspeh tudi z denarjem.

»Prav zaradi pomanjkanja denarja«, pravi predsednik občinskega odbora ZZZB NOV v Ljutomeru Mirko Antolič, »smo morali iz našega načrtovanega programa dela črtati nekaj pomembnih akcij.«

O tistem delu in akcijah, ki ste jih predvideli in zaradi pomanjkanja denarja kasneje opustili, vas ne bi spraševal. Rad pa bi zvedel za načrte, oziroma za vaše delo, ki ga nameravate kljub vsemu opraviti v prihodnjih nekaj mesecih?

»Za 24. april pripravljamo veliko prireditev v Čezanjevcih pri spomeniku ustreljenih talcev, ki bo posvečena 40. letnici prihoda tovariša Tita na čelo KPJ in seveda ob njegovem 85. rojstnem dnevu. Zaradi pomanjkanja denarja smo se prvotno mislili odreči načrtovanemu izletu vseh naših borcev v Titovo Užice. Kasneje smo se odločili, da kljub temu, da nimamo v blagajni denarja dovolj, na izlet gremo in da vse stroške plača vsak posameznik.

Seveda bomo uresničili našo zamisel, da bi nas obiskal od 20. do 24. aprila letos član ZZZB NOV iz Titovih Užic, aktivni udeleženec borbe za uziško republiko, ki bi nam na srečanjih, ki jih predvidevamo v naši občini z njim, pripovedoval ne samo o tem, kako je doživel uziško republiko, temveč tudi o tem, kaj je uziška republika pomenila v NOB.«

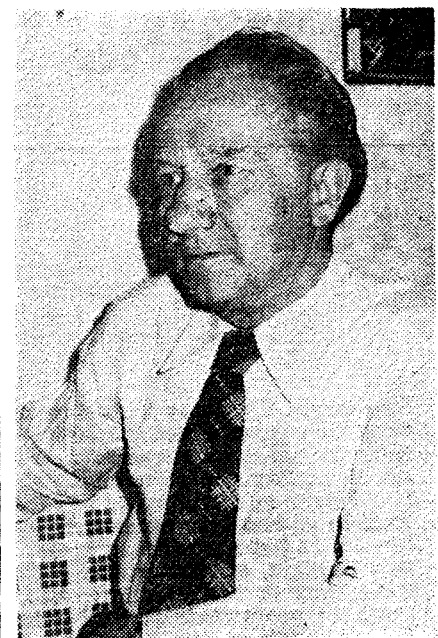
● Jesenikova hiša v Ljutomeru, v kateri je bil tudi skrivni bunker, oziroma močnejša postojanka borcev NOV takratnega Ljutomerskega okrožja, se v številnih medvojnih dokumentih, ki so še na voljo, večkrat omenja...«

»Res je in prav za četrti julij namerava naše združenje na tej Je-

senikovi hiši na Stari cesti tu v Ljutomeru odkriti spominsko ploščo.

Seveda smo tudi predvideli srečanje z jurišnim bataljonom, katerega komandant je Uragan in ki ima domicilno listino tu v naši občini. Z vsemi silami si že sedaj prizadevamo in ob tej priliki tudi še posebej vabimo vse preživele borce jurišnega bataljona, da se našega slavlja v Ljutomeru udeležijo. Upamo in želimo, da bi se tega slavlja udeležilo še vseh 60 borcev, ki še živijo, vendar bomo ob koncu veseli, če se bomo srečali vsaj s 50 nekdanjimi borci. Veste, zdravje in starost sta načela tudi te nekdanje nezlomljive ljudi in borce, ki se niso ustrašili niti minskih polj, žičnih ovir in bunkerjev, iz katerih je bruhal ogenj. Jurišali so na zmago in smrt. Doživeli zmago, dočakali svobodo. Zdaj, četrtega julija pa jih pričakujejo občani naše občine! Upamo in želimo, da jih bomo videli v polnem številu, zdrave, zadovoljne in nasmejane!«

TONE URBAS

Predsednik občinskega odbora ZZZB NOV v Ljutomeru MIRKO ANTOLIČ

Rešitev križanke 140

Vodoravno: strop, trava, rozin, Abano, ve, en, Intke, pk, manta, Cune, ovoj, SDK, Elsa, kurosava, parobek, jš, ortler, Artel, imetje, Stein, Kairo, Irian, olt, dnevna, Kjell, soba, laten, Minsk, ajas, ec, Arezzo, ok, tat, Ela, geto, jedilni kot, liter, tetanija, vikar, Ivana, Oran.

Keramično vazo — unikat prjeme-ta od poslovalnice Založbe »BOREC« v Ljubljani, Titova c. 17. nagradjena: Olga ERJAVEC, Drska 20. p. 68000 Novo mesto in Boris DEBELAK, Krmelj 30. p. 68296 Krmelj.

Rešitev križanke 141

Vodoravno: skonto, tamerlan, areal, ro, cvetličnjak, ian, Cid, Niko, statist, in, artrit, palestrina, omaka, elektroda, ras, barit, ten, Ren, opereta, kna, ala, bolero, al, at, narod, štruca, sedežni, rek, elementi, hit, Ito, Edo, iz, kentaver, lo, tlaka, ter, dnevna, soba, orsk, Anita, minij, Itaka.

Knjižno nagrado »Tajno orožje« Založbe »BOREC« prejmeta po pošti: Milena MINIC, Ul. Narodnih heroja 22/10, p. 11070 NOVI BEOGRAD in Anica STEPIHAR, Prešernova ul. 8, p. 63000 Celje.

Nagrajencem čestitamo.

Uredništvo in uprava

Prvič po petintridesetih letih

Srečanje borcev Zapadno-dolenjskega odreda

Pripadniki Zapadno-dolenjskega odreda organizirajo prvič po 35 letih skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami skupščine občine Litija in krajevne skupnosti Gabrovka, proslavo in srečanje. Nekdanji »odredovci« se bodo zbrali 24. aprila letos ob 11. uri v Gabrovki.

Tega dne praznuje ta krajevna skupnost svoj praznik, kar bo tudi priložnost za odkritje spominskega obeležja padlim partizanom. Na slovesnosti bo govoril in odkril spominsko obeležje tovariš Miha Marinko. Predstavniki skupščine občine Litija bodo odredu podelili domicil in izročili domicilno listino.

Nekdanjim borcev odreda bo govoril njihov prvi komandant tovariš Albert Jakopič-Kajtimir. Prireditve bo obogatena s kulturnim programom in srečanjem odredovcev z domačini Gabrovke ter širše okolice.

Pokroviteljstvo nad organizacijo proslave in tovariškim srečanjem je prevzela delovna organizacija »Presad« Gabrovka.

☆

Iz Ljubljane bo odhod udeležencev srečanja Zapadno-dolenjskega odreda v nedeljo, 24. aprila ob 8. uri s Kongresnega trga.

Obveščamo vse enote, da bo akcija »Ilegalec 1977« v soboto, drugega aprila devetnajstosredmisedemdesetega leta, s pričetkom ob deveti uri dopoldne, smo prebrali na obvestilu izpod peresa Močvirskih tulipanov, tabornikov enega izmed ljubljanskih taborniških odredov, v letošnjem letu organizatorjev te tradicionalne taborniške akcije, ki jo spremljamo in pozdravljamo že več kot deset let. Uspela je, saj ne more drugače! V njej je sodelovalo devet ljubljanskih taborniških odredov s približno sedemsto taborniki (med njimi žal ni bilo tabornikov iz Šiške, ki so — čeprav gre za najštevilnejšo ljubljansko organizacijo — sodelovanje odpovedali?!), ki se lahko pohvalijo z rezultati, ki govore, da so bile naloge zaupane zanesljivim rokam: osemindvajsetim ilegalcem je uspelo ostati neodkritih, »ujetih« pa je bilo le enajst.

Ne bi govorili o tem, kako je akcija potekala, saj jo poznamo in o njej pišemo iz leta v leto.

Vsem, ki se morda le še niste srečali z njo, pa namenjam nekaj misli Save Jakulina, ki se je — v imenu Medvojnega aktivna Osvobodilne fronte Ljubljana — organizatorjem akcije »Ilegalec 1977«, letos posvečeni tudi velikim jubilejem tovariša Tita in naše partije, zahvalil pred kipom illegalca v Kidričevi ulici, kjer je bila sklepna slovesnost te velike taborniške akcije.

»Tiste, ki so med vojno živeli in delali v Ljubljani, je vaša današnja akcija, tako kot mene, le enega izmed tisocev, povedla nazaj v tiste dni, ko je bila Ljubljana — kljub vojni in nepopisnemu sovražnikovemu terorju — enotna in složna, tovariška in junška,« je dejal tovariš Savo. »Prav v tem podoživljanju slavnih dni našega narodnoosvobodilnega boja je pomen in namen vaše akcije! Da spoznate to, kar je bilo včeraj in se s tem pripravite za jutri, čeprav si vsi želimo, da niti vam niti nam nikoli več ne bi bilo treba biti resnični ilegalci.«

In kako je bilo v Ljubljani takrat, pred mnogimi, mnogimi leti?

Bilo je to mesto, ki je živelo in delalo za Osvobodilno fronto! Sovražnik jo je občutil na vsakem koraku, bila je povsod, pa jo je bilo težko zgrabiti, nemogoče uničiti. Do včeraj mirni prebivalci so se spremenili v borce — ilegalce, ne oziraje se na prepoved delovanja in obetane kazni. Osvobodilna fronta so bili, kot je dejal Savo Jakulin, otroci, fantje in dekleta, žene in možje, starke in starci. V vseh odborih Osvobodilne fronte, od hišnih svetov do mestnega, je bilo vključenih na tisoče prebivalcev na-

Ilegalec 1977

šega mesta. Ljubljana je med narodnoosvobodilnim bojem zbrala in odpelala na vagone hrane, na tisoče paketov zapornikom in internirancem. Zene so hodile od stanovanja do stanovanja in po žličkah zbirale moko, sol ali sladkor, po gramih maslo. Zbrana živila, orožje, sanitetni material, obleko in literaturo je bilo treba zbrati in raznesti po vsej Ljubljani. Tudi to ni bilo brez nevarnosti. Ljudje so pri tem pokazali toliko iznajdljivosti, da jim sovražnik ni mogel slediti. Posode z dvojnimi dnem in dvojnimi obodom, otroški vozički z dvojno prevleko, ročni vozički in tricikli z dvojnimi in vdolbenimi stenami, vprežni vozovi, ki so pod kupom gramoz ali gnoja često skrivali dragocene tovore. Po stenah hiš in ograjah ter po cestah so otroci, fantje in dekleta, žene in možje, starke in starci pisali gesla narodnoosvobodilnega boja, risali srpe in kladiva. Ljubljanske ulice so bile večkrat prekrite z listi, na katere so tisoči z doma izdelanimi stampilkami in v ročnih tiskarnah odtiskovali pozive na boj proti okupatorju, proti žici okupirane Ljubljane.

Vsa sovražnikova prizadevanja, da uniči Osvobodilno fronto, so bila zaman! Tudi žična ovira okrog mesta je bila za Osvobodilno fronto in ljudi v Osvobodilni fronti premagljiva, četudi je bilo ob njej precej bunkerjev in strojničnih gnezd ter stalnih močnih obhodnih patrulj, četudi je terjala mnoga življenja.

»Vedeli smo, kaj hočemo, pa smo zdržali!« je še rekel Savo Jakulin.

Pa je bila tako akcija »Ilegalec 1977«, ki so jo vsebinsko še kako dopolnjevale besede slavnostnega govornika, velika šolska ura zgodovine našega narodnoosvobodilnega boja, ki ji je čas enkrat letno kar preskrbno odmerjen. Zato bi ne smeli nikoli dovoliti, da bi se zgodilo to, kar se je zgodilo lani: Zaradi pomanjkanja denarnih sredstev, ki jih v celoti pokriva organizator akcije, »Ilegalec 1976« ni bilo! Morda bi le veljalo pričeti že zdaj razmišljati, kako omogočiti nemoteno nadaljevanje te taborniške akcije tudi v prihodnje, seveda z željo, da bi bilo vanjo iz leta v leto vključenih več mladih. Da bi jo bilo čutiti takrat, ko ji dajemo prostor, v slehernem kotičku našega mesta! Slednje pa bi ne smelo predstavljati posebne prepreke, saj je že doslej — zahvaljujoč taborniški organizaciji — pustila v vsakoletnem spomladanskem utripu mesta heroja svoj pečat.

In morda potem tudi kip illegalca — postavljen v počastitev spomina vseh padlih ilegalcev in kot priznanje vsem preživelim, znanim in neznanim junakom Ljubljane med narodnoosvobodilnim bojem — ne bi več tako skromno in tiho pričal o teh slavnih dneh naše zgodovine, kot priča sedaj.

MILENA STRAJNAR

**RAZVIJANJE IN NEGOVANJE
REVOLUCIONARNIH TRADICIJ
V OGLEDALU NAŠEGA ČASA**

naslovljeno na tv 15 za mladino

Tovariš Marko

Vem, da se bodo mnogi vprašali, od kod ta naslov, pa vam bom na kratko pojasnila tudi to.

Ko so me lani obiskali pionirji in pionirke — nosilci »Kurirčkove pošte 1976« — in me povprašali, kaj bi jim lahko povedala o nekdanjih kurirjih, sem rekla: »O, veliko bi vam lahko povedala!« Njihova pota niso bila lahka, brezskrbna, saj so morali mimo sovražnikovih zased, lačni in prezebli, prenesti toliko in toliko pomembne pošte in prepeljati mnogo pomembnih ljudi, od katerih je bila odvisna uspešnost tega našega velikega boja za svobodo. »Storili so vse, kar jim je bilo ukazano, pa čeprav so s tem tvegali svoja življenja!«

Na vse, kar sem storila za našo

stvar, sem ponosna. In še danes, čeprav me je bolezen malo sključila, stopam ponosno po tej poti in z zavestjo, da sem za svobodo, ki jo uživamo, vendarle nekaj storila.

Ko zdaj obujam spomine na prehojene poti, se spominjam tudi Ludvika Podlesnika-Marka, ki je bil naš kurir. Ni ga več med nami in čeprav smo se od njega poslovili za vedno, ga ne bomo nikoli pozabili. Kdo bi ga lahko pozabil! Hrabrega, predanega borca za svobodo, iskrenega tovariša, prijatelja. In kadar prebiram naš borčevski časopis TV-15, se vedno ozrem na prostor, ki ga namenjate rubriki »Imeli smo ljudi«, pa v njej do danes še nisem ugledala njegovega imena.

Zato želim, da v času, ko po naši ožji domovini hodi »Kurirčkova pošta 1977«, objavite na mladinski strani te skromne vrstice v spomin Ludviku Podlesniku-Marku. Da bi se ga na tej poti domovinske ljubezni in obujanja spominov na slavne dni naše preteklosti spomnili tudi naši najmlajši. Da bi v najlepše želje tovarišu Titu ob njegovem in našem prazniku vtakli tudi čestitko našega Marka in s tem vseh kurirjev narodnoosvobodilnega boja, ki so storili vse, da bi lahko to praznično leto praznovali v veselju in radosti, v svobodi.

Tega bi bil naš Marko močno vesel.

MILKA STRMLJANOVA-BREDA

Spomini na taborišče

Od tovarišice Ele Spindler sva odšla s še enkrat potrjenim spoznanjem, da vojna ni prizašala niti otrokom

S sošolcem Smiljanom sva pred nekaj dnevi obiskala tovarišico Elo Spindler, nekdanjo interniranko. Ko smo se pozdravili in ko sva povedala, kdo sva in odkod, naju je prijazno povabila, naj vstopiva. Potem smo odšli v kuhinjo, kjer se je razvil prijeten pogovor. Prijeten ne toliko po vsebini, ki je bila žalostna, kot zaradi prijaznosti najine gostiteljice.

»V narodnoosvobodilnem gibanju sem začela sodelovati najprej s terenskimi političnimi delavci. Zbirali smo hrano, zdravila in drugo za partizane. Pa so me ujeli sovražniki. Najprej sem bila zaprta v Mariboru. Nato so me premeščali iz taborišča v taborišče.«

Ceprav je bilo v vseh taboriščih hudo, bi se s spomini ustavila v Nürnbergu, kjer sem bila najdlje.

Z nani je bil deček z mamo. Spominjam se, da ga je najbolj zanimala astronomija. Spominjam se tudi dne, ko smo zaslišali močno streljanje in bobnenje tankov. Poslali smo dva dečka, da sta odšla pogledat, kaj se dogaja.

ja. Opozorili smo ju, naj gresta v smeri, od koder se slišijo tanki in naj povesta, kakšne oznake imajo le-ti. Svojo nalogo sta dobro opravila. Povedala sta, da imajo tanki bele zvezde. To so bili torej zavezniški tanki! Kmalu zatem so nas osvobodili in teh trenutkov ne bom nikoli pozabila.

Domov sem se vrnila julija leta 1945 in šele takrat sem zvedela, da so mi v taborišču ubili svaka.

»Ali ste še kdaj obiskali taborišče v Nürnbergu?« sva jo vprašala in zvedela, da je bila v svobodi še enkrat na kraju žalostnih spominov, a o taborišču ni bilo več ne duha ne sluha.

»Lahko bi napisala knjigo o otrocih v taboriščih, je rekla ob slovesu. »Da bi vsi vedeli, kako je bilo takrat in da bodo storili vse, da se to ne bi nikoli več ponovilo!«

Od tovarišice Ele Spindler sva odšla s še enkrat potrjenim spoznanjem, da vojna ni prizanašala niti otrokom.

DOMEN SETAR,
SMILJAN BAJIC

Srečanje s partizani

To, kar mi je ob koncu povedala mamica, se je zgodilo 12. 12. 1941 v Rovtu pod Blegošem

Nekega nedeljskega popoldneva sem poprosila mamo, naj mi pove kaj o časih, ko je bila vojna.

»Spominjam se, dobro se še spominjam dne, ko smo se otroci igrali ob robu gozda. Kar naenkrat pridejo iz gozda trije popotniki. Imeli so nahrbtnike, pomparice in gojzerje, kot planinci. Prosili so, če bi jim dali malo hrane. Povabili smo jih v hišo in jim postregli. Začeli so pripovedovati, kako bi se morali vsi ljudje upreti Nemcem in ne dovoliti, da bi preselevali naše ljudi. Mislili smo, kdo neki so, kajti do takrat o partizanih še nismo slišali govoriti.

Pozneje smo zvedeli, da je bil eden izmed skrivnostnih obiskovalcev narodni heroj Stane Žagar!

To je bilo poleti leta 1941. Nato nekaj mesecev nismo videli nobenega partizana. Ko se je pričela zima in je zapadel visok sneg, smo večer za večerom slišali pod oknom korake. Nismo vedeli, kdo je, pa tudi pogledati si nismo upali, ker smo morali imeti zatemnjena okna. Nekega večera, ko le ni bilo konec hoje pod okni, se je mama ojunčila in šla gledat, kdo je. Ko je prišla nazaj, je povedala, da je videla dolgo kolono oboroženih ljudi. S seboj so vodili velikega vola in nesli velik kotel.

Drugi dan smo zvedeli, da so se naselili pri zgornjem kmetu in da so partizani, ki se upirajo Nemcem.

Tam so pravkar ubili vola, ko so zagledali, da se iz sosednje vasi bliža kolona Nemcev. Vola so morali kar pustiti. Hitro so se skrili za hišo v gozd in tam čakali na Nemce. Le-tih jih še niso opazili. Brezskrbno so šli po cesti, se pogovarjali in smejali. Naenkrat se vsuje iz grma toča krogel. Partizani so ubili vse, samo trije so ostali živi. Dva sta bila ranjena in jih je kmet spravil v bolnišnico k zdravniku, ker sta prosila, da jih pusti, ker imata doma veliko otrok. Vendar je eden izmed njiju umrl.

Mi smo imeli takrat vrata zaklenjena. Naenkrat je nekdo butnil v vrata. Šli smo gledat, kdo je, a nismo nikogar videli. Zato pa smo drugi dan zagledali od hiše naprej v snegu, ki ga je bilo kar cel meter, luknje in v jarku nemško kapo. Tako smo zvedeli, da je bil to Nemec, ki je ušel in je mislil, da mu bomo odprli vrata, da se bo pri nas skrila.

To, kar mi je ob koncu povedala mamica, se je zgodilo 12. decembra 1941 v Rovtu pod Blegošem.

CILKA DEMŠAR

Dragica je bilo njeno partizansko ime

»Naša ljubezen do domovine je bila res velika,« je rekla čez čas Anica Henigman-Korošec

— Ko je bila vojna, sem bila stara petnajst let in Dragica je bilo moje partizansko ime.

»Tovarišica, katera akcija, ki ste se je udeležili, vam je najbolj ostala v spominu?«

— Ne akcija, bilo je to pranje obvez za bolnišnico. Bile so prepojene s strjeno krvjo, moje roke pa so bile po pranju vedno krvave. Kurirji so jih prenašali iz bolnišnice v paketih. Pralnice smo imeli pri Matkovičevih in Fabjanovih. Povoje smo morale najprej oprati, preliskati, zviti, nato pa jih vrniti bolnišnici. Najhuje je bilo, ko smo jih morale posušiti, kajti bale smo se, da bodo prav takrat prišli belogardisti. Kar pod vrvmi smo čakale, dokler se niso posušile.

»So doma vedeli za vaše delo? Ali so se strinjali z vami?«

— Iz ljubezni do domovine smo se zavestno vključevali v osvobodilno gibanje. Starši so za to vedeli in niso nasprotovali, temveč so celo sodelovali z nami. Veliko naših ljudi je bilo pri partizanih, tako tudi moj starejši brat, ki je padel leta 1944. Seveda pa smo morali opravljati tudi vsa kmečka dela, ker so Italijani odpeljali skoraj vse očete v internacijo.

● Skratka, nismo poznali strahu!

»Kako vam je bilo pri srcu, ko ste izvajali akcije?«

— Ničesar se nismo bali. Skratka, nismo poznali strahu. Bili smo pogumni in za vse akcije smo se hitro navdušili in jih tudi izvršili.

»Bi nam lahko povedali kaj o domobrancih — domačih izdajalcih?«

— Povsod, kamor so prišli, so sejali smrt! Po gozdu so se drli, kakor da bi bili blazni, posebno še, kadar so bili pijani. Spominjam se, kako so zaklali dva brata — partizana. Nekoč so izvedeli, da dobivajo partizani od zaveznikov, predvsem od Angležev, pomoč in da vse to odmetavajo v določenih krajih. Tako jim je uspelo priti do angleških uniform, ki so jih nosili partizani. V teh uniformah so prišli na pokopališče, kjer so bili partizani. Le-ti so jih začeli pozdravljati s stiskanjem rok: »Zdravo, fantje! Kako ste?« Takrat so ju zaklali, partizani pa so sprevideli prevaro in začeli bežati proti Selom, Dobravi in ti, ki so ostali, so nam o tem pripovedovali.

»Je živ še kakšen spomin?«

— Čeprav so kurirji vedno obveščali partizane, kdaj so domobranci krenili iz Novega mesta proti Toplicam, se to nekake megle jutra ni zgodilo. Prejšnji dan je bil nek praznik in oglasna deska je bila popeljena z raznimi članki, pred malim mestom pri Podžlebnu je bil slavlolik. Vse je bilo okrašeno z vencji, spletenimi iz lipice. Prebudili so me strelji, ki so kmalu utihnili. Nastopila je tišina. Stekla sem k oknu in opazila domobrance, ki so šli k eni izmed hiš. S strahom sem jih opazovala. Bala sem se, da bodo uničili članke na oglasni deski, slavlolik. Toda, imeli so namen iti samo k tej hiši! V njej je spal partizanski oficir. Ubili so ga, nato pa so se po grapi in nato čez Ovičlje takoj vrnili v Novo mesto. Takrat je v restavraciji in v zdravilišču spalo veliko partizanov. Gotovo bi se spopadli z domobranci, če le-ti ne bi takoj odnesli svojih peta. Vse se je odvijalo tako hitro in razumljivo je tudi, da je šlo za izdajo. Verjetno jo je zakrivil kdo od priseljencev, ki so se tu naselili že pred vojno.

● »Fantje, hitro za nami!«

»Bi nam povedali še dogodek, ki se vam je najbolj vtisnil v spomin?«

— Zgodilo se je proti koncu vojne in domobranci so bili v Uršnih selih. Vsi aktivisti smo se morali skrivati pred okupatorjem in domačimi izdajalci. Ker je bilo že več dni vse mirno, sva šli s sestro domov, da bi nekaj zaužili. Naenkrat je počilo! Enkrat, dvakrat, nato pa kot da se hudič vozi skozi vas. Zaslišali sva rezko streljanje brzostrelke. Ker nisva mogli ne naprej ne nazaj, sva se skrili za vogal in prestrašeni čakali, kaj se bo zgodilo. Najin strah se je zmanjšal, ko sva zagledali tri partizane. »Fantje, hitro za nama!« sva jim rekli, ko sva stopili izza vogala. Hitro smo šli proti šoli in čez most proti Meniški vasi, kajti vedeli sva, da proti pokopališču in trgu ne smeja, ker so tam domobranci. Krogle so švigale nad našimi glavami, v gozdovih so regljale strojnice... Vsi smo

se srečno rešili, le eden je bil ranjen, a je kmalu ozdravel.

»So partizani radi zahajali v Dolenjske Toplice in kakšne spomine imate na tovariša Zevnika, ki je bil med pionirji menda zelo priljubljen?«

— Partizani so se radi zadrževali pri nas. Oprali so si obleko, se skupali, mi pa smo jim pripravljali hrano, največkrat mleko in žgance ter zelje. Včasih smo morali hoditi od hiše do hiše in prepričevati nekatere ljudi, ki hrane niso nič kaj radi dali, da so partizani lačni in da jih moramo nahraniti. Ko smo jih končno prepričali, niso potem nikoli odrekli in so dali vse, kar so imeli. Ja, Zevnika smo res imeli zelo radi! Klicali smo ga Dečko. Delal je s skojevci. Učil nas je partizanskih pesmi. Akcije, za katere smo se dogovorili z njim, smo z veseljem izvršili, z njegovo pomočjo smo pripravljali prireditve in sodelovali na mitingih, ki so bili v restavraciji. Spominjam se skeča z naslovom »V Kordunu grob do groba, traži majka sina svoga«, ki smo ga sami zrežirali in odlično zaigrali.

Potem pa mi je Anica Henigman-Korošec povedala še o Italijanih, ki so nekoč vdrlji v njihovo hišo:

— Brat je imel v kleti čevlje, in sicer samo leve. Italijani so te čevlje našli in jih razmetali, saj niso bili za nobeno rabo. Hišo so oropali, polovili kure, vlomili v trgovino in vzeli posodo za petroleje. Da je bil notri petrolej, niso vedeli. V to posodo so dali kuhani kokoško. Po vrhu je plavala zelo debela plast masti-petroleja in vse skupaj je močno smrdelo. Italijani, ki so

videli, da nekaj ni v redu, so vse skupaj pustili, mi pa smo se zadovoljno muzali.

● Iz naših grl so vrele partizanske pesmi

»Se še spominjate 9. maja 1945, ko ste zvedeli, da je konec vojne?«

— Proti koncu vojne sem bila v Gorskem Kotarju, tu je bil ves komite Zveze komunistične mladine Jugoslavije. V Podmoravcih smo zvedeli, da sta Kočevje in Novo mesto osvobodena in da bo kmalu prišla komaj pričakovana svoboda. Odsla sem proti domu. V Ormožju smo imeli miting, potem pa sem čez Semeč in Uršna sela prišla v Dolenjske Toplice. Vse je bilo mirno, na cesti ni bilo nobenega človeka, kajti vsi aktivisti so odšli. Ko sem povedala, da sta Novo mesto in Kočevje osvobodena in da je konec vojne, so pionirji odšli v zvonik in zvonili, zvonili. Da, ko smo dočakali svobodo, je bil to tak dogodek, da se ga z besedami ne da opisati! Za mnoge je 9. maj največji praznik — kajti to je bil prvi dan svobode!

Spet je utihnili

»Naša ljubezen do domovine je bila res velika,« je rekla čez čas Anica Henigman-Korošec. »Tisti dan smo v povorki odkorakali v Novo mesto in iz naših grl so vrele partizanske pesmi.«

Člani novinarskega krožka
OSNOVNE SOLE BAZE 20,
Dolenjske Toplice

Očkova strica

Ime jima je bilo Johan in Pavle Gantar... Kljub mučenju in strahotnemu trpljenju nista izdala svoje domovine

V kramljanju ste me opozorili na majhno napako, glede očkovih stricov. Nisem omenila njihovih priimkov in imen, pa to res ni bilo prav. Takoj sem vprašala očka, kje sta se rodila in kdaj. Moji želji je rad ustregel in povedal mi je vse, kar me je zanimalo.

Ime jima je bilo Johan in Pavle Gantar. Doma sta bila iz vasiče Hobovše v Poljanski dolini. Johan je bil rojen leta 1908, Pavle pa leta 1913. Oba sta pokopana v Dragi pri Begunjah. Pavle je bil ustreljen leta 1942, star devetindvajset let, njegov brat Johan pa leta 1944, ko je bil star šestintrideset let.

Svojo mladost sta preživela doma na majhni kmetiji na lepih hribi Poljanske doline. Bila sta zavedna Slovenca in vedela sta, da se morata vključiti v narodnoosvobodilno gibanje. Pomagala sta partizanom in izvrševala naloge, za katere so ju zadržali. Tako je bilo vse do usodnih dni, ko so ju izdali domači izdajalci.

In kako je bilo tistega prvega usodnega dne?

Johan Gantar je kosil na travniku in bil tako zaverovan v svoje delo, da sprva niti ni opazil, kaj se dogaja okrog njega. Kar naenkrat se je znašel v obroču. Nemci so ga kar s koso v roki prijeli, vklepili in odpeljali v begunjske zapore.

Kmalu zatem so se domači izdajalci začeli truditi, kako bi za rešetke spravili tudi njegovega brata Pavla. Vedeli so, da on nič manj ne ljubi domovine, le pravi trenutek je bilo treba poiskati. Uspelo jim je in tako so tudi Pavla Gantarja odpeljali v begunjske zapore.

Kljub mučenju in strahotnemu trpljenju nista izdala svoje domovine — za domovino sta žrtvovala tudi življenje.

LILIJANA POLJANSEK,
4. r. OS Staneta Zagarja, Kranj

Še eno likovno delo učencev Osnovne šole »8. talcev« iz Logatca, ki jih vodi likovni pedagog Matic Cimperman: LOVRO GROM, učenec šestega razreda in risbica »Tudi mladi smo proti okupatorju«

kramljanje

Mihaela Ornik iz tretjega razreda osnovne šole iz Jakobskega dola nam je pisala ljubko pismo, ki ga predstavljamo v današnjem kramljanju:

»Doma sem v Zgornjem Hlajju številka 37. Naša hiša je že stara, ampak tudi lepa. V njej stanujemo štirje člani. Imamo pet prostorov: dve spalnici, kuhinjo, predstobo in kopalnico. Najraje se zadržujem v svoji sobi in v kuhinji. Pred hišo imam vrt. Zanj skrbi biva mama in jaz. Za hlevom je majhen sadovnjak in v njem je mnogo sadja.«

Zdaj se poznamo, draga Mihaela! Pa ne bodi huda, če se je v nas zbudila radovednost in bi želeli zvedeti še marsikaj. Morda to, kako je bilo v Jakobskem dolu med vojno in tudi po vojni, ko smo gradili porušeno domovino. Nič manj nas ne zanima, kako deluje pionirska organizacija na vaši šoli in kako skrbite za to, da bo Jakobski dol še lepši, še bogatejši. Da ne govorim o Zgornjem Hlajju, ki po številki tvoje doma sodeč, niti ni tako majhno, pa o njem ne vem prav ničesar.

Pohvaliti bi želela tudi Lilijano Poljanšek iz Kranja, ki je naši želji, da bi se še oglasila, kar takoj odgovorila. Risbico pa smo nekam založili. Bi jo še enkrat narisala?

»Za nami je teden solidarnosti mlade generacije z ljudstvi sveta, ki so še zatirana,« poroča mladi iz Idrije, »in tako je 26. marca v Idriji gostovalo delavsko kulturno-umetniško društvo Rudar iz pobratene občine Labin. Ob obisku partizanske bolnišnice Franje so mladi Labinjani skupno z idrijskimi mladinci in mladinkami sklenili, da bodo v letošnjem jubilejnem letu tovariša Tita in štiridesete obletnice ustanovitve slovenske in hrvaške partije izdelali skupen program praznovanja teh velikih jubilejev. Med drugim so se mladi Idrijčani prvega, drugega in tretjega aprila udeležili pohoda istrske mladine na Učko.«

Bi nam, dragi mladi Idrijčani, lahko poslali zapis o pohodu na Učko?

Lepo pozdravljeni!

Mihaela

Zmaga pionirjev

Na osnovni šoli Mirana Jarca v Ormožju vadi že vrsto let pionirska strelska sekcija. Vanjo je vključeno več kot 60 pionirjev, ki se učijo pod vodstvom telesnovzgojneg učitelja Anke Tomc in treh zunanjih sodelavcev.

Lani nam je občinska strelska zveza podelila tudi »pionirski strelski prapor«, na katerega smo zelo ponosni.

Dne 23. marca letos smo na občinskem prvenstvu pionirjev tekmovali v treh skupinah in dosegli sama prva, druga in tretja mesta, za kar smo v trajno last prejeli dva pokala.

To priznanje nam bo vzpodbuda, da bomo v svoje vrste pridobili še nove pionirje in obveznost za boljše delo, da bomo v sistemu socialističnega samoupravljanja na področju obrambe izpolnili eno izmed ustreznih pravic in dolžnosti slehernega našega državljanca.

MARJA MAJERLE, 8. c

besede in dejanja

● Skrb za človeka

Če zaradi let ne morejo doseči norme kot v mladih letih, delavcem tovarne »Kluz« ni treba skrbeti, ker v tem delovnem kolektivu pri nagrajevanju upoštevajo tudi upadanje delovne sposobnosti pod bremenom let. V tem pretežno ženskem kolektivu je dolžna meja za delavke 49 let, ko znaša nadomestilo zaradi upadanja delovne sposobnosti 20 odst. fiksnega mesečnega dohodka. Vsako naslednje leto se nadomestilo poveča za 5 odst., tako da v poslednjem letu pred pokojem, to je s 54 leti, delavki pripada nadomestilo v višini 45 odst. od fiksnega mesečnega dohodka

POLITIKA EKSPRES — 23. III. 1977

● O marksističnem izobraževanju

Odhajamo iz Pete beogradske gimnazije. Zadnje, kar smo zapisali, so besede profesorja Miloljuba Perića: »Danes se marksiz-

»Zakaj marksizem v pouku, a ne marksizem v ljudeh?« so vprašali mladi iz Pete beogradske gimnazije

zem ponekod pretvarja v trgovino. S sumljivimi založniškimi dejanji, s sumljivimi ciklusi predavanj, na sumljivih katedrah, kjer ne gre za marksistično izobraževanje, marveč za sigurni dobiček.

Pripovedujemo profesorju Milanoviću, kaj smo se pogovarjali v Peti beogradske gimnazije. On misli, da spet, tudi tu velja eden izmed njegovih starih odgovorov:

»Ne more biti samo en predmet zadolžen za marksistično izobraževanje. Marksizem se uči pri Stendhalu, Tolstoj, Gorkem, v filozofiji, v kibernetiki, v atomski fiziki. Marksizem je moč najti v vseh odtenkih moderne znanosti. In — marksizem se uči na klasičnih marksizma, predvsem pri Marxu.«

NIN — 3. IV. 1977

● Na jugoslovanskem izgubarskem vrhu

Po zadnjih podatkih se je ob analizi zaključnih računov slovenskih organizacij združenega dela pokazalo, da je kar 112 delovnih kolektivov končalo minulo poslovno leto z nepokritimi izgubami, ki skupaj znašajo 686 milijonov dinarjev in so osem- in polkrat večje kakor ob koncu leta 1975, poleg tega so največje v primerjavi z drugimi republikami in pokrajinama. Podatek zbujajo toliko več skrbi, ker obenem pomeni, da bo približno 30.000 delavcev po 15. aprilu prejelo le z zakonom zagotovljene osebne dohodke, če dotlej ne bodo zagotovili pokritja izgub, ugotovili vzroke in določili ukrepe za odpravo le-teh oziroma ukrepe za trajnejše uspešno poslovanje. In z zakonom zagotovljene osebne dohodke bodo dobivali toliko časa, dokler ne bodo nadomestili sredstev do višine nepokritih izgub.

Kje so vzroki, da se je slovensko gospodarstvo z lanskim poslovanjem povzpelo na jugoslovanski izgubarski vrh, ki je toliko bolj nesladen, če vemo, da je tudi tekočih izgub skorajda dvakrat več kakor leto poprej, se pravi za 1196 milijonov dinarjev v 294 organizacijah združenega dela, s čimer smo za dva odstotka presegli jugoslovansko povprečje.

JANA — 30. III. 1977

Zakaj niso povabili TV 15?

»Prašna kolona avtomobilov: šestdeset in še nekaj novinarjev, povečini novinarjev in urednikov tovarniških glasil (na fotografiji, objavljeni v Jani, so bili tudi predstavniki drugih časnikov, ne le tovarniških glasil!), kot pravimo po domače orjaški vojski petstotih glasil v slovenskem združenem delu z mogočno naklado osemsto tisoč izvodov v eni rundi. Sektor za obveščanje in politično propagando pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije jih je povabil, da se tu srečajo s tovarišem Mihom Marinkom, srečanje pa je vzorno organiziral organizacijski odbor proslave iz revirjev.«

Zapisano smo povzeli iz zadnje številke JANE — tudi zato, da bi sektor za obveščanje in politično propagando pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije povprašali, zakaj na srečanje s tovarišem Mihom Marinkom niso povabili predstavnika našega časnika.

TV 15 — 7. IV. 1977

Sestanki naj bi bili zunaj delovnega časa

Mislim, da bi se morale družbenopolitične organizacije in samoupravni organi v organizacijah združenega dela v imenu akcije — vezane za organizacijo delovnega časa in produktivnosti — dogovoriti, da bi bili vsi sestanki zunaj delovnega časa! (Mihalj Čipe, predsednik občinske konference sindikata v Novem Sadu.)

BORBA — 3. IV. 1977

● Naša helsinška listina

»Ko imamo dandanašnji pred sabo tako jasno zamisel samoupravne družbe, ki jo pri nas tudi že uresničujemo, naj bo ta pot popreje dolga kot krata, bi smeli in bi morali biti imuni do vseh tistih različnih blokovskih očitaj, ki si tako vnevar in nemarno mahajo s helsinško listino — bolj kakor to, bi nas pri nas doma smelo vznemirjati in bi nas moralo k razmišljanju in k akciji priganjati dvoje ali troje:

Koliko smo lani v tem našem socialističnem in samoupravnem jugoslovanskem so-

Ivan Potrč

žitju storili, da bi se še vse bolj zblížili? Mislim tudi na kulturo, na te prečudovite dragulje slehernega naših narodov in naših narodnosti, predvsem pa mislim na tiste strani našega besednega ali knjižnega ustvarjanja, ki so nas ohranjale in ki nas pred nami samimi in pred svetom razodevajo. Tod bi smeli in mogli kdaj tudi sami napisati svojo helsinško listino in smeli in mogli bi terjati, da se po njej obnašamo, da, to bi mogli terjati od vseh nas... Samoupravljanje, to more biti samo socialistično, ljudsko, demokratično, se pravi, da more z do kraja socialistično, ljudsko in demokratično ter z do kraja pravilno zavestjo terjati in odločati o svojem današnjem in jutrišnjem dnevu — terjati, odločati in dajati enako pravično zase kot za druge.

Tako bomo mogli živeti šele, ko se bomo znali do zadnjega vlakna obnašati po tej in takšni listini, ki smo jo začeli tako svetlo pisati in podpisovati na razvalinah svoje stare mačehovske jugoslovanske domovine!

SOBOTNA PRILOGA DELA — 2. IV. 1977

● »Prevajanje«

Tu in tam se dogaja, da se na naše, jugoslovanske prevajalske mojstrovine, navežejo tudi tuje. Ob neki priložnosti je slovenski časnikar napisal, da je notranjost »moskviča« podobna ropotarnici, pa je njegov beograjski kolega prevedel, da je »moskvič« znotraj podoben gnojišču in lahko si mislite, kako se je direktor tovarne »moskvičev« razjezil, ko je v enem izmed vzhodnonemških časnikov prebral, da je »moskvič« — po oceni enega izmed jugoslovanskih časnikarjev — »ein Dreck«.

VUS — 2. IV. 1977

TITO — graditelj miru in neuvrščenosti

4

„Bolje je
stoje umreti,
kot pa kleče
živeti“
TITO

Danes je dekolonizatorski proces dejansko na koncu, kajti ostale so predvsem Južna Afrika, Zimbabve, Džibuti, nekdanja španska Sahara (Polisario) ter še nekatere manjše. Čez nekaj let bodo tudi ti narodi osvobodjeni in samostojni.

Vsebinski in nujnosti aktivne in miroljubne koeksistence med državami z raznovrstnimi ekonomskimi ter političnimi sistemi, je tovariš Tito posvetil veliko pozornost. Med drugim je dejal: »Uveljavljanje politike sožitja ne pomeni, da se v sodobni družbi ne bodo naprej razvijali napredni procesi in spremembe, KER JE KOEKSISTENCA SESTAVNI DEL TEH PREOBRAZB, ki so zgodovinsko neizogibne.«

Nadalje je Tito opozoril, da hladna vojna v vseh različicah, sovražna propaganda, vsakovrstna diskrimina-

deklaracije je bila prvič obširno ter vsestransko izdelana in sprejeta strategija gospodarskega, tehničnega in trgovinskega razvoja ter sodelovanja med neuvrščenimi državami.

V času od 5. do 10. oktobra 1964. leta se je v Kairu sestala že druga konferenca neuvrščenih dežel na vrhu. Imela je obširnejši in bolj razvejan dnevni red kot njena predhodnica, poleg tega pa je časovno sovpadala s procesi popuščanja napetosti in nastajanjem desetine novih držav, predvsem v Afriki. V egiptovski metropoli je bilo zbranih kar 47 polnopravnih članic (22 več kot na beograjski) ter 10 opazovalk, kar je tudi količinsko ponazarjalo rezultate dekolonizacije ter privlačnost načel in prakse neuvrščanja.

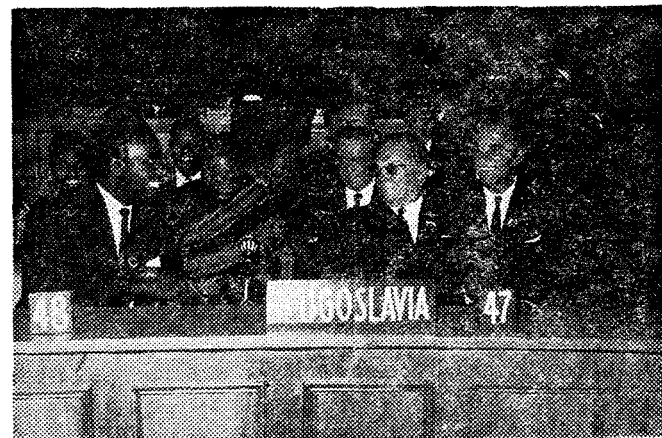
Predsednik Tito je največji del govora v splošni razpravi namenil narodnoosvobodilnim gibanjem, vlogi OZN, Indokini, Kongu, Kubi idr. V zvezi z zlonamernimi tolmačenji politike koeksistence je tovariš Tito dejal: »Na tem mestu bi želel opozoriti na nekatere škodljive razlage, s katerimi se želi opravičiti politika intervencij. Izhaja se namreč od tega, kot da je mogoče na nekem območju sprejeti mir in sožitje, a na drugih tk.im. obrobni področjih, ali pa v odnosu z majhnimi deželami, braniti svoje interese s silo in pritiski, sklicujoč se na ideološke ter druge motive in naslanjajoč se na hladnovojne metode. Pri tem, kot da se pričakuje, da druga stran zaradi miru ne bi smela reagirati in da bodo izpostavljeni narodi prisiljeni sprejeti takšno politiko...«

Vendarle se je mednarodno politično ozračje v obdobju med drugo in tretjo konferenco neuvrščenih razvijalo prav v duhu takšnih militarističnih pritiskov ter napadov na neodvisnost posameznih držav, večinoma neuvrščenih. Poleti leta 1967 je Izrael ob močni ameriški ter zahodni podpori napadel Egipt, Sirijo in Jordanijo ter zasedel obsežna ozemlja. Dne 21. avgusta 1968. leta so sovjetske in druge enote varšavskega pakta okupirale ČSSR. Vietnamska vojna je bila na vrhuncu ter je zasenčevala vsa mednarodna dogajanja.

Omenjena in druga žarišča so negativno vplivala na mednarodne politične tokove in so ponovno klicala po glasu in akciji dežel neuvrščenega gibanja kot stabilizatorjem mednarodnega gibanja. V tem cilju je bil sklican pripravljalni sestanek teh dežel, od 13. do 17. aprila 1970. leta v Dar es Salaamu, prestolnici Tanzanije. Tu je bil sprejet dnevni red tretje konference na vrhu ter sklep, da se le-ta sestane v Lusaki.

(Se nadaljuje)

S konference
v Kairu

nas
tovariš

• TV-15 izhaja vsak teden — izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 kot glasilo Zveze združenih borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin SR Slovenije

• Uprava in naročniški oddetek »TV-15«, Miklošičeva 28, pp 598/XI, 61000 Ljubljana; tekoči račun 50100-678-45195 pri SDK Ljubljana

• Telefon, uprava: 320.486

• Glavni in odgovorni urednik: SILVO TERSEK

• Novinarji: NEVA MUŽIČ, MILENA STRAJNAR, TONE URBAS, LEOPOLD VERBOVŠEK, MILAN VOGEL

• Tehnični urednik: SINE KOVIČ

• Tajnica uredništva: MARA OKORN

• Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina 140 dinarjev, za inozemstvo 160 dinarjev, posamezna številka v prosti prodaji 3 dinarjev

Rokopise pošljite na naslov: Uredništvo »TV-15«, Miklošičeva 28, pp 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo

Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije št. 421/1-72 od 12. 4. 1974 se za »TV-15« ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk in klišejl CGP Delo Ljubljana, Titova 35